

Nr 156

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om utlämning för brott; given Stockholms slott den 22 mars 1957.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om utlämning för brott.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det i propositionen framlagda förslaget till utlämningslag ersätter 1913 års numera föråldrade lag om utlämning av förbrytare. Vid utarbetandet av förslaget har särskilt eftersträfvats att tillvarataga rättssäkerhetens intresse. En viktig nyhet i förslaget i jämförelse med 1913 års lag är att utlämning ej får ske till land där den utlämnade löper risk att utsättas för politisk förföljelse. Vidare skall utlämning av en person ej få äga rum, om utlämningen på grund av hans ungdom, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt framstår såsom uppenbart oförenlig med humanitetens krav. Den som utlämnas får aldrig straffas med döden. Beträffande förfarandet i utlämningsärenden föreslås nära anknytning till den vanliga ordningen för rättegången i brottmål. Liksom för närvarande skall de legala förutsättningarna för utlämning prövas av högsta domstolen men själva beslutet om utlämning meddelas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Tills vidare blir den nya lagstiftningen tillämplig även på utlämning till de nordiska länderna med de avvikelser som följer av att våra konventioner med dessa länder alltjämt är i kraft. Förslag om särskild ordning för utlämningsväsendet inom Norden har utarbetats av en nordisk kommitté, men beträffande denna fråga kräves ytterligare samråd med de övriga nordiska länderna, innan proposition kan föreläggas riksdagen.

F ö r s l a g
till
L a g
om utlämning för brott

Härigenom förordnas som följer.

Villkor för utlämning

1 §.

Den som i främmande stat är misstänkt, tilltalad eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket må efter beslut av Konungen utlämnas till den staten enligt vad i denna lag sägs.

2 §.

Svensk medborgare må ej utlämnas.

3 §.

Utlämning må beviljas allenast för gärning, som helt eller delvis förövats utom riket eller ombord på utländskt fartyg eller luftfartyg, eller för medverkan därtill.

4 §.

Ej må någon utlämnas, med mindre den gärning för vilken utlämning begäres motsvarar brott, varå straffarbete kan följa enligt svensk lag. Har personen i den främmande staten dömts för gärningen, må han utlämnas allenast om påföljden utgör minst frihetsstraff i fyra månader eller annat omhändertagande på anstalt under motsvarande tid.

5 §.

För gärning, varom förmäles i sådan bestämmelse i 26 eller 27 kap. strafflagen som avser brott av krigsman, må utlämning ej medgivas.

Vad nu sagts utgör ej hinder att, om gärningen innefattar jämväl brott för vilket utlämning eljest må ske, utlämna personen för det brottet.

6 §.

Utlämning må ej beviljas för politiskt brott.

Innefattar gärningen tillika brott av icke politisk beskaffenhet, må utlämning beviljas för det brottet, såframt gärningen i det särskilda fallet prövas övervägande äga karaktären av ett icke politiskt brott.

7 §.

Ej må den utlämnas, som på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden löper risk att i den främmande staten utsättas för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller ock där icke åtnjuter trygghet mot att bliva sänd till stat, i vilken han löper sådan risk.

8 §.

Utlämning må ej beviljas, om den i särskilt fall på grund av den avsedda personens ungdom, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt, med beaktande jämväl av gärningens beskaffenhet och den främmande statens intresse, finnes uppenbart oförenlig med humanitetens krav.

9 §.

Har den som begäres utlämnad dömts för gärningen i den främmande staten, må utlämning ej beviljas, med mindre domen stödjes av utredningen och ej heller eljest föranleder allvarlig erinran.

Om dom angående gärningen ej meddelats i den främmande staten, skall framställningen om utlämning grundas på beslut om häktning, som meddelats av behörig myndighet i den främmande staten. Framställningen må ej bifallas, med mindre sannolika skäl äro, att personen begått gärningen.

Genom överenskommelse med främmande stat må bestämmas, att i förhållande till den staten fällande dom eller sådant beslut om häktning som meddelats av domstol eller domare skall godtagas, om det ej i särskilt fall framgår, att domslutet eller häktningsbeslutet är uppenbart oriktigt.

10 §.

Är den person som avses med framställningen här i riket åtalad för det uppgivna brottet, eller har här i riket meddelats dom eller beslut om eftergift av åtal beträffande samma brott, må utlämning för det brottet ej äga rum.

Ej heller må utlämning beviljas, om straff för brottet skulle vara förfallet enligt svensk lag.

11 §.

Den som här i riket är åtalad för annat brott, varå kan följa frihetsstraff, eller som enligt dom mot honom skall undergå sådant straff eller eljest omhändertagas på anstalt, må ej utlämnas så länge hindret består. Samma lag vare, om förundersökning inletts för brott som nyss nämnts.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må utlämning äga rum för rättegång om den gärning som avses med den främmande statens begäran, på villkor att den utlämnade senare överlämnas till svensk myndighet enligt vad Konungen bestämmer.

12 §.

Vid beviljande av utlämning skola i tillämpliga delar uppställas följande villkor:

1. Den som utlämnas må icke, utan särskilt medgivande enligt 24 §, i den främmande staten åtalas eller straffas för annat brott som begåtts före utlämningen eller, utom i fall som avses i 13 § andra stycket, utlämnas till annan stat, med mindre han underlåtit att, oaktat hinder ej mött, lämna landet inom fyrtiofem dagar efter rättegång och undergående av straff eller annan påföljd som må hava ådömts honom för brott, varför utlämning ägt rum, eller återvänt dit sedan han lämnat landet.

2. Den som utlämnas må icke under den tid av fyrtiofem dagar som under 1 sägs på något sätt hindras att lämna landet, såframt han icke gör sig skyldig till nytt brott.

3. Den som utlämnas må icke för brottet åtalas vid domstol, som endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden erhållit befogenhet att pröva mål av sådan beskaffenhet. Konungen äger dock medgiva undantag från vad nu sagts, om det finnes förenligt med rättssäkerheten.

4. Den som utlämnas må ej för brottet straffas med döden.

I fall som avses i 5 eller 6 § skall särskilt angivas, att den som utlämnas icke må straffas enligt bestämmelse som avser brott av krigsman eller såsom för politiskt brott.

I övrigt uppställer Konungen de villkor som prövas erforderliga.

13 §.

Om två eller flera stater begära utlämning av samma person, skall, med hänsyn till beskaffenheten av brottet eller brotten, tiden och platsen därför, framställningarnas tidsföljd, hans nationalitet och hemvist samt övriga omständigheter, prövas till vilken stat utlämning bör ske.

När framställningarna avse olika brott, må föreskrivas, att den som utlämnas till en stat skall från den staten vidare utlämnas till annan stat på villkor som bestämts enligt 12 §.

Förfarandet

14 §.

Framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg.

Vid framställningen skall fogas avskrift av häktningsbeslut eller dom som åperopas och, om det ej framgår av beslutet eller domen, uppgift om personens nationalitet och hemvist, brottets beskaffenhet, tid och plats för detta samt i den främmande staten tillämpliga straffbestämmelser. Signalement skall om möjligt företes.

15 §.

Framgår av inkomna handlingar, att framställningen icke lagligen kan bifallas, eller finner Konungen eljest anledning föreligga att icke villfara framställningen, skall den omedelbart avslås.

16 §.

Därest framställningen icke omedelbart avslås, överlämnas ärendet till riksåklagarämbetet, som verkställer erforderlig utredning enligt vad om förundersökning i brottmål är stadgat.

Om tvångsmedel skall gälla vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess högsta domstolen prövat ärendet enligt vad nedan sägs och, om utlämning enligt dess beslut kan lagligen beviljas, Konungen avgjort ärendet. Talan mot rättens beslut föres genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

17 §.

Sedan utredningen avslutats, överlämnar riksåklagarämbetet ärendet jämte eget yttrande till högsta domstolen.

18 §.

Högsta domstolen prövar, huruvida utlämning kan lagligen beviljas enligt vad i 1—10 §§ sägs.

Om det finnes erforderligt, skall förhandling hållas. Förhandling må ej vägras, med mindre tidigare förhandling måste anses tillfyllest eller saken finnes uppenbar.

Oaktat ärendet anmälts hos högsta domstolen, skall fråga om tvångsmedel prövas av underrätt, om ej högsta domstolen förordnar annat. I övrigt gäller om ärendets handläggning vad om brottmål i allmänhet är stadgat. Ersättning åt offentlig försvarare, vittne eller annan som hörts i ärendet skall stanna å statsverket, om ej särskilda skäl äro, att den skall återgåldas av den som begäres utlämnad.

19 §.

Förhandling skall, förutom i fall varom eljest är stadgat, hållas inom stängda dörrar, om det begäres av den om vars utlämnande är fråga eller det eljest finnes påkallat av hänsyn till främmande stat.

20 §.

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, anmäles ärendet i statsrådet. Om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning möta enligt 1—10 §§, må framställningen icke bifallas. Genom överenskommelse med främmande stat må dock bestämmas att, om hinder ansetts möta enligt 8 eller 9 §, frågan skall kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

Därest utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande slaten skall hämta den som utlämnas. Tiden må icke utan synnerliga skäl överstiga en månad från det nämnda stat erhållit del av beslutet.

Konungen äger förordna, att den, som enligt beslut skall utlämnas, i avbidan på verställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

21 §.

Vid beviljande av utlämning må Konungen förordna, att föremål som tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid stadgas de förbehåll som av hänsyn till enskild rätt eller ur allmän synpunkt finnas påkallade.

22 §.

Konungen äger, om skäl äro därtill, tillerkänna offentlig försvarare ersättning av allmänna medel för arbete som han utfört efter det ärendet prövades av högsta domstolen.

Övriga bestämmelser

23 §.

Den som i främmande stat är efterlyst för brott, vilket enligt denna lag kan föranleda utlämning, må i avvaktan på begäran därom omedelbart anhållas eller åläggas reseförbud av polis- eller åklagarmyndighet enligt vad som i allmänhet gäller om brottmål. Beslag må ock i sådant fall äga rum.

Beslut om användning av tvångsmedel skall utan uppskov anmälas hos rätten, som skyndsamt efter förhandling enligt vad om brottmål är stadgat prövar åtgärden samt, om anhållande eller reseförbud skall bestå, genast underrättar chefen för justitiedepartementet därom. Finner denne, att hinder mot utlämning föreligger eller att utlämning eljest ej bör ske, har han att utverka Konungens förordnande om upphävande av åtgärden. I annat fall skall den främmande staten genom utrikesdepartementets försorg underrättas om åtgärden. Därvid skall angivas viss av chefen för justitiedepartementet bestämd tid, inom vilken framställning om utlämning skall göras.

Mot rättens beslut må talan ej föras. Den som anhållits eller underkastats reseförbud äger dock för prövning, om åtgärden skall bestå, påfordra ny förhandling inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

24 §.

Utän hinder av villkor som uppställts för utlämning äger Konungen på framställning av den främmande staten medgiva, att den som utlämnats må ställas till ansvar för annan före utlämningen förövad gärning än den, för vilken utlämning skett, eller utlämnas till annan stat. I fråga om sådan framställning skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat angående framställning om utlämning.

Medgivande må lämnas allenast om, såvitt handlingarna visa, utlämning för gärningen kunnat lagligen äga rum.

Framgår av inkomna handlingar, att framställningen icke kan lagligen

bifallas, eller finner Konungen eljest anledning att icke villfara framställningen, skall den omedelbart avslås. I annat fall prövas frågan av högsta domstolen. Finner högsta domstolen att hinder möter, må framställningen icke bifallas.

25 §.

Chefen för justitiedepartementet äger medgiva, att den som av främmande stat utlämnas till annan stat må föras genom riket, såframt denne icke är svensk medborgare och ej heller eljest synnerliga skäl äro däremot. Framställning härom göres på diplomatisk väg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958. Genom lagen upphäves lagen den 4 juni 1913 (nr 68) angående utlämning av förbrytare.

Har framställning om utlämning gjorts före nya lagens ikraftträdande men ej blivit dessförinnan slutligen prövad, skall frågan prövas enligt nya lagen. Beträffande förfarandet i ärendet må dock äldre lag tillämpas.

Bestämmelser i överenskommelse med främmande stat, som för Sveriges del är gällande vid nya lagens ikraftträdande, skola lända till efterrättelse även om de avvika från vad lagen stadgar.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 januari 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga angående *ny lagstiftning om utlämning för brott* samt anför därvid följande.

I. Inledning

År 1951 framlade 1949 års utlänningskommitté förslag till ny utlänningslagstiftning, innefattande dels en ny utlänningslag och dels viss omarbetning av 1913 års lag angående utlämning av förbrytare (SOU 1951:42). Yttranden över kommitténs betänkande avgavs av ett antal myndigheter och organisationer. På grundval av kommitténs förslag antogs vid 1954 års riksdag en ny utlänningslag, vilken trätt i kraft den 1 juli 1954 (prop. 1954:41, första lagutskottets utl. 1954:14). Däremot kvarstår alltjämt frågan om revision av lagstiftningen om utlämning för brott. Vid beredningen av denna fråga inom justitiedepartementet har det befunnits önskvärt att utlänningslagstiftningen underkastas en mera genomgripande omarbetning än utlänningskommittén föreslagit, och med anledning härav har utarbetats förslag till helt ny lag i ämnet, vilket förslag framlagts i en den 20 september 1954 dagtecknad promemoria (stencilerad). Vid promemorian fogat förslag till *lag om utlämning för brott* torde få såsom bilaga åtfölja statsrådsprotokollet (*bilaga B*).

Över promemorian med därvid fogat lagförslag har yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, riksåklagarämbetet, nedre justitierevisionen, statens utlänningskommission, utlänningsnämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Norrbottens län, polismästarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, statens kriminaltekniska anstalt, 1951 års rättegångskommitté, Sveriges advokatsamfund, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler och föreningen Sveriges landsfiskaler.

Riksåklagarämbetet har överlämnat yttranden från statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Länsstyrelsen i Malmöhus län har bifogat yttrande av föreningen Malmöhus läns landsfiskaler. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har vid sitt yttrande fogat utlåtanden från t. f. landsfogden i länet och poliskammaren i Göteborg. Vid det av länsstyrelsen i Värmlands län avgivna yttrandet har fogats utlåtanden av landsfogden i länet och av Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler. Polismästaren i Stockholm har såsom sitt utlåtande åberopat ett av kriminalpolisintendenten i Stockholm avgivet yttrande.

Av intresse för utformningen av vår utlämningslagstiftning är även de förhandlingar som inom Europarådet under senare år ägt rum i utlämningsfrågan. Sedan rådgivande församlingen den 8 december 1951 antagit en rekommendation om åtgärder till förberedande av en europeisk konvention om utlämning för brott, sammanträdde en expertkommitté i Strasbourg — med deltagande bl. a. från Sverige — i oktober 1953 för att överväga rekommendationen och särskilt studera möjligheten att fastställa vissa för alla medlemsstater godtagbara principer för utlämning. I sin rapport över sammanträdet, dagtecknad den 10 oktober 1953, kunde kommittén meddela, att betydande enighet rådde beträffande de principer som borde gälla för utlämning. En rapport i frågan avgavs även av församlingens kommitté för rättsliga och administrativa frågor. Rådgivande församlingen antog den 23 september 1954 en ny rekommendation som gick ut på fortsatt verksamhet för upprättandet av en europeisk konvention angående utlämning och för inarbetande i denna av det förslag som avgivits av kommittén för rättsliga och administrativa frågor.

På grundval av expertkommitténs förutnämnda rapport uppdrog rådets ministerkommitté år 1954 åt expertkommittén att överväga den rådgivande församlingens rekommendation med hänsyn till möjligheten att upprätta utkast till ett mönster för bilaterala konventioner angående utlämning, avsett för sådana medlemsstater som icke kunde tänkas komma att biträda en multilateral konvention, samt att även upprätta förslag till en multilateral konvention, varvid också avsågs att bereda icke anslutna medlemsstater möjlighet till senare anslutning.

Expertkommittén sammanträdde därefter i Strasbourg i januari—februari 1955 samt i februari 1956. Efter det första av dessa sammanträden hölls, i september 1955, en sammankomst mellan företrädare för expertkommittén och den rådgivande församlingen, varvid kommitténs utkast till en multilateral konvention diskuterades. De synpunkter som redovisades vid detta sammanträde övervägdes av expertkommittén vid det senare av de båda nyssberörda sammanträdena. Scdermera har kommittén i en den 2 juli 1956 dagtecknad rapport framlagt dels ett förslag till mönster för bilaterala överenskommelser och dels ett förslag till multilateral konvention. Förslagen har anmälts vid sammanträde med ministrarnas ställföreträdare i september 1956, varvid ställföreträdarna beslöt inhämta yttrande över förslagen bl. a. av rådgivande församlingen. Ett nytt sammanträde med expertkom-

mittén för granskning av avgivna yttranden torde komma att hållas i februari 1957.

Det må jämväl nämnas, att särskilda förhandlingar om avslutande av en utlämningstraktat förts mellan Sverige och Frankrike. Dessa förhandlingar är ajournerade sedan hösten 1955.

Förberedelser har också vidtagits för en särskild reglering av utlämningsväsendet mellan de nordiska länderna. Vid nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11 och den 12 december 1953 beslöts att till gemensam nordisk utredning upptaga frågan om en förenklad ordning i fråga om utlämning för brott mellan de nordiska länderna. För ändamålet tillsattes en kommitté bestående av delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Denna kommitté har avslutat sitt arbete under hösten 1956, och resultatet har för Sveriges del redovisats i en av de svenska delegerade den 20 oktober 1956 avgiven promemoria.

Beträffande frågan om utlämningsväsendets ordnande inom Norden kräves ytterligare samråd med de övriga nordiska länderna, och denna fråga skall ej upptagas i nu förevarande sammanhang. I det följande behandlas endast spörsmålet om utformningen av utlämningslagstiftningen i allmänhet.

II. Huvudgrunderna för en ny lagstiftning om utlämning

Gällande rätt m. m.

Lagen den 4 juni 1913 (nr 68) om utlämning av förbrytare, vilken tillkommit på grundval av propositionen 1913:50 och lagutskottets utlåtande 1913:25, innehåller regler om villkoren för och förfarandet vid utlämning från Sverige till en främmande stat av personer, som uppehåller sig här och som är för brott misstänkta, tilltalade eller dömda. Lagen reglerar däremot icke utlämning från en främmande stat till Sverige. Utlämning kan äga rum antingen för lagföring och, om denna resulterar i fällande dom, för verkställighet av straffet eller också för enbart verkställighet av ett före utlämningen ådömt straff.

I lagens I kap. behandlas villkoren för utlämning. Enligt 1 § må utlämning äga rum, även om icke till stöd för framställningen därom föreligger någon överenskommelse med den främmande staten. Finnes det icke någon överenskommelse, skall dock, såvida ej särskilda omständigheter föranleder undantag, utlämning medgivas endast under den förutsättningen, att den främmande staten utfäster sig att i liknande fall villfara från Sveriges sida gjord framställning.

Svensk medborgare får icke utlämnas (2 §). Har det brott, för vilket utlämning begäres, förövats inom Sverige eller å svenskt fartyg utom riket, kan som regel utlämning ej heller beviljas (3 §). Ett hinder mot utlämning är vidare, att brottet här blivit föremål för dom eller åtal eller att straff för brottet enligt svensk lag skulle vara preskriberat (9 §). För att utlämning

skall kunna äga rum, måste brottet vara av tämligen svår beskaffenhet. I detta avseende uppställer lagen det kravet, att den brottsliga gärningen är eller, om den hade begåtts i Sverige och under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse som brott, varå enligt den svenska allmänna strafflagen eller den svenska sjölagen svårare straff än fängelse kan följa (4 § första stycket). Vissa brott är dock undantagna från utlämning. Så är fallet med gärningar, varom förmåles i 10 kap. strafflagen eller i sådan bestämmelse i 26 eller 27 kap. samma lag, som avser brott av krigsman, såvida icke gärningen, bedömd enligt strafflagen i övrigt eller sjölagen, skulle vara att anse som brott, för vilket utlämning må ske (4 § andra stycket). Medgives utlämning beträffande sådan gärning, skall enligt 11 § andra stycket uppställas det villkoret, att den utlämnade icke får straffas för denna gärning i vidare mån än den varit av beskaffenhet att kunna föranleda utlämning. För gärning, som enligt svensk rätt är att anse som tryckfrihetsbrott, får utlämning ej äga rum (5 §). Utlämning får icke heller ske för politiskt brott (7 §). Innefattar den gärning, för vilken utlämning begäres, brott av såväl politisk som icke politisk beskaffenhet, får utlämning dock medgivas, om gärningen med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet prövas övertvägande äga karaktären av ett icke politiskt brott. Beviljas utlämning i sådant fall, skall det villkoret uppställas, att den utlämnade icke må för gärningen straffas såsom för politiskt brott (11 § andra stycket). Enligt 7 § andra stycket skall såsom politiskt brott i intet fall anses mord, mordförsök eller dråp å främmande statsöverhuvud eller någon till en främmande suveräns familj hörande person (den s. k. belgiska attentatsklausulen).

Som villkor för utlämning upptager lagen vidare i 8 § första stycket, att till stöd för utlämningsframställningen skall ha förebragts antingen av domstol meddelat fällande utslag eller ock av domstol eller annan behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Om framställningen grundas annorledes än på fällande utslag eller sådant beslut, som föregåtts av förundersökning inför domstol eller undersökningsdomare, kan utlämning beviljas endast under förutsättning att den som begäres utlämnad icke bestrider, att han gjort sig skyldig till ifrågavarande brott, eller också att sannolika skäl föreligger till misstanke att han gjort sig skyldig till brottet. Efter överenskommelse med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet må utlämning emellertid äga rum utan att sådan bevisning som nu sagts blivit framlagd.

I 10 § behandlas vissa tillfälliga hinder mot utlämning (straffverkställighet eller häktning här i riket) samt provisorisk utlämning till en främmande stat.

11 § innehåller bestämmelser om de villkor som skall uppställas vid beviljande av utlämning. Vissa av dessa har redan berörts i samband med förbudet mot utlämning för politiskt brott och för brott som avses i 10, 26 och 27 kap. strafflagen. Vidare gäller (11 § första stycket 1.), att den utlämnade icke i den stat, till vilken utlämningen sker, må åtalas eller straffas

för någon annan före utlämningen begången straffbar handling än den, för vilken han utlämnats, eller utlämnas vidare till en tredje stat. Detta får dock ske under förutsättning att från svensk sida lämnats medgivande därtill i den ordning lagen föreskriver (se härom 27 §) eller att den utlämnade inför domstol eller eljest fritt och offentligen givit sitt samtycke därtill. Likställt med sådant samtycke är att den utlämnade, sedan han slutligen frikänts eller efter till fullo avtjänat straff försatts på fri fot, antingen — oaktat hinder icke mött — underlåtit att lämna landet inom loppet av en månad eller återvänt dit, sedan han en gång lämnat det. Under denna tid av en månad får enligt 11 § första stycket 2. den utlämnade, såvida han icke gör sig skyldig till nytt brott, ej hindras att lämna landet. Enligt 11 § första stycket 3. får den utlämnade icke för det ifrågavarande brottet ställas under tilltal inför domstol, vilken endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden förlänats befogenhet att döma i mål av sådan beskaffenhet.

I 12 och 13 §§ gives regler för det fall, att flera stater begär utlämning av samma person. I 12 § är det fråga om ett och samma brott, medan 13 § är tillämplig, när utlämningsframställningarna avser olika brott.

Lagens II kap. innehåller bestämmelser om *f ö r f a r a n d e t i u t l ä m n i n g s ä r e n d e*. Framställning om utlämning skall göras av den främmande staten på diplomatisk väg, och den prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet (14, 15 och 23 §§). En utlämningsbegäran kan av Kungl. Maj:t omedelbart avslås, om det av de inkomna handlingarna framgår att den icke är av beskaffenhet att lagligen kunna efterkommas eller om Kungl. Maj:t eljest finner anledning föreligga att icke bifalla densamma. Finner Kungl. Maj:t ej skäl att på detta sätt avslå framställningen, skall den som begäres utlämnad häktas samt inställas till förhör inför länsstyrelse (16 §). Vid förhöret inför länsstyrelsen äger den häktade, om han så äskar, åtnjuta hjälp; om han ej själv kan anskaffa biträde, skall länsstyrelsen förordna lämplig person att biträda honom (17 § första stycket). Förklarar den häktade vid förhöret, att han icke har något att invända mot bifall till framställningen om hans utlämnande, skall protokollet över vad som förekommit insändas till Kungl. Maj:t (17 § andra stycket). Även om den häktade medgivit utlämning, tillkommer det Kungl. Maj:t att pröva, huruvida framställningen skall beviljas eller icke. Härvid har Kungl. Maj:t fri prövningsrätt, såvida icke på grund av traktat föreligger förpliktelse att utlämna. Medger icke den häktade vid förhöret att utlämning må ske, skall ärendet av länsstyrelsen hänskjutas till allmänna underrätten i residensstaden (17 § tredje stycket). Rätten skall verkställa utredning, huruvida sådant förhållande föreligger som enligt 2—9 §§ i lagen utgör hinder mot utlämning (18 § första stycket). Den häktade skall vid sin talans utförande biträdas av försvarare; om han ej själv utser försvarare, skall rätten förordna offentlig försvarare för honom (18 § tredje stycket). När handläggningen hos rätten avslutats, skall rätten insända protokoll och övriga handlingar i ärendet till högsta domstolen. Högsta domstolen tillkommer att pröva huruvida mot utlämning möter sådant hinder som nyss nämndes (19 §). Kungl. Maj:t är bunden av

högsta domstolens prövning på så sätt, att utlämning ej får medgivas, om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning föreligga (23 §). Anser högsta domstolen, att hinder mot utlämning icke möter, har Kungl. Maj:t att fritt pröva huruvida utlämning skall beviljas, dock med reservation för det fall att en traktatmässig förpliktelse att utlämna föreligger.

24 och 25 §§ innehåller bestämmelser om provisorisk häktning i avbidan på formlig utlämningsframställning. Sådan häktning kan äga rum på begäran av främmande stats regering. Begäran skall framställas på diplomatisk väg; efter avtal med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet äger emellertid Kungl. Maj:t förordna, att dylik begäran må av myndighet i den främmande staten framställas omedelbart hos polismyndighet här i riket. Utan att särskild häktningsbegäran föreligger kan även provisorisk häktning ske av den som i främmande stat är efterlyst för sådant brott som enligt lagen kan föranleda utlämning. Har häktning skett enligt dessa stadganden, skall inom viss tid göras framställning om utlämning. Sker icke detta, skall den häktade försättas på fri fot.

Förutom de bestämmelser, för vilka nu redogjorts och som innefattar huvudgrunderna för förfarandet, innehåller II kap. i lagen stadganden bl. a. om förordnande av särskild åklagare vid förhör inför underrätten (18 §), om den häktades kvarhållande i häkte (22 §), om den tid inom vilken den häktade skall av den främmande staten avhämtas (23 §) samt om beslag och utlämnande av föremål (26 §).

III och IV kap. i lagen innehåller kompletterande bestämmelser i skilda ämnen; bl. a. gives regler för det fall, att främmande stat vill erhålla tillstånd att — utan hinder av sådant villkor som omnämnes i 11 § första stycket 1. — ställa en utlämnad till ansvar för något annat före utlämningen förövat brott än det för vilket utlämning skett eller utlämna honom vidare till en tredje stat (27 §). Vidare meddelas bestämmelser om tillstånd att genom riket föra person, som av en främmande stat utlämnas till annan stat (28 §). I fråga om utlämning till Danmark och Norge finnes möjlighet till undantag från vissa av de förut angivna villkoren för utlämning (29 §). Slutligen upptages ett stadgande av innebörd att vad i lagen är stadgat icke skall äga tillämpning å framställningar om återförande av sjömän, som rymt ur tjänsten (30 §).

Lagen trädde i kraft den 1 juli 1913. Enligt övergångsbestämmelserna skulle emellertid *traktater*, som gällde vid lagens ikraftträdande, lända till efterrättelse även i den mån de stred mot vad som stadgades i lagen.

Intill senaste tid har Sverige varit bundet av ett tämligen stort antal utlämningskonventioner. Med hänvisning till den pågående revisionen av utlämningslagen har emellertid numera uppsägning skett av traktater gällande i förhållande till ett stort antal stater. Endast avtalen med Danmark, Finland och Norge har lämnats orubbade.

Konventionerna med Danmark och Norge gällde vid ikraftträdandet av 1913 års lag och även de bestämmelser i dessa, som strider mot lagens stad-

ganden, skall, enligt vad nyss anfördes, jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen lända till efterrättelse. Den danska konventionen överensstämmer emellertid i stort sett med lagen. De avvikelser från denna som konventionen med Norge innehåller är mera omfattande, men på viktigare punkter överensstämmer även denna konvention med lagen. Avtalet med Belgien har uppsagts men skall enligt särskild överenskommelse, träffad genom ministeriell notväxling den 18 och den 22 maj 1951 gälla tills vidare, med rätt för vardera parten att uppsäga avtalet med den därtill hörande deklarationen med omedelbar verkan. Det må även nämnas, att Sverige gentemot några stater gjort vissa utlämningsutfästelser för uppfyllande av villkor som ställts för utlämning från dessa länder i särskilda fall.

Om man bortser från avtalen med de nordiska länderna och Belgien samt de nämnda särskilda utfästelserna, är Sverige numera löst från alla förpliktelser på grund av utlämningstraktater.

I fråga om innehållet i *utländsk lagstiftning angående utlämning* må hänvisas till den redogörelse som lämnats i utlämningskommitténs betänkande s. 207 och 303. Här må endast framhållas, att flertalet länder i likhet med Sverige har reglerat utlämningsväsendet dels genom intern lagstiftning och dels genom traktater. En del länder, bl. a. Storbritannien, Belgien och Amerikas Förenta Stater, kan bevilja utlämning endast om traktat finnes. Västtyskland medger utlämning under förutsättning att det begärande landet åtar sig att villfara framställning om utlämning i liknande fall. Genomgående upprätthålles förbud mot utlämning av egna medborgare och mot utlämning för politiskt brott. Storbritannien kan dock i vissa fall medgiva utlämning av sina egna medborgare.

Utlänningskommitténs förslag

I direktiven för utlämningskommittén framhölls sambandet mellan å ena sidan utlämningslagen och å andra sidan lagstiftningen om utlämning av förbrytare. Vidare anfördes, att riksdagen i skrivelse år 1937 (nr 356) begärt revision av utlämningslagstiftningen, särskilt i syfte att asylrätten skulle få vidsträcktare räckvidd än tidigare och att jämväl i övrigt rätts säkerhetens krav skulle bli bättre tillgodosedda.

Kommittén har i överensstämmelse härmed ansett revisionen av lagstiftningen om utlämning av förbrytare i främsta rummet böra inriktas på att i görligaste mån vinna likformighet mellan denna lag och utlämningslagen i fråga om behandlingen av utlämningar, som av politiska orsaker sökt en fristad här. Kommittén, som granskat lagen jämväl ur andra synpunkter, har också funnit frågor om politiskt flyktingskap vara de där en revision synes mest påkallad. Vid sin granskning av den gällande svenska lagen om utlämning har kommittén funnit denna i stort sett väl motsvara nutida krav. Sedd ur den synpunkten att utlämningsförfarandet skall erbjuda tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier åt den som begäres utlämnad kan enligt kommitténs uppfattning den svenska lagen ingalunda anses underlägsen utländsk lagstiftning i ämnet. På samma gång synes den utgöra ett

verksamt medel i det internationella bekämpandet av kriminaliteten. Kommittén har därför ansett den nuvarande lagens grundprinciper böra bestå orubbade, ehuru kommittén funnit vissa ändringar i lagen påkallade.

Kommittén anför, efter att sålunda ha angivit huvudlinjerna för den av kommittén tänkta revisionen, vissa synpunkter på r ä t t s s ä k e r h e t e n vid utlämning. Här om anför kommittén:

För en nutida rättsuppfattning framstår det som självklart, att den som förövat ett brott av icke-politisk beskaffenhet ej skall undslippa straffpåföljd genom att begiva sig från det land där brottet begåtts. Med denna utgångspunkt har man att välja mellan att bestraffa en flyende brottsling i det land, där han sökt sin tillflykt, eller ock att utlämna honom för bestraffning i gärningslandet eller i annat land, till vilket han har särskild anknytning t. ex. på grund av medborgarskap. Det första av dessa alternativa överensstämmer icke med den princip som de flesta stater upprätthålla i fråga om sin strafflags tillämplighet. I allmänhet bestraffar nämligen en stat icke brott, som begåtts inom en annan stats territorium, såvida icke brotten förövats av en medborgare i den egna staten eller åtminstone är riktade mot den staten eller dess medborgare. Denna princip är grundad både på uppfattningen om varje stats överhöghet över sitt territorium och på praktiska hänsynstaganden; det är i allmänhet lämpligast, att ett brott beivras i det land, där det begåtts. Ur denna synpunkt sett borde utlämning icke äga rum, om det icke kan antagas, att beivrande av ett brott sker på ett mera ändamålsenligt sätt i den stat, dit utlämning sker, än i den utlämnande staten. Vidare borde utlämning icke medgivas, om rättskipningen i det land, som begär utlämning, icke tillfredsställer befogade anspråk på rättssäkerhet. Vårt land bör, enligt kommitténs mening, icke medverka i ett förfarande, som för den enskilde individen är av så djupt ingripande betydelse som utlämning, om icke i huvudsak samma rättssäkerhetsgarantier förefinnas som enligt svensk rätt. Kommittén delar därför helt den åsikt, som framförts i första lagutskottets utlåtande (1937: 60), nämligen att för utlämning till främmande stat bör krävas att straffprocess, straffmätning och straffverkställighet i denna stat icke alltför mycket avvika från de för svensk rätt normerande principerna å sagda områden.

I fortsättningen diskuterar kommittén, huruvida den nuvarande svenska utlämningslagen garanterar att utlämning icke sker utan att dylika rättssäkerhetssynpunkter är tillgodosedda. Kommittén anför:

Att märka är därvid, att lagen visserligen icke innehåller några bestämmelser om att utlämning skall vägras om den som begäres utlämnad kan antagas icke komma att åtnjuta rättssäkerhet, men å andra sidan icke föreskriver att utlämning *skall* äga rum; lagen upptager endast de villkor som måste föreligga för att Kungl. Maj:t skall kunna medgiva utlämning. Lagens ståndpunkt är alltså principiellt den, att även om de i lagen föreskrivna förutsättningarna för utlämning äro för handen, det tillkommer Kungl. Maj:t att pröva om en utlämningsframställning skall bifallas eller icke. Vid denna prövning kan Kungl. Maj:t därför taga erforderlig hänsyn till rättssäkerhetssynpunkter. Utlämning kan sålunda vägras, om det skulle befinnas, att i det land, till vilket utlämning begäres, straffprocess, straffmätning och straffverkställighet i väsentlig mån avvika från svensk rätt.

Det måste emellertid uppmärksammas, att denna fria prövning bortfaller, om genom en utlämningstraktat uppkommit förpliktelse att utlämna. Även om vårt land icke skulle avsluta utlämningstraktater med andra län-

der än sådana, där individens anspråk på rättssäkerhet kunna anses i lika hög grad tryggade som hos oss, kan det, sedan en traktat ingåtts, inträffa sådana genomgripande ändringar i ifrågavarande lands samhällsordning, att rättssäkerhetsgarantierna komma att försvinna. En uppsägning av traktaten kan visserligen äga rum, men ur utrikespolitisk synpunkt kan en uppsägning vara ömtålig, och vidare är att märka, att då den verkar först efter någon tid, under mellantiden utlämning måste ske, fastän det finnes anledning antaga att den utlämnade icke kommer att åtnjuta den rättssäkerhet, varå han skäligen bör kunna göra anspråk.

Med hänsyn till det anförda synes det kunna ifrågasättas, om det icke vore mest ändamålsenligt, att man från svensk sida icke avslöte några traktater angående utlämning. Vissa länder ha emellertid i sin lagstiftning bestämmelser om att utlämning icke får medgivas annat än med stöd av traktat. Så är t. ex. fallet med England, U.S.A. och Belgien. Om utlämningstraktat icke finnes mellan Sverige och ett land, vars lagstiftning har sådant innehåll som nu sagts, kan utlämning visserligen ske till detta land, men utlämning kan icke ske till Sverige. En sådan ordning är naturligtvis icke önskvärd och då det knappast torde vara att förvänta, att dessa länder skola ändra sin lagstiftning i denna del, synas starka skäl tala för, att man från svensk sida ingår överenskommelser angående utlämning med länder med dylik lagstiftning. Även i andra fall kan det av särskilda skäl vara lämpligt att avsluta utlämningstraktater. Det synes på grund härav nödvändigt att undersöka, huruvida man icke, även när traktat finnes, kan skapa en spärr mot att utlämning sker till land, där den utlämnade icke kommer i åtnjutande av den rättssäkerhet, varå han enligt svensk samhällsuppfattning kan göra anspråk. Kommittén har övervägt, att i lagen upptaga en bestämmelse, som uttryckligen förbjuder utlämning i dylika fall. Ehuru vissa skäl otvivelaktigt tala för en sådan lösning, är det av andra orsaker icke lämpligt att upptaga ett dylikt stadgande i lagen. Det skulle sålunda uppenbarligen möta mycket stora svårigheter att intaga en sådan bestämmelse i traktater. Det skulle likaledes möta stora svårigheter att i ett särskilt fall göra gällande en dylik bestämmelse, som faktiskt influtit i en traktat. Ett avslag på en utlämningsframställning av det skälet, att utlämning med hänsyn till innehållet i stadgandet icke kan äga rum, skulle lätt kunna uppfattas som en deklassering eller kränkning av den stat, som begärt utlämning. Som i det följande skall närmare utvecklas föreslår kommittén, att i lagen upptages ett stadgande, varigenom ett skydd skapas mot att någon utlämnas till ett land, där han kan antagas bliva av andra orsaker än politiskt brott utsatt för sådan fara eller förföljelse som konstituerar politiskt flyktingskap. Genom detta stadgande torde i viss mån även kunna beaktas den synpunkten att utlämning endast bör ske till land, där den utlämnade kan komma i åtnjutande av samma rättssäkerhet som i vårt land. Kommittén vill emellertid framhålla, att denna synpunkt bäst tillgodoses genom att återhållsamhet iakttages vid avslutande av utlämningstraktater.

En annan fråga, som kommittén även ansett vara av stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt, är vilket mått av bevisning angående vederböran- des skuld, som skall krävas för att utlämning skall medgivas. Enligt den gällande lagen, 8 §, skall som förut nämnts till stöd för utlämning förebringas av domstol meddelat fällande utslag eller också av domstol eller annan behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Utan förebringande av fällande utslag eller annat beslut som föregåtts av

förundersökning inför domstol eller undersökningsdomare får utlämning mot vederbörandes bestridande ej beviljas, såvida icke sannolika skäl föreligger till misstanke att han är skyldig till det uppgivna brottet; med stöd av ömsesidiga överenskommelser kan dock kravet på bevisning eftergivnas. Kommittén finner med hänsyn till utlämnings ärendets ingripande betydelse för den, som blir föremål för en dylik åtgärd, att denna ordning icke är tillfredsställande. Kommitténs förslag innebär, att i utlämningsärenden skall ske en prövning av vederbörandes brottslighet. För utlämning bör enligt kommittén regelmässigt krävas åtminstone så mycket bevisning, att sannolika skäl föreligger till misstanke att utlämningen är skyldig till brottet.

Som ett särskilt problem i samband med diskussionen om rättssäkerheten behandlar kommittén även frågan, huruvida det icke är mest överensstämmande med svensk rättsuppfattning att icke medgiva utlämning annat än under förbehåll, att dödsstraff icke får komma till användning. Kommittén finner det vara i hög grad önskvärt, att dylikt förbehåll göres både i traktater om utlämning från Sverige och då utlämning ifrågasättes oberoende av traktat.

Enligt kommitténs förslag skall principen att utlämning ej får ske för politiskt brott fortfarande gälla. Den s. k. belgiska attentatsklausulen föreslås skola utgå. I överensstämmelse med vad som stadgas i den av Förenta Nationernas generalförsamling antagna konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord skall brott som avses i denna konvention icke anses som politiskt brott. Såsom politiskt brott skall enligt förslaget icke heller anses vissa svåra överträdelser av de s. k. Röda Korskonventionerna av år 1949. Kommittén föreslår även ett direkt undantag från förbudet mot utlämning för politiskt brott. Motivet till detta undantag är att vissa politiska brott är uttryck för en politisk uppfattning, som syftar till omstörtning av samhällsordningen icke endast i den stat där brottet begåtts utan även i andra stater med likartat samhällsskick. Dessa senare stater bör icke då förhålla sig neutrala till dessa brott endast därför att brotten är att anse som politiska och begåtts utanför statens område. Undantaget från förbudet mot utlämning har i kommitténs förslag begränsats till vissa grova brott och såsom förutsättning för att utlämning skall medgivas har angivits, att det med hänsyn till gärningsmannens politiska syfte och omständigheterna i övrigt kan antagas, att han här i riket kommer att utöva verksamhet som innebär fara för den svenska samhällsordningen.

Kommittén anser vidare, att utlämning som regel icke bör äga rum, om utlämningen i det land, som begär hans utlämning, kan bli utsatt för sådan fara eller förföljelse som enligt utlämningslagen konstituerar politiskt flyktingskap. Något ovillkorligt förbud mot utlämning i dessa fall föreslås icke. Under beaktande av å ena sidan faran eller förföljelsen och å andra sidan brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt bör enligt förslaget prövas, huruvida utlämning skall beviljas.

Förfarandet i utlämningsärenden skall enligt kommitténs

förslag endast undergå några smärre ändringar. Förhöret inför länsstyrelse föreslås bli ersatt med förhör inför allmän underrätt, där redan enligt nuvarande ordning fortsatt förhör skall hållas. Vidare föreslås att i stället för häktning må användas reseförbud, därest det med hänsyn till särskilda förhållanden icke anses nödvändigt med häktning. Liksom hittills skall högsta domstolen pröva huruvida hinder möter mot bifall till en utlämningsframställning. Kommittén föreslår för såväl förhöret vid underrätten som andra förhör i utlämningsärenden den regeln, att den häktade, om han så äskar, äger åtnjuta biträde av försvarare och att, om han icke själv kan anskaffa försvarare, rätten skall förordna offentlig försvarare för honom.

Utlänningskommittén har därjämte i sitt betänkande berört spørgsmålet om återförande av förrymda sjömän. Efter att ha erinrat om att — enligt 30 § i den gällande lagen — vad som stadgas i denna icke skall äga tillämpning å framställningar om återförande av sjömän som rymt ur tjänsten anför kommittén:

Vid tiden för lagens tillkomst var rymning enligt sjölagen under vissa förutsättningar belagt med sådant straff att ur den synpunkten hinder ej mötte för utlämning. I motiven till stadgandet anfördes, att åtgärder för återförande av rymda sjömän, varom överenskommelser plägade ingå i handels- och sjöfartstraktater eller andra konventioner, tjänade väsentligen att framtinga uppfyllelse av en civil förpliktelse, således ett annat ändamål än utlämning. Kommittén anser, att det saknas anledning att låta detta stadgande kvarstå i lagen. Sjöman, som rymmer ur tjänsten, kan numera under vissa förutsättningar bestraffas enligt sjömanslagen och straffet är högst fängelse i ett år. Brottet är alltså icke av sådan beskaffenhet att utlämning därför kan äga rum. Utan något särskilt stadgande synes det med hänsyn härtill uppenbart, att lagen icke kan vara tillämplig å återförande av sjömän som rymt ur tjänsten.

Kommittén vill i detta sammanhang beröra en närliggande fråga. I sjömanslagen, som innehåller stadgande om polismyndighets skyldighet att återföra förrymda sjömän till deras fartyg, finnas icke några bestämmelser om förfarandet i det fall, att en utländsk sjöman som skäl mot att han återföres till fartyget gör gällande, att han i det land, dit fartyget skall avgå, kan befara att bli utsatt för politisk förföljelse. Enligt nu rådande praxis överlämnar polismyndigheten, om utlämningens påslående icke är uppenbart oriktigt, ärendet till den centrala utlämningsmyndigheten för prövning av frågan om utlämningen skall erhålla asyl här eller återföras till fartyget. Med vissa länder ha emellertid — såsom nyss antytts — ingåtts traktater angående återförande av förrymda sjömän. Det kan i dylika fall möjligen förefalla stridande mot traktaterna att vägra att återföra en sjöman, därför att han gör gällande att han kan bli utsatt för politisk förföljelse. Enligt kommitténs mening skulle det dock vara fullständigt oförenligt med svensk rättsuppfattning att återföra en rymd sjöman till ett fartyg, som skall avgå till land där han kan antagas bli utsatt för politisk förföljelse. Kommittén vill därför ifrågasätta, huruvida det icke från svensk sida bör uttryckligen tillkännagivas, att man icke anser ifrågakomna traktater innebära förpliktelse att i här avsedda fall återföra förrymda sjömän.

Slutligen må anmärkas, att utlänningskommittén — i anslutning till det av kommittén föreslagna stadgandet om skydd mot utlämning som medför

risk för politisk förföljelse — rekommenderat viss utvidgning av strafflagens jurisdiktionsregler. Kommittén uttalar, att det stundom skulle vara stötande, om en flykting, som utomlands förövat ett grovt brott, skulle kunna undgå straff genom att han till följd av det nämnda stadgandet icke utlämnas. Detta förhållande talar för att man i nu avsedda fall bör införa en möjlighet att lagföra en flykting här i riket. Även om bevisningssvårigheter icke så sällan kan antagas leda till att åtal icke med framgång kan anställas här, motsäger icke detta, att det i andra fall kan vara påkallat att möjlighet till lagföring finnes. Det kan i särskilda fall framstå som ett svenskt samhällsintresse att tillse att förövaren av ett utomlands begånget grovt brott icke får ostraffad uppehålla sig här. Ett vägande skäl för den ifrågasatta reformen är också, att Kungl. Maj:t, då en utlämningsframställning avslås med hänsyn till faran för politisk förföljelse, skulle kunna hänvisa till att brottslingen komme att lagföras här i riket. Avslaget skulle härigenom kunna verka mjukare. Enligt kommitténs uppfattning bör alltså vidgade möjligheter skapas att här i riket lagföra en utlämning för utomlands begånget brott. Frågan har emellertid enligt kommitténs uppfattning sådant samband med andra allmänstraffrättsliga spörsmål, att det synes mest ändamålsenligt att den löses vid omarbetningen av strafflagens allmänna del på grundval av straffrättskommitténs utredning. Kommittén har därför icke ansett sig böra framlägga något lagförslag i denna del.

Vid remissbehandlingen av utlämningskommitténs förslag såvitt angår utlämningslagen har förslaget i huvudsak lämnats utan erinran. Den kritik som framkommit i remissvaren rör väsentligen blott detaljer i förslaget.

1954 års departementspromemoria

I den promemoria med förslag till ny utlämningslag, som — enligt vad förut anförts — har upprättats inom justitiedepartementet år 1954, erinras till en början om att vår gällande lag om utlämning icke föreskriver, att utlämning *må* äga rum om närmare angivna villkor är uppfyllda. Genom *u t l ä m n i n g s t r a k t a t e r* med främmande stater kan emellertid uppkomma förpliktelse för vårt land att utlämna. Vårt land har tidigare varit bundet av ett stort antal traktater. Numera är praktiskt taget alla dessa ur kraft. De har uppsagts från svensk sida för att vi skall ha fria händer vid omarbetningen av vår lagstiftning. Såsom utlämningskommittén närmare utvecklat är det även för framtiden ur rättssäkerhetssynpunkt av värde, att vi såvitt möjligt har en fri prövningsrätt, även om en sådan ordning — med hänsyn till att en del länder i sin lagstiftning har bestämmelser om att utlämning icke får medgivas annat än med stöd av traktat — i vissa fall kan medföra svårigheter att få brottslingar utlämnade för lagföring i vårt land. När det nu för oss gäller att utforma en ny lagstiftning om utlämning för brott, synes — uttalas i promemorian — utgångspunkten böra vara, att utlämningsväsendet skall regleras utan traktater, som förpliktar oss till utlämning.

En av de väsentliga uppgifterna vid revisionen av utlänningslagstiftningen blir i övrigt, framhålles i promemorian, att bringa den i samklang med den nya, år 1954 antagna utlänningslagen. Vad som därvid i främsta rummet påkallar uppmärksamhet är frågorna om politiska brott och politiskt flyktingskap. En grundläggande princip i utlänningslagen är, att politiska flyktingar ej utan synnerliga skäl skall vägras fristad här i riket och att en utlämning som regel ej skall avlägnas härifrån till land där han löper risk att utsättas för politisk förföljelse. Även beträffande utlämning för brott bör denna princip upprätthållas; utlämning bör alltså ej få ske till land, där personen kan riskera sådan förföljelse. Grundsatsen att utlämning ej må ske för politiskt brott bör jämväl i övrigt bibehållas. Frågan om vissa modifikationer i grundsatsen har emellertid kommit under diskussion i utlänningskommitténs betänkande. Det är, uttalas i promemorian, en mycket grannlaga och ömtålig fråga, hur en avvägning skall göras mellan de olika intressen och synpunkter som här kräver beaktande. I stort sett synes enligt promemorian de resultat till vilka kommittén kommit vara godtagbara. På ett par punkter måste man dock ställa sig tveksam till kommitténs ståndpunktstagande. Bl. a. kan det diskuteras om det är lämpligt att, som kommittén föreslagit, göra avsteg från förbudet mot utlämning för politiskt brott på grund av antaganden om gärningsmannens blivande verksamhet här i landet.

Beträffande villkoren i övrigt för utlämning synes enligt promemorian den gällande lagen i stort sett kunna tjäna såsom förebild även för en ny lagstiftning. Utlänningskommitténs förslag i fråga om den bevisning som bör förebringas om vederbörandes skuld till det brott för vilket utlämning begäres understödjes i promemorian.

Vad angår förfarandet i utlämningsärenden anses i promemorian en mera omfattande revision än utlänningskommittén tänkt sig vara önskvärd. Eftersom utlämningsförfarandet ingår såsom ett led i lagföring och bestraffning för brott, synes förfarandet så nära som möjligt böra anknyta till de allmänna grunder som gäller för rättegången i brottmål. Den domstolsbehandling, som skall äga rum för prövning av att villkoren för utlämning är uppfyllda och som skall ligga till grund för Kungl. Maj:ts ställningstagande till utlämningsframställningen, bör föregås av en förundersökning genom åklagarmyndighets försorg i vanlig ordning, varvid brottmålsprocessens olika tvångsmedel får användas med iakttagande av gällande regler härom. Det är givet att vissa särregler är erforderliga, men i stort sett torde förfarandet kunna regleras i överensstämmelse med rättegångsbalkens regler om rättegången i brottmål. Beträffande försvaret för den person som avses med en utlämningsframställning erinras i promemorian om att 21 kap. rättegångsbalken upptar regler, som åsyftar att den mistänkte alltid skall äga möjlighet till biträde vid sin talans förberedande och utförande. Det påpekas att den, som är föremål för en begäran om utlämning, i regel i hög grad torde vara i behov av sådant biträde. Det synes därför riktigast att i lagen stadga, att den som begäres utlämnad *skall* bi-

trädas av försvarare. En regel av denna innebörd får till följd att, därest han ej själv utser försvarare eller han utser försvarare som ej kan godtagas, offentlig försvarare skall förordnas enligt 21 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken. I promemorian understrykes angelägenheten av att försvarare finnes redan på ett tidigt stadium av utlämningsärendets behandling.

Av skäl som utlämningskommittén anfört har i promemorian ej upptagits någon motsvarighet till 30 § i den gällande lagen, innebärande att lagen ej äger tillämpning å framställningar om återförande av förrymda sjömän.

I promemorian uttalas att, då det ur flera synpunkter är angeläget att revisionen av den svenska lagstiftningen i ämnet ej blir fördröjd, slutförandet av det i Europarådet pågående arbetet på området ej torde kunna avvaktas. Självfallet bör icke genomförandet av en ny lagstiftning hindra ett fortsatt deltagande från svensk sida i de pågående förhandlingarna. Spörsmålet hur vår lagstiftning skall utformas gentemot de övriga nordiska länderna har i promemorian, med hänvisning till förhandlingarna i frågan, lämnats å sido.

Yttranden över promemorian

Det i promemorian framlagda förslaget har i flertalet yttranden i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Flera remissinstanser uttalar tillfredsställelse över att rättssäkerhetssynpunkterna på olika sätt beaktats i förslaget.

De erinringar av principiell natur som anföres mot förslaget hänför sig främst till frågan om *traktater inom utlämningsväsendet*. Detta spörsmål har, delvis med anknytning till de pågående överläggningarna inom Europarådet, upptagits av ett par remissinstanser. *Justitiekanslersämbetet* har sålunda under hänvisning till det arbete som pågår för samordning av principerna för utlämning såväl inom Europarådet som på det nordiska planet ansett tiden möjligen ännu icke vara inne att genomföra en ny lag i ämnet. Enligt ämbetets mening kan den i promemorian särskilt diskuterade frågan om lagstiftningens ställning till traktater påverkas av resultatet av nämnda arbete. Ämbetet anser det likväl särskilt önskvärt att förfarandet i utlämningsärenden reformeras. Ändringar i detta hänseende kan dock genomföras utan någon större svårighet och den reglering som på detta sätt skulle komma till stånd skulle senare kunna upptagas i en framtida ny lag. Ämbetet anser vidare den lösning förefalla tilltalande som syftar till utlämningsväsendets reglerande utan traktater under förutsättning att det utan olägenhet för landet låter sig göra att utforma lagstiftningen med denna utgångspunkt. Emellertid finner ämbetet det tveksamt om en svensk lag om utlämning bör genomföras, vilken förhindrar ingående av utlämningstraktater som förpliktar Sverige till utlämning. I sammanhanget framhålles att fall kan inträffa, där det av en folkopinion skulle befinnas helt otillfredsställande, att icke Sverige skulle kunna få till sig utlämnad en svensk, som begått ett mycket svårt brott här

i riket och därefter flytt till en främmande stat. *Nedre justitierevisionen* har ansett det vara av stor betydelse att traktater rörande villkoren för utlämning fortfarande kan ingås. Det måste antagas att detta i många fall är en förutsättning för att kunna förmå främmande stater att utlämna personer som i Sverige begått brott. Det synes icke föreligga tillräckliga skäl att avhända sig några möjligheter att återhämta brottslingar, som lyckats fly från landet, genom att avböja reglering av dessa frågor genom traktater. *Statens utlänningskommission* anför, att det torde vara uppenbart att efter utfärdande av en enligt promemorians principer avfattad lag om utlämning för brott den svenska regeringen icke utan ny lagstiftning skulle kunna ratificera avtal, genom vilka Sverige förbinder sig att utlämna brottslingar av vissa kategorier. Avtal av den natur som t. ex. avtalet den 26 juni 1873 mellan Sverige och Storbritannien, enligt vilket de båda staterna »engage to deliver up to each other those persons who being accused or committed — — —» skulle alltså icke längre kunna ingås. Detta torde emellertid komma att överhuvud förhindra utlämningsavtal med stater, vilkas utlämningsrätt är helt grundad på konventioner (såsom t. ex. Amerikas Förenata Stater) eller vilkas lagstiftning endast har karaktär av direktiv för innehållet i de konventioner som slutes (t. ex. Storbritannien). Utlänningsinstitutet skulle därigenom väsentligen förlora i betydelse såsom ett medel att bekämpa brottslighet, helst som till de länder, i förhållande till vilka svårigheter kan väntas uppstå, hör även Australien, Belgien, Canada, Irlandska republiken, Nya Zeeland och Sydafrika. Enligt kommissionens uppfattning skulle på nu förevarande punkt av utlämningsrätten en lagstiftning enligt de av 1949 års utlänningskommitté förordade grunderna vara att föredraga. Med dessa grunder kan svenska regeringen sluta avtal om ömsesidigt utlämnande av förbrytare med stater, vilkas rättsordning står vår rättsordning nära, men icke med stater, vilkas rättsordning står oss mera fjärran. Kommissionen framhåller vidare, att om arbetet inom Europarådet leder till positivt resultat, måste Sverige, om det vill ansluta sig till nyssnämnda konvention, ha en lagstiftning om utlämning, som överhuvud möjliggör slutande av avtal om utlämning. Vid sådant förhållande synes det olämpligt att nu genomföra en lagstiftning, som förhindrar slutande av dylika avtal. *Utlänningsnämnden*, som i sitt yttrande lämnat en översikt av utlämningsfrågans behandling i Europarådet, anmärker att man i betraktande av det intresse, som ägnats frågan i dess europeiska sammanhang, icke utan fog synes kunna antaga, att ett positivt resultat inom rimlig tid bör kunna ernås. Med hänsyn härtill och då det måste anses vara ett angeläget intresse inom utlämningsrätten att åstadkomma största möjliga likformighet staterna emellan anser sig nämnden — som delar utlänningskommitténs uppfattning, att nu gällande lag om utlämning i stort sett väl motsvarar nutida krav — böra ifrågasätta att den föreslagna lagstiftningen tills vidare bör anstå. *Polismästaren i Malmö* har framhållit, att en skärpt hållning från svensk sida i utlämningsärenden av allt att döma kommer att i motsvarande mån minska möjligheterna för utlämning till Sverige av

personer, som begått brott här. För närvarande söker sådana personer endast i ringa utsträckning undgå lagföring och straff genom att fly från landet. Ej ens de numera goda möjligheterna till okontrollerad gränspasserings torde nämnvärt ha ökat flyktfallen. I samma mån söker endast få utlänningar begagna sig av möjligheten att genom flykt till Sverige undgå efterräkningar för brott. Anledningen till att brottslingar icke i högre grad söker sätta sig i säkerhet genom flykt över gränsen är utan tvivel framför allt den uppfattningen, att flykt icke lönar sig på grund av risken för utlänning. Med ökade flyktrisiker torde följa en ökning av antalet häktningar vid våra domstolar och i motsvarande mån en minskning av det antal fall, då reseförbud eller vistelse på fri fot anses möjlig. En dylik utveckling måste anses som en mindre önskvärd följd av mera restriktiva utlämningsbestämmelser.

En ledamot av utlänningskommissionen, professorn E. Håstad, har yrkat, att den nya lagen borde innehålla stadganden, enligt vilka utlänning efter samma prövning av högsta domstolen som eljest även skulle kunna ske till en enligt folkrettens principer upprättad internationell domstol. Det synes enligt Håstad riktigare att redan nu fastslå detta i lagen än att i händelse av en framtida situation liknande den som föranledde inrättande av Nürnbergdomstolen åvägabrunga en *lex in casu*, som knappast kan undgå att få retroaktiv karaktär.

Spörsmålet om utvidgning av strafflagens jurisdiktionsregler i samband med revideringen av utlänningslagstiftningen beröres av *utlänningskommissionen*, som därvid erinrar om att ett i utlandet av utlänning begånget brott mot utlänning eller utländskt intresse i princip faller utanför svensk straffrätt. Om man sätter denna grundsats i relation till de i promemorian föreslagna reglerna, kan man komma till anmärkningsvärda resultat. Om en engelsman i England mot annan än svensk begår ett brott (t. ex. mord), som enligt engelsk rätt blott kan sonas med dödsstraff, och om han därefter flyr till Sverige, kan han icke utlämnas till England, enär enligt den i promemorian föreslagna lagtexten utlänning icke kan ske under annat villkor än att dödsstraff icke följer å brottet. Han kan heller icke lagföras i Sverige, enär svensk straffrätt ej är tillämplig. För att dylika konsekvenser skall undgås, anser kommissionen, att lagförslaget i varje fall icke bör bli föremål för proposition annat än samtidigt med proposition i anledning av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, eller också bör den av straffrättskommittén föreslagna utvidgningen av den svenska straffrättens tillämpning brytas ut ur brottsbalken för att göras till föremål för proposition i samband med framläggande för riksdagen av promemorians förslag till lag om utlänning. Även *statsåklagaren i Göteborg* anser, att genomförandet av brottsbalksförslaget bör avvaktas.

Beträffande det i promemorian föreslagna *förfarandet i utlämningsärenden* har några starkare invändningar av principiell natur icke framförts i remissyttrandena. Förslaget att närmare anknyta förfarandet till rättegångsbalkens regler har sålunda överlag vunnit gillande,

ehuru erinringar framkommit mot promemorians förslag på särskilda punkter.

Här må endast beröras spørsmålet om försvaret för den person som avses med en utlämningsframställning. Två remissmyndigheter, nämligen *landsfogden i Värmlands län* och *polismästaren i Malmö*, har ansett det onödigt att försvarare förordnas, då vederbörande varken önskar eller behöver försvaras. *Advokatsamfundet* å sin sida hälsar med tillfredsställelse förslagets bestämmande, att offentlig försvarare ovillkorligen skall förordnas i utlämningsärenden, och föreslår viss komplettering av förslaget. Samfundet anför:

Det offentliga försvaret bör i första hand finnas från en tidpunkt så snart som möjligt efter gripandet till dess Kungl. Maj:ts beslut i utlämningsärendet föreligger. Om framställningen om utlämning bifalles, bör emellertid försvararen kvarstå till dess utlämningen verkställts, och även — i viss utsträckning i fall som i 22 § i promemorians förslag sägs — efter det utlämning skett.

Det är viktigt att utlämningen så gott som omedelbart får tillfälle överlägga med sin försvarare. Med det förfarande som beskrives i 21 § i promemorians förslag kommer väl ofta en vecka eller kanske fjorton dagars tid att förflyta, innan förundersökningen börjar. Det finns ingen anledning varför utlämningen under denna tid skall stå utan försvarare. Gäller exempelvis misstanken ett för tämligen kort tid sedan begånget brott, kan det vara angeläget att — då utlämningen förnekar gärningen — undersöka hans alibi eller möjligheterna att fastställa ett sådant. Det är givetvis angeläget att försvararens arbete härmed kan påbörjas utan någon tidsutdräkt. En försvarare kan under detta första skede före förundersökningen ha även andra funktioner att fylla.

Även efter det högsta domstolens behandling av ärendet blivit avslutad kan möjligen sakmaterial till den misstänktes förmån anskaffas, men jämväl i övrigt kan det föreligga skäl att i utlämningsintresse bevaka ärendets fortsatta behandling. Högsta domstolens prövning avser ju icke alla förhållanden, vilka kunna ha betydelse för ärendets slutliga avgörande. Det är icke heller uteslutet att Kungl. Maj:t, sedan högsta domstolen förklarat att hinder mot utlämning icke möter, självständigt prövar samma förhållanden. Dessutom kunna skilda lämplighets- och billighetshänsyn få inflytande på beslutet. Det kan bli fråga om överväganden med hänsyn till exempelvis rättsuppfattning och rättsprocedur i det land som begärt utlämning och/eller till omständigheter i utlämningsperson, vilka med särskild styrka kunna tala mot en utlämning; han kan exempelvis vara sinnessjuk, han kan ha viss anknytning till Sverige etc. Det kan också förekomma konkurrens mellan framställningar från olika stater. Utlämningen bör äga rätt att göra sina synpunkter gällande även vid prövningen av sådana omständigheter och rättsfrågor, vilka icke upptagits eller kunnat upptagas vid förhandlingen. En sådan rätt kräver biträde av försvarare för att kunna realiseras.

Samfundet har jämväl fäst uppmärksamheten på att det kan finnas anledning att undersöka i vad mån förslaget bör föranleda ändringar i bl. a. lagen om fri rättegång och lagen om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda.

Inom Europarådet utarbetade konventionsförslag

Såsom inledningsvis anförts har en expertkommitté inom Europarådet i en den 2 juli 1956 dagtecknad rapport framlagt förslag dels till mönster för bilaterala överenskommelser om utlämning och dels till multilateral konvention i samma ämne. De båda konventionsförslagen skiljer sig icke i princip från varandra, men förslaget till bilaterala konventioner är försett med alternativa texter för olika tänkbara fall inom ramen för var och en av de föreslagna artiklarna. Båda förslagen har enligt rapporten utformats i enlighet med de traditionella principerna för utlämning och syftar i första hand till bekämpande av brottsligheten.

I det följande skall lämnas en redogörelse för huvudgrunderna i förslaget till multilateral konvention.

Enligt *art. 1* åtager de traktatslutande staterna sig att, enligt bestämmelserna i konventionen, till varandra utlämna personer, som är misstänkta för brott eller som önskas överlämnade för verkställighet av dom.

Utlämning skall enligt *art. 2* beviljas endast för brott, vilka enligt lagstiftningen i den begärande staten och i den stat till vilken framställningen riktas är belagda med frihetsstraff med maximum av minst ett år eller med svårare straff. I fråga om utlämning för verkställighet av straff stadgas att det utmätta straffet skall utgöra frihetsstraff under minst fyra månader. Artikeln innehåller emellertid vissa bestämmelser som möjliggör undantag från de angivna principerna. Om en utlämningsframställning avser — förutom brott som enligt det anförda är utlämningsbart — jämväl annat brott som enligt båda staternas lagstiftning är av beskaffenhet att kunna föranleda frihetsstraff, skall utlämning för det senare brottet få ske även om det icke uppfyller kraven i fråga om strafflatituden eller straffets mått. Vidare kan en kontraktslutande part, vars lagstiftning förbjuder utlämning för visst slag av brott, utesluta tillämpligheten av konventionen i fråga om sådant brott.

Bestämmelser om utlämning för politiska brott upptages i förslaget i *art. 3*. Huvudregeln är, att utlämning ej skall beviljas om det brott, för vilket utlämning begäres, av den stat till vilken framställningen riktas anses vara ett politiskt brott eller ett brott vilket sammanhänger med politiskt brott. Utlämning skall ej heller ske om den stat, till vilken framställning om utlämning för ett icke politiskt brott riktas, har grundad anledning antaga att framställningen har gjorts i syfte att åtala eller straffa personen av politiska skäl eller att han eljest skall av politiska skäl komma att utsättas för diskriminerande åtgärder. Artikeln innehåller därjämte en regel, motsvarande den s. k. belgiska attentatsklausulen, samt hänvisning till sådana åtaganden som de kontraktsslutande parterna må ha gjort i andra konventioner av multilateral karaktär.

Från den i princip ovillkorliga skyldigheten att utlämna har — i *art. 4 och 5* — undantagits militära och fiskaliska brott; beträffande fiskaliska brott förutsättes dock, att särskild överenskommelse om utlämning kan träffas.

I fråga om egna medborgare stadgar *art. 6* såsom huvudregel, att den stat

till vilken framställning om utlämning riktas kan bifalla denna, även om den avser egen medborgare, såvitt statens lagstiftning medger det. Därest utlämning icke sker, föreligger enligt samma artikel skyldighet för nämnda stat att, därest den begärande staten fordrar det, föranstalta om åtal för brottet samt sedermera underrätta den begärande staten om resultatet av dess framställning. Kontraktsslutande stat skall äga möjlighet att i en särskild deklaration angiva vad den avser med begreppet egen medborgare i konventionens mening.

I *art. 7—10* upptages bestämmelser, i stort sett motsvarande de i svensk gällande lag förekommande, angående hinder mot utlämning med hänsyn till platsen för brottet, pågående eller avslutad rättegång angående brottet i den stat, till vilken framställningen riktas, samt preskription.

I *art. 11* behandlas frågan om utlämning i sådana fall då dödsstraff kan komma i fråga enligt lagen i den begärande staten och denna stat ej avger godtagbar försäkran att en eventuell dom å dödsstraff ej kommer att verkställas. Regeln är att utlämning då kan vägras, därest dödsstraff enligt lagen i den stat, till vilken framställningen riktas, icke kan följa å brottet eller enligt vedertagen praxis därstädes icke verkställs.

Bestämmelser som reglerar förfarandet i anslutning till en framställning om utlämning för brott finnes upptagna i *art. 12*. Framställningen skall göras på diplomatisk väg eller i annan ordning varom särskild överenskomelse må ha träffats. Den skall vara åtföljd av original eller bestyrkt avskrift av fällande dom eller häktningsbeslut samt vissa närmare angivna uppgifter rörande brottet och tillämpliga lagrum m. m. ävensom beskrivning av den person som avses med framställningen och de uppgifter i övrigt som kan vara av betydelse för fastställande av hans identitet.

Om skyldighet för den begärande staten att överlämna kompletterande utredning uppstår utkastet bestämmelser i *art. 13*. Vidare finns bestämmelser i *art. 14*, i stort sett motsvarande dem i svensk gällande rätt, om förbud i princip att i den stat, till vilken utlämning skett, åtala, döma eller vidtaga åtgärder för verkställighet av straff för annat före utlämningen begånget brott än det, för vilket utlämningen skett. Tidsfristen för lämnande av statens territorium har i förslaget satts till 45 dagar. I *art. 15* upptages regler beträffande vidare utlämnande till tredje stat, i huvudsak med samma innehåll som i svensk gällande rätt.

Begäran om provisoriskt omhändertagande av en för brott misstänkt person i avvaktan på framställning om utlämning kan ske enligt regler, som meddelas i *art. 16*.

För det fall att utlämning samtidigt begäres av flera stater för samma brott eller för flera olika brott föreskrives i *art. 17*, att den stat, till vilken framställningen riktas, skall fatta sitt beslut med beaktande av alla förekommande omständigheter, särskilt brottens svårhetsgrad och platsen för deras begående, tidpunkten för de skilda framställningarna, vederbörandes nationalitet och möjligheten till vidare utlämning till annan stat.

I *art. 18* har upptagits bestämmelser om förfarandet vid verkställighet av

utlämningsbeslut. Vidare finnes i *art. 19* regler om uppskov med utlämning i vissa fall samt om tillfällig utlämning. Artikeln innebär, att överlämnandet av en person, beträffande vilken beslut fattats om utlämning, kan uppskjutas i avbidan på utgången av åtal eller verkställighet av straff för annat brott än det för vilket utlämning begärts. Den stat till vilken framställningen riktas kan även — i stället för att uppskjuta överlämnandet — tillfälligt utlämna vederbörande med villkor om återlämnande enligt vad som bestämmes genom ömsesidig överenskommelse.

Art. 20 innehåller bestämmelser om skyldighet för den stat till vilken framställning om utlämning riktas att tillvarata och överlämna egendom, som kan tjäna som bevis om brottet eller som förvärvats genom brottet. Överlämnandet skall ske med förbehåll för annans rätt.

I *art. 21* upptages bestämmelser om de villkor som skall gälla för rätt att genom något av de konventionsbundna länderna föra person som utlämnas för brott. Sådan rätt skall i princip gälla, såvitt icke det avsedda brottet av det land, genom vilket transiteringen skall ske, anses vara ett politiskt eller rent militärt brott. Transitering av transiteringslandets egna medborgare kan vägras.

I *art. 22—25* meddelas vissa bestämmelser av huvudsakligen formell natur (angående det språk som skall nyttjas, kostnader m. m.).

Konventionsförslaget upptager härefter i *art. 26* bestämmelser om reservationsrätt. Det är enligt förslaget avsett, att kontraktsslutande stat skall vid undertecknandet eller ratificeringen kunna reservera sig med hänsyn till vilken som helst bestämmelse i konventionen. Reservation bör återtagas så snart omständigheterna medger det. En stat som reserverat sig i fråga om viss bestämmelse kan ej mot annan kontraktsslutande stat åberopa bestämmelsen i vidare mån än den själv accepterat bestämmelsen. Det må i detta sammanhang anmärkas att den svenska delegationen i expertkommittén under överläggningarna förutskickat, att vid eventuell anslutning till konventionen från svensk sida reservationer på vissa punkter kan komma att bli påkallade. Sålunda har delegationen uttalat sig för att konventionen bör kompletteras med en regel av innebörd, att utlämning av en person må vägras, om den för honom skulle medföra exceptionella konsekvenser ur humanitär synpunkt, med hänsyn särskilt till hans ålder eller hälsa. Vidare har delegationen gjort förbehåll för att Sverige kan önska att, då fråga ej är om utlämning av person som redan är dömd för brottet, äga befogenhet att själv pröva om den som begäres utlämnad skall anses misstänkt för brottet. Därjämte har delegationen reserverat sig med hänsyn till Sveriges ståndpunktslagande i fråga om den s. k. belgiska attentatsklausulen.

Art. 27 avser konventionens tillämplighet i territoriellt avseende, och i *art. 28* upptages bestämmelser om förhållandet mellan konventionen och bilaterala överenskommelser mellan de till konventionen anslutna staterna. Förslagets bestämmelser i det senare ämnet innebär bl. a., att hinder icke föreligger för stater med likartade rättssystem att sinsemellan reglera utlämningsväsendet utan hänsyn till bestämmelserna i konventionen.

Återstående artiklar i utkastet, *art. 29—32*, avser spörsmål angående förfarandet vid ratificering, konventionens ikraftträdande m. m.

Departementschefen

Den samverkan olika stater emellan för brottslighetens bekämpande, som sker genom att för brott dömda eller misstänkta personer utlämnas från en stat till en annan, fanns ej i gamla tider. Enligt ett äldre åskådnings sätt ansågs en stat ej ha anledning att befatta sig med brott, som begåtts utom dess territorium, vare sig genom att själv bestraffa sådana brott eller genom att utlämna den brottslige. Denna restriktiva inställning mildrades dock allt eftersom förbindelserna mellan staterna blev livligare. Då utlämning började praktiseras, var den först begränsad huvudsakligen till politiska brottslingar, men så småningom skedde en omsvängning. I slutet av 1700-talet och början av 1800-talet vann grundsatsen om asylrätt för politiska brottslingar insteg, medan utlämning för icke politiska brott förekom i allt större utsträckning. Utlämningsinstitutet har sedermera fått en fast reglering, och det utgör numera ett viktigt led i åtgärderna för att bekämpa kriminaliteten.

Vid regleringen av utlämningsväsendet har olika system kommit till användning. Det vanligaste är att stater genom traktat åtager sig ömsesidig skyldighet att under vissa betingelser utlämna brottslingar, som tagit sin tillflykt i ettdera av de traktatslutande länderna. I många fall finnes därjämte intern lagstiftning, som anger minimivillkor för utlämning och således fastställer den ram inom vilken traktaterna kan ingås. Vad angår förhållandet mellan denna lagstiftning och traktaterna går vissa länder så långt, att förefintligheten av traktat uppställs såsom villkor för att utlämning skall få ske. Andra länder åter är mindre stränga i detta avseende och tillåter utlämning oberoende av om traktat föreligger eller ej. Till denna senare grupp hör Sverige. Det stadgas sålunda uttryckligen i 1 § i den gällande utlämningslagen av år 1913, att utlämning må ske, även om ej till stöd för framställningen därom föreligger överenskommelse med den främmande staten; som regel bör dock enligt lagen krävas utfästelse från den främmande staten att i liknande fall villfara från Sveriges sida gjord framställning. Sverige har emellertid intill de senaste åren varit bundet av ett antal utlämningstraktater, på grundval av vilka förelegat skyldighet att under särskilda betingelser utlämna brottslingar från vårt land. Flertalet av dessa är för närvarande ur kraft, sedan de med hänvisning till förestående revision av vår utlämningslagstiftning blivit uppsagda från svensk sida. I huvudsak kvarstår för närvarande blott de traktater som träffats med Danmark, Finland och Norge.

Även i fortsättningen torde för Sveriges del böra upprätthållas den grundsatsen, att utlämning kan ske oberoende av traktat. Grundvalen för utlämningsväsendet bör alltså såsom nu vara en lag, som medger att utlämning må äga rum, om närmare angivna villkor är uppfyllda. Ett viktigt problem är emellertid om och i vad mån lagstiftningen bör kompletteras med förplik-

tande traktater. Utlänningskommittén har i sitt år 1951 avgivna betänkande, för vars huvudinnehåll en redogörelse lämnats i det föregående, utförligt behandlat denna fråga och därvid granskat de olika synpunkter som kan anläggas på frågan. Kommittén har pekat på möjligheten att i ett land, med vilket traktat slutits, kan inträffa sådana ändringar i samhällsordningen att den rättssäkerhet som enligt vår åskådning bör förbindas med utlämning ej längre förefinnes. Visserligen kan traktaten uppsägas, men en uppsägning kan ur utrikespolitisk synpunkt vara ömtålig, och åtgärden löser icke svårigheterna beträffande sådana utlämningsfall som blir aktuella, medan uppsägningstiden löper. Med hänsyn härtill har kommittén ifrågasatt, om icke Sverige överhuvud taget borde avstå från att sluta utlämningstraktater. Enär vissa stater för utlämning kräver, att konvention föreligger, har kommittén likväl ej velat förorda ett system som helt utesluter utlämningskonventioner, men kommittén har rekommenderat återhållsamhet vid avslutande av sådana konventioner. Den restriktiva hållning som kommittén sålunda intagit i denna fråga har ytterligare skärpts i den år 1954 framlagda departementspromemorian med förslag till ny utlämningslag.

För egen del är jag av den uppfattningen, att systemet med traktater, vilka ovillkorligt förpliktar de fördragsslutande staterna att efterkomma en framställning om utlämning när vissa i traktaterna angivna betingelser är uppfyllda, icke kan anses stå i fullgod överensstämmelse med nyare strafflagstiftning och med de principer som numera tillämpas i fråga om behandlingen av utlämningar. I belysning av utvecklingen inom straff- och utlämningslagstiftningen kan det riktas invändningar mot ett system, enligt vilket en stat genom överenskommelse med främmande makt generellt avhänder sig möjligheten att själv bestämma över personer som befinner sig inom dess territorium. Det är att märka att den typ av konventioner som tillämpas inom utlämningsväsendet har kommit till under en tid, då man lade väsentligt andra synpunkter på de kriminalpolitiska problemen än man i vår tid gör i de västerländska staterna. Huvudproblemet är, hur man skall bekämpa brottsligheten, och den snabba utvecklingen av kommunikationerna mellan de olika länderna har gjort att detta i än högre grad än tidigare är ett gemensamt intresse för alla länder. Därvid bör olika tänkbara åtgärder samordnas med varandra i överensstämmelse med den allmänna kriminalpolitiska utvecklingen. Det föreligger här en rad problem, som borde tagas upp till behandling, bl. a. frågan hur man skall finna former för samverkan vid anstaltsbehandling, övervakning vid kriminalvård i frihet m. m. Frågan om utlämningsväsendets reglering är endast en del av detta större problemkomplex. Reglerna om utlämning borde därför icke vara alltför stelt utformade utan snarare bygga på en mera allmän samverkan till brottslighetens bekämpande. Det bör i detta sammanhang även beaktas, att individen har rätt att ställa krav på att icke utsättas för mera ingripande åtgärder än som med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter framstår som rimligt. Detta är ett rättsskyddsanspråk av samma valör som de grundsatser som inskrivits i konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Vid de överläggningar som på senare tid ägt rum angående ordningen för utlämning mellan de nordiska länderna har man förberedelsevis enat sig om en lagstiftning efter de nu angivna linjerna. Enligt det förslag som avgivits av en för ändamålet tillsatt nordisk kommitté och som nu är föremål för prövning hos resp. regeringar skall de inom Norden gällande konventionerna om utlämning ersättas med lagstiftning — i huvudsak likartad i de skilda länderna — enligt vilken varje stat tillämpar vissa normer för utlämning men bibehåller sin frihet att efter omständigheterna pröva om utlämning skall ske eller om andra åtgärder skall vidtagas mot den brottslige. Om en dylik ordning genomföres, främjas möjligheterna att mellan de nordiska länderna få till stånd ett sådant mera allmänt samarbete för brottslighetens bekämpande som nyss antylts. En annan nordisk kommitté, som tillsatts för detta ändamål, har nyligen påbörjat sitt arbete.

Det vore enligt min mening i princip önskvärt att arbeta efter samma linjer när det gäller vårt förhållande till utomnordiska stater. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har man emellertid vid det arbete på utlämningsväsendets område som under senare år bedrivits inom Europarådet funnit sig böra bygga på det traditionella traktatsystemet. De konventionsutkast som utarbetats av en särskild expertkommitté innebär att staterna på sedvanligt sätt skall förplikta sig att under vissa betingelser utlämna brottslingar. Det är tydligt att traktatsystemet alljämt har ett starkt fotfäste; vissa länder tillämpar för övrigt, såsom förut nämnts, den grundsatsen att utlämning över huvud endast medgives till länder med vilka ömsesidigt förpliktande traktat ingåtts. Vid sådant förhållande torde även Sverige få vara berett att i viss utsträckning sluta förpliktande traktater. En ovillkorlig förutsättning för vårt lands anslutning till utlämningstraktat bör dock vara att — om än traktaten icke ger full frihet att beakta alla i ett aktuellt utlämningsfall föreliggande omständigheter — individen dock garanteras det mått av rättssäkerhet som enligt svensk rättsuppfattning ej bör få eftersättas.

Själva lagstiftningen om utlämning fyller funktionen att angiva de villkor, som i varje särskilt fall måste vara uppfyllda för att utlämning skall få komma till stånd; samtidigt drager den upp de gränser inom vilka en utlämningstraktat måste hålla sig. En reform av 1913 års numera föråldrade lag har under senare år förberetts i anslutning till den nya utlämningslagstiftningen med särskilt sikte på ett stärkande av individens rättsskydd. Läget är alltså det, att vår lagstiftning om utlämning står inför revision samtidigt som en reglering i konventionsform av utlämningsväsendet förberedes inom Europarådet. En del remissinstanser har anfört att ett ställningstagande från de svenska statsmakternas sida till lagstiftningsfrågan bör anstå, till dess arbetet inom Europarådet avslutats. De konventionsförslag som numera utarbetats av en särskild expertkommitté och för vilkas huvudinnehåll en redogörelse lämnats i det föregående torde emellertid, även om de måhända ej innefattar en helt slutlig lösning, giva en tillräckligt klar bild av hur en blivande konvention kommer att gestalta sig, och ett uppskov med lagstiftningsfrågan med hänsyn till arbetet inom Europarådet synes ej längre

påkallat. Det är under alla förhållanden angeläget att snarast få till stånd en intern utlämningslagstiftning, som ger uttryck för den i vårt land rådande uppfattningen om vilket skydd som bör beredas individen då det gäller utlämning. I den mån 1913 års utlämningslag icke svarar mot nutida krav i detta avseende synes den böra utan ytterligare dröjsmål revideras.

Jag vill sålunda förorda att spørgsmålet om hur vår lagstiftning i ämnet skall vara utformad upptages till prövning. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har utlämningskommittén föreslagit vissa ändringar i 1913 års lag, medan i en senare departementspromemoria framlagts förslag till helt ny lag i ämnet. Även enligt min mening kräves en så omfattande revision att en ny lag bör utarbetas, och det i promemorian framlagda förslaget synes härvid i huvudsak ägnat att tjäna såsom grundval. I det följande redogöres för de huvudprinciper som jag funnit böra följas vid lagstiftningens utformning.

Grundsatsen att svensk medborgare icke kan utlämnas är fastslagen i 1913 års lag och bör upptagas även i den nya lagen. Det må anmärkas att vissa uppmjukningar i principen diskuterats i samband med förberedelserna till en förenklad ordning vid utlämning mellan de nordiska länderna. Såvitt angår utlämning till utomnordiska länder har någon sådan uppmjukning icke ifrågasatts; tvärtom har antytts möjligheten av en vidgad tillämpning av det skydd mot utlämning som tillkommer personer med svenskt medborgarskap. Jag återkommer till detta spørsmål i den speciella motiveringen.

Vad angår frågan vilka gärningar som bör föranleda utlämning är 1913 års lag påfallande restriktiv, i det allenast brott — av viss svårhetsgrad — som faller under allmänna strafflagen eller sjölagen kan giva anledning till utlämning. Det synes motiverat att på denna punkt vidga lagens tillämpningsområde, så att även andra specialstraffrättsliga brott än brott enligt sjölagen inbegripes. Något ovillkorligt hinder mot utlämning för s. k. fiskaliska brott (överträdelser av skatteförfattningar o. dyl.) finnes ej anledning att uppställa. Militära brott bör emellertid liksom hittills vara undantagna. Likaså bör det viktiga förbudet mot utlämning för politiska brott upprätthållas. Hur detta förbud skall närmare avgränsas är ett komplicerat och svårlöst problem, där motstridiga synpunkter måste avvägas mot varandra. Jag skall närmare behandla de hithörande spørgsmålen i den speciella motiveringen.

Enligt den gällande lagen får utlämning ej medgivas, om den gärning, för vilken utlämning begäres, enligt svensk rätt skulle vara att anse såsom tryckfrihetsbrott. Det må erinras om att frågan om utlämning för brott av denna beskaffenhet var föremål för delade meningar vid tillkomsten av 1913 års lag. I det till lagrådet remitterade förslaget hade icke stadgats något hinder mot utlämning, men tre av lagrådets ledamöter ansåg det ej väl överensstämma med de garantier mot obehörigt intrång i tryckfriheten, som finnes uppställda i svensk grundlag, att för brott av denna art medgiva utlämning. En ledamot uttalade — under erinran att politiska brott ändock

vore undantagna från utlämning och att alltså de tryckfrihetsbrott för vilka utlämning kunde ifrågakomma huvudsakligen reducerade sig till sådana som vore att bedöma såsom förgripelser mot enskild man — att denna de ifrågavarande brottens karaktär icke i och för sig kunde utgöra skäl för ett stadgande om förbud mot utlämning. Departementschefen följde sedermera i propositionen till riksdagen lagrådets majoritet och upptog således i förslaget det stadgande som nu ingår i lagen.¹ Det berörda utlämningshindret har bibehållits såväl i utlänningskommitténs förslag som i 1954 års promemoria. Emellertid kan enligt min mening ej åberopas några principiella skäl för att undantaga tryckfrihetsbrott, och det synes ej vara anledning att stänga möjligheten att i förekommande fall utlämna en person som gjort sig skyldig till brott av denna beskaffenhet. Jag har därför i förslaget icke upptagit något förbud mot utlämning för tryckfrihetsbrott.

En viktig grundsats i utlänningslagen av år 1954 är, att en utlämning som regel ej skall avlägsnas härifrån till land, där han löper risk att utsättas för förföljelse med anledning av sin härstamning eller sin religiösa eller politiska uppfattning. Det är angeläget att denna princip om skydd för individen mot att utsättas för politisk förföljelse upprätthålles även när det gäller utlämning, såsom en komplettering till förbudet mot att utlämna för politiskt brott. En bestämmelse i ämnet bör sålunda upptagas i den nya lagen. Det förslag som utlänningskommittén i detta avseende framlagt innebär icke att något absolut hinder mot utlämning i de avsedda situationerna uppställs, utan en avvägning skall enligt förslaget ske mellan å ena sidan den befarade förföljelsen och å andra sidan brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Jag anser för min del, att förslaget bör skärpas på denna punkt, och vill därför ansluta mig till den mera restriktiva utformning av bestämmelsen som förordats i 1954 års promemoria.

Som jag förut framhållit har individen rätt att ställa krav på att icke utsättas för mera ingripande åtgärder än som med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter framstår som rimligt. Då det uppenbarligen icke är möjligt att förutse alla sådana omständigheter som i det särskilda fallet kan kräva beaktande, kan det angivna kravet i full utsträckning tillgodoses endast såvitt den utlämningsbeviljande myndigheten äger fri prövningsrätt inom den ram som lagstiftningen anger. I den mån utlämningstraktat av förpliktande karaktär träffats blir möjligheterna till en allsidig bedömning av ett utlämningsärende mera begränsade. Emellertid bör tillses att under alla förhållanden — vare sig traktat föreligger eller ej — utlämning icke kommer till stånd i sådana fall, då utlämningen med hänsyn till den avsedda personens ålder, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt framstår såsom klart oförenlig med *humanitetens* krav. En föreskrift av denna innebörd bör till individens skydd upptagas i lagen och därigenom även ingå såsom förbehåll i blivande utlämningstraktater. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har från svensk sida vid förhandlingarna i Europarådets expertkommitté framförts förslag om upptagande av en mot-

¹ Se prop. 1913:50 s 71 och 80.

svarande föreskrift i den europeiska utlämningskonventionen. Förslaget har ej vunnit majoritet, men det synes mig angeläget att Sverige icke binder sig vid en konvention utan ett förbehåll av nu antydd beskaffenhet. Då man får räkna med eventualiteten att meningsskiljaktighet kan uppkomma mellan Sverige och utlämningsökande stat om tillämpningen av en dylik föreskrift, torde hinder ej böra uppställas mot att i traktat bestämma, att frågan därom kan hänskjutas till särskilt internationellt skiljedomsförfarande.

Ett spørsmål av stor betydelse för individens rättsskydd gäller vilken bevisning som bör förebringas i skuldfrågan. Den gällande lagen tillerkänner i allmänhet fällande dom eller häktningsbeslut i den främmande staten vitsord i detta avseende. Utlänningskommittén har emellertid ansett, att i utlämningsärende skall ske en prövning av vederbörandes brottslighet. Enligt kommitténs förslag skall regelmässigt krävas så mycket bevisning, att sannolika skäl föreligger till misstanke att han är skyldig till brottet. Kommitténs förslag har, i huvudsak i oförändrat skick, upptagits i 1954 års departementspromemoria. Jag anser för min del välgrundat att upprätthålla detta krav, och det bör i princip upprätthållas, även när utlämningsframställning åsyftar att möjliggöra verkställighet av ett i den utlämningsökande staten ådömt frihetsstraff och således grundar sig på en fällande dom. Det synes emellertid knappast möta betänkligheter att uppmjuka kravet på särskild utredning i skuldfrågan, om i framställningen åberopas en fällande dom och framställningen kommer från en stat, vars processordning enligt uppfattningen i vårt land är fullt tillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Vid slutande av utlämningstraktat bör sålunda kunna föreskrivas, att fällande dom i den begärande staten skall accepteras såsom tillräcklig utredning i skuldfrågan. Mera tveksamt är om en liknande betydelse bör kunna tillerkännas häktningsbeslut i den främmande staten. Ur rättssäkerhetssynpunkt anmäler sig vissa betänkligheter häremot, men jag anser mig dock ej böra hävda att lagstiftningen skall uppställa ett absolut hinder mot träffande av överenskommelse med främmande stat i sådant hänseende. En ovillkorlig förutsättning bör dock vara, att överenskommelsen begränsas till att avse sådant häktningsbeslut som meddelats av domstol eller domare. Klart synes också vara att den som begäres utlämnad skall äga möjlighet att kullkasta den i domen eller häktningsbeslutet innefattade presumtionen genom en här i landet framförd bevisning; utlämning bör alltså ej i något fall kunna komma i fråga, då den person som begäres utlämnad kan på ett enligt svensk rättegångsordning klart bindande sätt visa, att han ej har begått det uppgivna brottet. På samma sätt som i fråga om tillämpningen av den föreslagna regeln om beaktande av humanitära krav torde höra finnas möjlighet att i traktat bestämma att meningsskiljaktighet mellan Sverige och den främmande staten om skuldfrågan kan hänskjutas till prövning i form av internationellt skiljedomsförfarande.

Utlämning bör ej få äga rum, om den person som avses riskerar dödsstraff. Det kan ej anses förenligt med svensk rättsuppfattning att utlämna en person utan garanti för att dödsstraff ej skall komma i fråga.

I den gällande lagen finnes en regel (11 § första stycket punkten 3), som avser att förhindra att en från vårt land utlämnad person ställes inför en extra-ordinär domstol. Vid beviljande av utlämning skall enligt denna regel uppställas det villkoret, att den utlämnade icke får för det med utlämningen avsedda brottet ställas under tilltal inför domstol, vilken endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden förlänats befogenhet att döma i mål av sådan beskaffenhet. Till stöd för denna regel har anförts, att utlämning vilar på förtroende till de dömande myndigheterna i den främmande staten, men att detta förtroende endast gäller de ordinarie domstolarna; tillsättandet av en undantagsdomstol för ett särskilt fall uppväcker nödvändigtvis misstanke om partiskhet.¹ Regeln har hindrat utlämning från vårt land exempelvis av sådana personer som avsetts bli åtalade vid någon av de efter det senaste världskriget inrättade särskilda domstolarna för krigsförbrytare. Det kan emellertid ifrågasättas huruvida icke den gällande lagen på denna punkt är för restriktiv. Den omständigheten att en särskild domstol inrättas behöver icke innebära, att rättssäkerheten kommer i fara. Det bör därför finnas möjlighet att göra undantag för sådana fall, då tillbörliga krav på rättssäkerhet kan anses uppfyllda.

Beträffande förfarandet i utlämningsärenden torde som hittills böra gälla, att beslutande myndighet skall vara Kungl. Maj:t. Utlänningskommittén har i fråga om förfarandets närmare gestaltning föreslagit en del smärre jämkningar i förhållande till den nuvarande ordningen. I enlighet med vad som föreslagits i 1954 års departementspromemoria synes emellertid förfarandet böra göras till föremål för en mera genomgripande revision, varvid bör eftersträvas att så mycket som möjligt anknyta till de allmänna grunderna för rättegången i brottmål. Den utformning av förfarandet som med denna utgångspunkt förordats i promemorian synes med ändringar på en del punkter kunna läggas till grund för lagstiftning. Förfarandet skall sålunda inledas med en framställning, som liksom hittills bör göras på diplomatisk väg och grundas på fällande dom eller häktningsbeslut. Framställningen kan omedelbart avslås av Kungl. Maj:t, om det utan närmare utredning står klart att den ej kan bifallas. Om sådant omedelbart avslagsbeslut ej meddelas, bör handlingarna i ärendet överlämnas till riksåklagarämbetet för erforderlig utredning. Denna utredning bör i huvudsak verkställas som en vanlig förundersökning i ett brottmål. Häktning skall ej vara obligatorisk utan liksom tvångsmedel i övrigt tillgripas efter prövning i varje särskilt fall enligt samma principer som eljest i brottmål. Utredningen bör avslutas med prövning av högsta domstolen, huruvida hinder mot utlämning föreligger. Allenast om högsta domstolen ej finner hinder möta får utlämning ske. Det slutliga beslutet träffas som nyss nämndes av Kungl. Maj:t, som med den nämnda reservationen kan fritt pröva framställningen, dock med beaktande i förekommande fall av förpliktelse som kan föreligga på grund av utlämningstraktat.

Vad angår spørsmålet om försvaret för den som begäres utlämnad vill

¹ Prop. 1913: 50 s. 37.

jag erinra om de allmänna regler som gäller i detta avseende. Enligt 21 kap. 3 § rättegångsbalken må misstänkt vid sin talans förberedande och utförande biträdas av försvarare. Har den misstänkte ej utsett försvarare eller avisas av honom utsedd försvarare, och finnes på grund av sakens beskaffenhet eller eljest hans rätt icke kunna utan biträde tillvaratagas, skall offentlig försvarare förordnas för honom. Är den misstänkte anhållen eller häktad, skall även eljest, om han begär det, offentlig försvarare förordnas. I förundersökningskungörelsen den 19 december 1947 stadgas, att misstänkt skall i samband med förundersökningen underrättas om att han är berättigad att redan under förundersökningen anlita biträde av försvarare samt om möjligheten att få offentlig försvarare förordnad. Med hänsyn till dessa föreskrifter i rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen synes särskild bestämmelse i utlämningslagen om rätt för den som begäres utlämnad att åtnjuta biträde ej vara erforderlig. Såsom advokatsamfundet anfört bör möjligheten till offentligt försvar beredas redan vid provisoriskt frihetsberövande i avbidan på utlämningsframställning, och möjligheten till offentligt försvar bör ej upphöra i och med att högsta domstolen avgivit sitt yttrande. Med hänsyn till att hela förfarandet i utlämningsärenden anordnats i överensstämmelse med de allmänna reglerna om rättegången i brottmål torde ej heller i detta avseende något uttryckligt stadgande i lagen vara påkallat.

Advokatsamfundet har fäst uppmärksamheten på att ändringar i anslutning till förevarande lagstiftning eventuellt kan vara påkallade bl. a. i lagen om fri rättegång och lagen om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda. Det är tydligt att de nämnda lagarna, genom anknytningen av förfarandet i utlämningsärenden till de allmänna straffprocessuella reglerna, i princip blir tillämpliga i dylika ärenden. Något praktiskt behov att i dessa lagar införa särbestämmelser med sikte på utlämningsärenden synes ej föreligga.

Vad angår spörsmålet om återförande av förrymda sjömän finnes i den gällande lagen ett stadgande (30 §), enligt vilket lagen ej äger tillämpning i detta avseende. Enär rymning av sjöman enligt svensk lag bestraffas högst med fängelse (se 76 § sjömanslagen) är det emellertid utan särskilt stadgande klart, att utlämning av sjöman på grund av rymningsbrott ej kan komma till stånd. Någon bestämmelse i ämnet behöver sålunda ej upptagas i lagen. Jag skall icke i detta sammanhang ingå på frågan om möjligheterna att på annat sätt än medelst utlämning återföra förrymda sjömän.

Om en ny utlämningslag genomföres enligt det nu framlagda förslaget, kommer vissa utlämningshinder att uppställas, vilka icke återfinnes i gällande lag. Det blir sålunda ej tillåtet att medgiva utlämning, som medför risk för politisk förföljelse eller som är oförenlig med humanitära grundsatser, och bland övriga nya utlämningshinder märkes, att utlämning ej får äga rum om den utlämnade riskerar dödsstraff. Därest utlämning ej kommer till stånd, torde det i vissa fall vara önskvärt att åtal för det avsedda brottet i stället anhängiggöras här i riket. Med hänsyn till jurisdiktionsreglerna i den svenska strafflagen är detta dock icke alltid möjligt. En utlän-

ning kan nämligen i regel, för brott som han begått utomlands, dömas här i riket endast om brottet begåtts mot Sverige eller svensk man. Konsekvensen kan alltså bli, att det ej är möjligt att anställa något åtal här i riket, ehuru det är önskvärt att så sker. Till undvikande härav har utlänningskommittén rekommenderat viss utvidgning av strafflagens jurisdiktionsregler. Kommittén har ej själv lagt fram något förslag i detta avseende utan hänvisat till straffrättskommitténs blivande förslag till brottsbalk. Detta förslag föreligger numera (SOU 1953: 14) och upp- tar bl. a. ändringar av jurisdiktionsreglerna i den angivna riktningen. Det torde dröja ännu någon tid innan brottsbalksförslaget kan föreläggas riksdagen, och det synes därför bli nödvändigt att utbryta frågan om utvidgning av jurisdiktionsreglerna till särskild behandling. Det är min avsikt att, om det visar sig möjligt, utarbeta förslag i ämnet att framläggas för årets riksdag.

Såsom förut nämnts har en nordisk kommitté utarbetat ett förslag till särskild reglering av utlänningsväsendet såvitt angår förhållandet mellan de nordiska länderna. Det är avsett att detta förslag efter erforderlig överarbetning i resp. länder skall samtidigt föreläggas folkrepresentationerna; eventuellt kommer även Nordiska rådet att höras över förslaget. I detta sammanhang kan alltså denna fråga icke närmare behandlas. Tills vidare blir den nya lagstiftningen tillämplig även på utlämning till de nordiska länderna, med de avvikelser som följer av att våra konventioner med dessa länder alltjämt är i kraft.

Vid krig eller krigsfara kan man icke räkna med att de grundsatser som under fredliga förhållanden tillämpas i fråga om behandlingen av utlämningar kan i alla avseenden upprätthållas. I 70 § utlänningslagen förutsättes, att vid krig eller krigsfara särskilda föreskrifter kan komma att utfärdas bl. a. beträffande utlämningars avlägsnande ur landet. Även såvitt angår utlämning kan avvikande regler böra meddelas. Spörsmålet härom har emellertid ej blivit närmare utrett i förevarande sammanhang. Jag är således icke nu beredd att taga ställning till vilka speciella regler som bör gälla angående utlämning då vårt land befinner sig i krig eller krigsfara.

III. Specialmotivering till lagförslaget

I enlighet med vad förut anförts har upprättats förslag till lag om utlämning för brott. Beträffande innehållet i förslaget får jag, utöver vad som framgår av den tidigare framställningen, anföra följande.

Lagens rubrik och uppställning

Rubriken på lagen överensstämmer med den terminologi som användes i straffrättskommitténs förslag till brottsbalk (SOU 1953: 14; se 23 kap. 12 §). Dispositionen av lagtexten har nära anknytning till den gällande lagen. Frå-

gan om villkor för utlämning behandlas i 1—13 §§, medan förfarandet i utlämningsärende reglerats i 14—22 §§. Vissa särskilda föreskrifter har meddelats i 23—25 §§, som bildar en sista avdelning med överskriften *övriga bestämmelser*.

Villkor för utlämning

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § första stycket i 1913 års lag och 1 § i det förslag som framlagts i 1954 års promemoria.

Gällande rätt. I 1 § första stycket i 1913 års lag utsäges, att person som uppehåller sig här i riket och är för brott misstänkt, tilltalad eller dömd, må på begäran av främmande stats regering kunna till den främmande staten utlämnas enligt vad i lagen stadgas. Vidare föreskrives i andra stycket av samma paragraf, att utlämning må ske, även om ej till stöd för framställningen därom föreligger överenskommelse med den främmande staten; dock skall, såvida ej särskilda omständigheter föranleder undantag, utlämning i sådant fall medgivas endast under förutsättning att den främmande staten utfäster sig att i liknande fall villfara från Sveriges sida gjord framställning. I motiven till paragrafen anföres att, ehuru utlämning må ske utan traktat, reciprocitet i regel bör råda. Man har dock ansett sig icke böra alltför strängt binda regeringens händer i detta avseende och har därför, på samma gång som principen ansetts böra uttalas, gjort reservation för det fall att särskilda omständigheter skulle föranleda undantag.¹

Promemorian. I 1954 års promemoria har, i jämförelse med lydelsen av 1 § första stycket i 1913 års lag, vidtagits vissa ändringar av huvudsakligen formell natur.

Beträffande spørsmålet om reciprocitet uttalas i promemorian, att — med den i promemorian intagna ståndpunkten att utlämningsväsendet såvitt möjligt bör regleras utan traktater och att man således bör undvika att binda prövningen genom överenskommelser, som innebär att under vissa betingelser en utlämningsframställning måste efterkommas — det ej finnes anledning att i lagen upptaga särskilda bestämmelser om reciprocitet vid utlämning. Någon motsvarighet till 1 § andra stycket i 1913 års lag har därför ej medtagits i promemorians förslag. Det uttalas vidare i promemorian, att med den avfattning lagtexten i förslaget erhållit traktat som förbinder Sverige att efterkomma framställning om utlämning ej torde få ingås utan lagändring.

Yttrandena. Utlänningsnämnden har berört spørsmålet, huruvida den i promemorian föreslagna lagtexten lägger hinder i vägen mot ingående av traktat, som förbinder Sverige att efterkomma framställning om utlämning. Härom anför nämnden:

¹ Prop. 1913: 50 s. 27.

I motiven till 1 § i det remitterade förslaget uttalas att, med den avfattning lagtexten fått i förslaget, traktat som förbinder Sverige att efterkomma framställning om utlämning ej torde få ingås utan lagändring. Skulle den avsedda innebörden härav vara, att lagändring erfordras för ingående av traktat, varigenom Sverige i förhållande till viss stat förbinder sig att inom den av lagen utstakade ramen för Kungl. Maj:ts befogenhet tillmötesgå varje framställning om utlämning, synes uttalandet icke överensstämma med den ståndpunkt som tidigare intagits till ett liknande spörsmål. Enligt 10 § i 1924 års medborgarskapslag ägde Kungl. Maj:t en diskretionär befogenhet att medge svensk medborgare befrielse från hans svenska medborgarskap. Utan att någon lagändring gjordes ratificerade Sverige sedermera 1930 års Haag-konvention, enligt vilken befrielse från medborgarskap i vissa fall icke finge vägras. Vid ratifikationsfrågans behandling framhöll föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t vid prövning av sådan ansökan tydligen vore förpliktad att beakta konventionens bestämmelser (se Kungl. Maj:ts proposition nr 133/1933 s. 38).

Även *justitiekanslersämbetet* uttalar, att den i förslaget givna avfattningen av lagtexten icke torde innefatta något slags garanti utöver redan förefintlig mot ingående av traktater med förpliktande innehåll.

Departementschefen. I denna inledande paragraf fastslås principen, att person som är misstänkt, tilltalad eller dömd för brott kan utlämnas från vårt land till främmande stat. Det är givet att till grund för utlämningen skall ligga misstanke, åtal eller dom i den främmande stat som begär utlämningen. Till utmärkande härav torde den i promemorian föreslagna lydelsen böra jämkas.

Såsom jag anfört i den allmänna motiveringen torde Sverige i fortsättningen liksom hittills få vara berett att i viss utsträckning reglera sitt utlämningsväsen genom traktater. Någon uttrycklig sanktion i själva lagtexten av möjligheten att träffa förpliktande överenskommelser inom de gränser som lagen anger torde ej vara behövlig.

I förhållande till stat med vilken traktat ej ingåtts sker utlämning efter fri prövning inom den ram som angives i lagen. Vid denna prövning bör beaktas, huruvida utlämning till den begärande staten med hänsyn till omständigheterna i det ifrågavarande fallet är en lämplig åtgärd. Det måste anses i princip ovidkommande vilka möjligheter som finnes att i ett likartat fall få en helt annan person utlämnad till Sverige. Anledning torde med hänsyn härtill ej finnas att såsom villkor för utlämning uppställa, att den främmande staten utfäster sig att i liknande fall villfara från Sveriges sida gjord framställning. Något stadgande härom har således ej upptagits i förslaget.

2 §.

Denna paragraf är likalydande med 2 § i 1913 års lag och med 2 § i det i promemorian framlagda förslaget.

Gällande rätt. I 2 § i 1913 års lag upptages ovillkorligt förbud mot utlämning av svensk medborgare. Bestämmelsen är, enligt vad som uttryckligen framhålles i motiven, tillämplig även om medborgarskapet vunnits efter brottets begående.¹ Grundsatsen om skydd för egna medborgare mot utlämning upprätthålles genomgående jämväl i utländsk rätt. Undantag utgör bl. a. Storbritannien, som i vissa fall tillåter utlämning av sina egna medborgare. Denna ståndpunkt sammanhänger med att Storbritannien i fråga om jurisdiktionsrätten i det väsentliga tillämpar den s. k. territorialitetsprincipen och således i regel icke bestraffar brott som begåtts utom dess område, även om det förövats av brittisk undersåte.

Promemorian. I 1954 års promemoria har icke föreslagits någon ändring av förevarande paragraf, som alltså upptagits i oförändrat skick. Det framhålles i promemorian, att på senare tid domicilprincipen vunnit starkt ökat inflytande inom internationell lagstiftning och praxis och att det ifrågasatts, om icke skyddet för det egna landets medborgare mot utlämning borde utsträckas till att omfatta även utländska medborgare, som har stadigvarande hemvist här i landet. Emellertid torde kunna förutsättas, uttalas i promemorian, att Kungl. Maj:t vid prövning av utlämningsframställning utan uttrycklig bestämmelse tar hänsyn till domicilet, när omständigheterna ger anledning därtill.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *utlämningsnämnden*, *statsåklagaren i Göteborg*, *advokatsamfundet* och *föreningen Malmöhus läns landsfiskaler* ansett, att uttalandet i promemorian angående hänsynstagande till domicilet borde komma till uttryck i lagtexten. *Utlänningsnämnden* anför sålunda, att det förtjänar att övervägas, om icke i lagtexten lämpligen borde antydvas, att domicilet är en omständighet, vartill hänsyn får tagas vid prövning av utlämningsframställning. Härigenom kommer jämväl ställningstagandet från Kungl. Maj:ts sida i enskilda fall att stundom underlättas. *Advokatsamfundet* framhåller, att man icke bör bortse från att Kungl. Maj:ts gentemot främmande stat fria prövningsrätt faktiskt kan i icke oväsentlig mån bindas av utrikespolitiska och diplomatiska hänsyn. Den personkategori, som ovillkorligen skall vara fredad mot utlämning, bör därför vara uttryckligen angiven i lagen. Samfundet erinrar om att brottsbalksförslaget i 23 kap. 7 och 8 §§ jämställer svensk medborgare och utlämning i fråga om brott, som begåtts utom riket men faller under svensk jurisdiktion. I varje fall bör enligt samfundets mening utlämning med bosättningstillstånd uttryckligen likställas med svensk medborgare. — I detta sammanhang har samfundet framhållit att de nordiska staterna med hänsyn till gemensam rättsuppfattning, likartade straffrättsliga och straffprocessuella regler och det alltmer omfattande samarbetet inom lagstiftningen redan i praktiken bildar ett i viss mån enhetligt och slutet rättsområde. Som konsekvens härav borde icke endast svensk medborgare vara fredad mot utlämning utan hinder även föreligga att till utomnordiskt

¹ Prop. 1913: 50 s. 28.

land utlämna medborgare i annat nordiskt land. Även *föreningen Malmöhus läns landsfiskaler* anser, att utlämning med bosättningstillstånd bör vara likställd med svensk medborgare.

Departementschefen. Principen att svensk medborgare ej må utlämnas torde även i fortsättningen böra upprätthållas, och det i 1913 års lag inlagda förbudet i detta avseende bör således överföras till den nya lagen. Egenskapen av svensk medborgare utgör hinder för utlämning, om den föreligger vid tidpunkten då utlämning skall ske. Vid remissbehandlingen har framförts förslag om utvidgning av förbudet i två avseenden. Dels har ifrågasatts om icke utländska undersåtar, som en längre tid varit bosatta här i landet, borde åtnjuta samma skydd mot utlämning som svenska medborgare, och dels har framförts den tanken, att hinder bör föreligga att till utomnordiskt land utlämna medborgare i annat nordiskt land. Dessa förslag är beaktansvärda, men det synes mig föra för långt att i lagen stadga ovillkorligt förbud mot utlämning i de angivna fallen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall bedöma huruvida bosättning här i landet eller medborgarskap i annat nordiskt land bör medföra skydd mot utlämning. Vid slutande av utlämningstraktat kan eventuellt göras förbehåll om att i de avsedda fallen utlämning ej alls äger rum eller att utlämning sker efter särskild prövning. Det må i detta sammanhang framhållas, att det av Europarådets expertkommitté utarbetade förslaget till multilateral utlämningskonvention ger stat som ratificerar konventionen rätt att i en särskild deklaration angiva vad den avser med begreppet egen medborgare i konventionens mening.

Utlämningskommittén har föreslagit, att man skall öppna möjlighet att utlämna svenska medborgare till Danmark och Norge. Frågan om särskilda regler om utlämning till de övriga nordiska länderna skall emellertid, som framgår av den allmänna motiveringen, ej upptagas i detta sammanhang.

3 §.

Förevarande paragraf äger motsvarighet i 3 § i 1913 års lag och i 3 § i promemorians förslag.

Gällande rätt. Enligt 3 § i 1913 års lag må utlämning ej ske för brott, som förövat inom Sverige eller å svenskt fartyg utom riket; i särskilt fall får dock utlämning medgivas för brott, som innefattar medverkan till utomlands förövat brott. Stadgandet vilar på principen, att det ankommer på en stat att själv bestraffa brott som begåtts inom dess eget område. Många utlämningstraktater och utländska lagar upptar begränsningar i avseende å utlämning för brott som ej begåtts vare sig i tillflyktslandet eller i den utlämningssökande staten utan å tredje stats territorium, men den svenska lagen innehåller ej några sådana begränsningar.

Promemorian. I promemorian uttalas, att det ej synes vara anledning att helt förbjuda utlämning för brott som begåtts å svenskt fartyg utom riket.

Låg fartyget i utländsk hamn, kan det understundom vara mest ändamålsenligt att brottet beivras vid domstol på platsen. Enligt förslaget skall alltså denna begränsning utgå. Vidare erinras i promemorian om att ett brott kan vara begånget såväl inom Sverige som utomlands (jfr 1 kap. 1 § andra stycket strafflagen). Om brottets anknytning till Sverige är mycket ringa, medan det huvudsakliga momentet i gärningen är förlagt till utlandet, bör utlämning ej vara helt utesluten. Den formulering som valts i förslaget — att utlämning må beviljas allenast för brott som förövats utom riket — innebär enligt promemorian icke något ovillkorligt förbud mot utlämning i dylika fall.

Yttrandena. Justitiekanslersämbetet finner det tveksamt, huruvida den i 3 § valda formuleringen helt täcker den i promemorians motiv uttalade tankegången. Om den brottsliga gärningen till en del, låt vara ringa, är begånget inom Sverige, synes det med visst fog kunna göras gällande, att brottet ej är förövat utom riket. Ämbetet har ansett det vara riktigare att giva en uttrycklig regel för sådana fall. *Utlänningsnämnden* ger uttryck åt samma uppfattning.

Departementschefen. I enlighet med vad som föreslagits i promemorian torde det nuvarande hindret mot utlämning för brott, som förövats å svenskt fartyg utom riket, böra borttagas. Vidare bör den gällande lagen ändras så, att utlämning möjliggöres när brottet, enligt den grundsats som fastslagits i 1 kap. 1 § andra stycket strafflagen, skall anses begånget såväl inom som utom riket. Till förtydligande av promemorians förslag på denna punkt torde lydelsen böra jämkas. Regeln kan lämpligen formuleras så, att utlämning må beviljas allenast för brott, som helt eller delvis förövats utom riket. Liksom i den gällande lagen bör utlämning därjämte få ske för sådan inom riket begånget gärning, som innefattar medverkan till ett utomlands begånget brott.

4 §.

Paragrafen motsvarar 4 § första stycket i 1913 års lag och 4 § första stycket i promemorians förslag.

Gällande rätt. I 4 § i 1913 års lag upptages vissa regler beträffande beskaffenheten av de brott som skall kunna föranleda utlämning. Till en början stadgas, i paragrafens första stycke, att utlämning ej må ske, såvitt icke den brottsliga gärningen är eller, om den hade begåtts i Sverige och under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse såsom brott, varå enligt den svenska allmänna strafflagen eller den svenska sjölagen svårare straff än fängelse kan följa. Det föreskrives vidare, att till brott, varom nu sagts, skall hänföras jämväl brott, som allenast där de är med försvårande omständigheter förenade förskyller svårare straff än fängelse. För gärning enligt 10 kap. strafflagen eller sådan bestämmelse i 26 eller 27 kap. samma lag som avser brott av krigsman får enligt andra stycket i förevarande para-

graf utlämning ej medgivas, om ej gärningen, bedömd enligt strafflagen i övrigt eller sjölagen, skulle vara att anse såsom brott, varför utlämning enligt bestämmelserna i paragrafen må ske.

Utlänningskommittén och promemorian. Beträffande denna paragraf har *utlänningskommittén* föreslagit vissa ändringar i förhållande till gällande rätt. Till en början har föreslagits, att regeln angående hänsynstagande till försvårande omständigheter skall utgå, när den icke utsäger något annat än vad som får anses gälla utan något särskilt stadgande. Kommittén anför, att även utan denna regel skall vid bedömandet av vilket straff, som kan följa å en gärning, hänsyn tagas till den förhöjning av strafflatituden, som kan vara föreskriven vid försvårande omständigheter; är den högre latituden beroende av en särskild straffskärpningsgrund, inverkar däremot denna höjning vid bedömningen endast för det fall, att förutsättningar för dess tillämpning i det särskilda fallet anses föreligga.

Kommittén framhåller, att vid den nu pågående revisionen av strafflagens speciella del, som inleddes med revisionen av förmögenhetsbrotten, i tämligen stor utsträckning olika brottstyper sammanförts till mera omfattande brottsbegrepp med vidare straffskala. Samtidigt har också en gradindelning av vissa brott införts. Genom dessa ändringar har förutsättningarna för utlämning på en omväg kommit att ändras; brott som tidigare icke varit utlämningsbara har blivit det och även det motsatta förhållandet har inträffat. Det finnes emellertid enligt kommitténs mening icke någon anledning att nu söka åstadkomma en återgång till utlämningslagens tidigare innehåll i denna del.

Vidare upptar kommittén frågan om utlämning för verkställighet av straff och framhåller, att det enligt gällande lag är utan betydelse vilket straff som i det föreliggande fallet ådömts. Utlämning kan sålunda medgivas för verkställighet av ett mycket kortvarigt frihetsstraff, om blott brottet är av sådan art att i den svenska straffskalan ingår svårare straff än fängelse. En sådan ordning anser kommittén icke vara tillfredsställande, och kommittén föreslår därför, att såsom förutsättning för utlämning för verkställighet av straff upptages — utöver att i den svenska straffskalan ingår svårare straff än fängelse — att det ådömda straffet är svårare än frihetsstraff i tre månader. Begäres utlämning för verkställighet av ett återstående straff (på grund av att brottslingen flytt under verkställigheten eller att en villkorligt medgiven frihet förverkats), bör enligt kommittén det föreslagna stadgandet tillämpas så, att det återstående straffet skall vara svårare än frihetsstraff i tre månader.

Beträffande det i gällande lag upptagna förbudet mot utlämning för brott enligt 10 kap. strafflagen erinrar kommittén om att såsom motiv för detta förbud anfördes, att nu avsedda brott »synas stå de s. k. politiska brotten så nära, att enahanda synpunkter, som föranleda dessas undantagande från utlämning, ansetts böra tilläggas sådan verkan att, om gärningen är straffbar allenast i sin egenskap av brott mot offentlig myndighet eller gärningen,

bortsett från denna dess egenskap och sålunda bedömd t. ex. endast som misshandelsbrott, icke förskyller så högt straff att brottet enligt huvudregeln är utlämningsbart, utlämning skäligen i dessa fall icke bör ifrågakomma».¹ Efter tillkomsten av 1913 års lag har, uttalar kommittén, 10 kap. strafflagen delvis fått ett annat innehåll än tidigare. Vissa bestämmelser som haft sin plats i detta kapitel har flyttats till andra kapitel i strafflagen. Å andra sidan har i kapitlet införts nya bestämmelser och bestämmelser, som förut upptagits i andra kapitel. Åtskilliga av de nu i 10 kap. upptagna brotten står icke de politiska brotten så nära. Som exempel på sådana brott kan nämnas dem som avses i 10 kap. 9—11 och 13 §§. Enligt kommitténs mening är därför de nyss återgivna motiven till att brott enligt 10 kap. strafflagen undantagits från utlämning icke längre bärkraftiga. Är ett brott, som avses i 10 kap. strafflagen, icke att anse som politiskt, synes dess hänförande till nämnda kapitel icke utgöra anledning att undantaga det från utlämning. Är ett brott enligt 10 kap. av politisk beskaffenhet, torde åter bestämmelserna om politiskt brott vara tillräckliga. Med hänsyn till det anförda föreslår kommittén, att undantaget beträffande 10 kap. strafflagen uteslutes ur förevarande paragraf.

I *promemorian* påpekas, att den nuvarande begränsningen av de utlämningsbara brotten till sådana som faller under allmänna strafflagen och sjölagen numera torde framstå såsom omotiverad. Det finns en hel del brott inom specialstraffrätten, som icke till sin karaktär i nämnvärd mån avviker från de i allmänna strafflagen upptagna brotten. Den nämnda ovillkorliga begränsningen föreslås därför i *promemorian* — i överensstämmelse med ett förslag som vid remissbehandlingen av utlämningskommitténs betänkande framlagts av Göta hovrätt — skola borttagas.

Vidare framhålles i *promemorian* att, ehuru komplikationer kan uppkomma genom att lagstiftningen på detta område företer stora skiljaktigheter olika länder emellan, det ej synes vara anledning att genom en ovillkorlig lagbestämmelse alldeles utesluta möjligheten att bevilja utlämning för s. k. fiskaliska brott. Något undantag i detta avseende har därför ej upptagits i förslaget.

Vad beträffar frågan om brottets svårhetsgrad har den nuvarande regeln — att å brottet skall enligt svensk lag kunna följa svårare straff än fängelse — ansetts tills vidare böra bibehållas. Frågan måste emellertid, framhålles i *promemorian*, tagas upp till förnyad prövning i samband med att straffrättskommitténs förslag till ny brottsbalk och strafflagberedningens förslag beträffande enhetligt frihetsstraff genomföres.

Av skäl som utlämningskommittén anført har regeln i den gällande lagen om hänsynstagande till försvärande omständigheter icke upptagits i *promemorian*s förslag. I överensstämmelse med kommitténs förslag har vidare upptagits en regel av innebörd, att därest i den främmande staten straff ådömts för brottet, utlämning ej må ske, såvida icke straffet är av viss

¹ Prop. 1913: 50 s. 31.

svårhetsgrad. Denna svårhetsgrad har med en mindre jämkning av kommitténs förslag bestämts till frihetsstraff i tre månader eller däröver. Enligt promemorian är det ovisst, vilka konsekvenser ett särskilt omnämmande i detta sammanhang av skyddsåtgärd kan medföra. Någon särskild regel här- om har därför ej upptagits i förslaget. Frågan förutsättes i praxis få bedö- mas efter omständigheterna.

Undantaget i fråga om brott enligt 10 kap. strafflagen har i enlighet med kommitténs förslag uteslutits. Däremot har undantaget beträffande brott av krigsman enligt 26 eller 27 kap. strafflagen bibehållits. I överensstäm- melse med gällande lag har vidare föreslagits att utlämning ej får medgivas för gärning, som enligt svensk lag är att anse såsom tryckfrihetsbrott.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *justitiekanslers- ämbetet* och *nedre justitierevisionen* som sin mening uttalat, att det borde utsägas hur skyddsåtgärder skall betraktas vid tillämpningen av föreva- rande paragraf. Det synes mindre lämpligt att överlämna denna fråga till praxis.

Departementschefen. I denna paragraf gives till en början uttryck åt den viktiga grundsatsen, att utlämning sker endast för sådan gärning, som enligt svensk lag är brottslig. Det kräves dock icke att gärningen skall direkt falla under någon brottsbeskrivning i svensk lag utan det är tillfyllest att själva gärningstypen är kriminaliserad i vårt land. Detta förhållande har i gällande rätt såväl som i utlänningskommitténs och promemorians förslag uttryckts så, att »gärningen är eller, om den hade begåtts i Sverige och under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse såsom brott, varå enligt den svenska allmänna strafflagen etc.». Formuleringen synes kunna i redaktionellt avseende något förenklas.

Vad angår frågan om gärningens beskaffenhet i övrigt begränsar gällande rätt de utlämningsbara brotten till sådana som faller under allmänna straff- lagen och sjölagen. Enligt vad som anförts i promemorian måste denna be- gränsning anses omotiverad, då det finnes åtskilliga brott inom special- straffrätten, som icke till sin karaktär i nämnvärd mån avviker från de i allmänna strafflagen upptagna brotten. Jag vill för min del i likhet med promemorian förorda att någon inskränkning i förevarande avseende ej göres.

På sätt förordats av utlänningskommittén och i promemorian torde det undantag som i gällande lag göres beträffande brott enligt 10 kap. straff- lagen böra utgå. Av skäl som redan anförts i den allmänna motiveringen bör vidare förbudet mot utlämning för tryckfrihetsbrott uteslutas. Där- emot bör hindret mot utlämning för militära brott bibehållas. Bestämmelse härom upptages i nästföljande paragraf. Vidare skall gälla inskränkning beträffande politiska brott, varom stadgande gives i 6 §.

För att utlämning skall få ske bör brottet vara av viss svårhetsgrad. Så- som gräns stadgas i den gällande lagen, att brottet enligt svensk lag skall vara belagt med svårare straff än fängelse, vilket innebär att endast brott å

vilka kan följa straffarbete är utlämningsbara. På sätt understrukits såväl av utlänningskommittén som i promemorian är det med hänsyn till den pågående revisionen av strafflagstiftningen vanskligt att nu taga definitiv ställning till frågan vilken avgränsning som bör gälla, utan frågan torde få övervägas i samband med denna revision. I det nu framlagda förslaget bibehålles tills vidare den nuvarande regeln med endast en redaktionell jämkning. Det må anmärkas, att det inom Europarådet utarbetade förslaget till multilateral utlämningskonvention såsom villkor för att ett brott skall vara utlämningsbart uppställer, att å brottet kan enligt såväl tillflyktslandets som den utlämningssökande statens lag följa frihetsstraff i minst ett år eller svårare straff.

Om den med en utlämningsbegäran avsedda personen begått flera brott, av vilka något har för utlämning erforderlig svårhetsgrad, medan ett eller flera andra brott är av mindre allvarlig beskaffenhet, kan enligt den gällande ordningen utlämning ske endast för förstnämnda brott. Det kan synas mindre tillfredsställande att, när utlämning ändock kommer till stånd, personen icke kan i den utlämningssökande staten lagföras och straffas för de övriga brotten. Jag har övervägt möjligheten att komplettera lagen med en regel, som medger utlämning för brott av lägre svårhetsgrad, när åtminstone något av de brott som åberopas för framställningen om utlämning är av sådan beskaffenhet, att det enligt huvudregeln är utlämningsbart. Klart torde emellertid vara, att även i en sådan kompletterande regel bör stadgas viss begränsning, exempelvis så att regeln icke omfattar brott, varå endast kan följa böter. Med hänsyn till att avgränsningen i huvudregeln endast är provisorisk i avbidan på den allmänna revisionen av strafflagstiftningen synes spørsmålet om en kompletterande regel av den antydda innebörden icke lämpligen nu böra upptagas.

Det kunde ifrågasättas, om icke såsom uttryckligt villkor för utlämning bör föreskrivas, att gärningen enligt den utlämningssökande statens lagstiftning är straffbar och eventuellt även att den enligt denna lagstiftning skall kunna föranleda straff av viss svårhetsgrad. Självfallet skall icke utlämning beviljas, om det står klart att gärningsmannen ej kan dömas eller undergå straff för gärningen enligt nämnda lagstiftning, men i övrigt torde prövningen av frågor som har avseende å gärningens straffbarhet i den utlämningssökande staten få ankomma på myndigheterna i denna stat. Det är emellertid tänkbart, att även denna fråga kan bli föremål för övervägande vid den blivande omprövningen av stadgandet. Hinder möter givetvis ej att närmare reglera spørsmålet i samband med slutande av utlämningstraktat. Som jag nyss nämnde innehåller också det inom Europarådet utarbetade förslaget till utlämningskonvention en regel av den angivna innebörden.

I överensstämmelse med vad som föreslagits i kommitténs betänkande och i promemorian bör emellertid i lagen upptagas en regel att, därest gärningsmannen i den främmande staten dömts för brottet, utlämning ej får ske, såvida icke påföljden är av viss svårhetsgrad. Tidsgränsen kan lämpligen, med anknytning till vad som föreslagits i det inom Europarådet ut-

arbetade förslaget till multilateral konvention, sättas till fyra månader eller däröver. Regeln bör gälla icke endast då påföljden utgör frihetsstraff i egentlig mening utan även då fråga är om sådan skyddsåtgärd som innebär frihetsberövande, exempelvis någon motsvarighet till svenska rättens förvaring eller internering. För att tydligt utmärka detta torde böra angivas, att domen skall gå ut på frihetsstraff eller annat omhändertagande på anstalt. Om utlämning begäres för verkställighet av straff eller skyddsåtgärd som delvis verkställts, bör såsom kommittén framhållit regeln tillämpas så, att den kvarstående delen skall vara av den angivna tidslängden. Om villkorligt frihetsstraff ådömts, kan utlämning krävas först om den villkorliga domen förklarats förverkad.

5 §.

Denna paragraf, som avser utlämning för militära brott, har motsvarighet i 4 § andra stycket i 1913 års lag. I promemorians förslag finnes motsvarande bestämmelse i 4 § andra stycket första punkten.

6 §.

Förevarande paragraf har motsvarighet i 7 § i 1913 års lag samt i 5 § i promemorians förslag.

Gällande rätt. Enligt 7 § i 1913 års lag må utlämning icke äga rum för politiskt brott. Om den gärning, för vilken utlämning begäres, innefattar brott av såväl politisk som icke politisk beskaffenhet må emellertid utlämning ske, såvida gärningen med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet prövas övervägande äga karaktären av ett icke politiskt brott. Omfattningen av begreppet politiskt brott inskränkes genom ett stadgande, motsvarande den s. k. belgiska attentatsklausulen. Enligt detta, som upptages i 7 § andra stycket, skall såsom politiskt brott i intet fall anses mord, mordförsök eller dråp å främmande statsöverhuvud eller någon till en främmande suveräns familj hörande person.

I 1913 års lag definieras icke begreppet politiskt brott. I den proposition, varigenom förslag till lagen framlades för riksdagen, behandlade emellertid föredragande departementschefen innebörden av begreppet politiskt brott. Han anförde därvid bl. a. följande.

Såsom i det föregående antytts gäller inom alla länders utlämningsrätt, att utlämning ej medgives för s. k. politiska brott. Men om innebörden av detta begrepp och vad därunder rätteligen bör innefattas råda mycket divergerande meningar. Klart är, att därunder ingå de brott, som enbart på den grund att de rikta sig direkt mot staten, vare sig dess integritet, dess författning eller statsmaktens representanter, äro underkastade straff (absolut-politiska brott). Det är, när man kommer till de gärningar, som frånsett det politiska momentet däri, äro straffbara även såsom vanliga brott, mord, stöld etc. (relativt-politiska brott), som åsikterna skilja sig. Härvidlag göres å ena sidan gällande, att varje brott, som begåtts i politiskt syfte, bör föras in under begreppet politiskt brott och sålunda undantagas

från de utlämningsbara. Å andra sidan framhålles såsom det riktigaste att fatta detta begrepp objektivt, att alltså föra därunder utom de brott, som utgöra direkta angrepp mot staten (d. v. s. ungefärligen de brott, som i vår strafflag upptagas i 8 och 9 kapitlen) vare sig gärningen tillika konstituerar ett vanligt brott eller icke, dessutom endast sådana brott, som förövas i samband med en dylik statsförbrytelse och i avsikt att främja densamma. Ett brott, som begåtts utan dylikt faktiskt samband med en statsförbrytelse, är alltså enligt sistnämnda åsikt, oavsett att gärningsmannen velat främja ett politiskt mål, av beskaffenhet att föranleda utlämning. — — — Men otvivelaktigt är, att allmänna meningen bland dem, som sysslat med hithörande frågor, sådan denna mening framträtt inom lagstiftningen, vetenskapen eller eljest, dock går i riktning mot en inskränkning i begreppet politiska brott; åtminstone såtillvida att icke i varje fall brott, endast därför att det skett i politiskt syfte, skall anses vara av beskaffenhet att utlämning därför förbjudes. — — —

I schweiziska lagen lyder regeln rörande de politiska brotten: 'Utlämning beviljas icke för politiskt brott. Utlämning skall dock medgivas, även om gärningsmannen åberopar ett politiskt motiv eller syfte, när den handling, för vilken utlämningen begäres, i övervägande mån har karaktären av en allmän förbrytelse. Förbundsdomstolen skall i det särskilda fallet efter sitt fria bedömande bestämma brottets karaktär på grundval av de föreliggande omständigheterna.' — — —

Av den nu givna redogörelsen torde framgå, vilka svårigheter som möta att på ett tillfredsställande sätt genom bestämmelser i lagen lösa frågan om behandlingen av de relativt-politiska brotten. Det synes mig därför som det vore lämpligast att stanna på den schweiziska lagens ståndpunkt och att alltså överlåta åt domstolen att med ledning av doktrin och praxis i det särskilda fallet avgöra, huruvida handlingen skall anses vara av övervägande politisk beskaffenhet eller icke, med påföljd att utlämning i förra fallet vägras och i senare fallet medgives. Att märka är, att den praxis, som den schweiziska förbundsdomstolen följt, synes gå i riktning mot att tillerkänna de objektiva omständigheterna vid brottets förövande en avgörande betydelse, så att t. ex. mord av politisk hämnd eller brott (mord eller stöld), som eljest begåtts utan samband med något verkligt försök att omstörta den bestående politiska ordningen, icke ansetts böra medföra frihet från utlämning.¹

Här må även anmärkas, att frågan om upptagande av den belgiska attentatsklausulen i den svenska lagstiftningen var föremål för mycket delade meningar vid tillkomsten av 1913 års lag. Redan i propositionen uttalades viss tvekan om klausulens lämplighet. Såväl lagutskottet som starka minoriteter i riksdagens båda kamrar avstyrkte att den medtogs. Den ansågs icke överensstämma med demokratiska principer och det åberopades bl. a., att tillämpningen av den skulle kunna leda till mycket stötande resultat. Som skäl för att klausulen skulle upptagas i lagen anfördes, att den hade hävd inom icke blott den svenska utan de flesta europeiska staters utlämningsrätt. En politisk strid borde, uttalades det vidare, föras med andra medel än mord och dråp och den som använde dylika medel borde därför icke skyddas mot utlämning. Statsöverhuvuden vore också mera än andra

¹ Prop. 1913: 50 s. 31.

människor föremål för dylika brott och det vore därför nödvändigt att bereda dem ett särskilt skydd.¹

Utlänningskommittén och promemorian. I sitt betänkande anför *utlänningskommittén* vissa synpunkter på frågan om bestämmande av innebörden av begreppet politiskt brott. Efter att ha återgivit de förut citerade uttalandena av föredragande departementschefen i 1913 års proposition uttalar kommittén att vad departementschefen anfört alltjämt måste anses vägledande för innebörden av begreppet politiskt brott i utlämningslagen. Kommittén anmärker i detta sammanhang, att i lagen den 17 december 1948 (nr 758) om erkännande och verkställighet i vissa fall av dom, som i brottmål meddelats i Danmark eller Norge, stadgas, att framställning om verkställighet bör avslås, om denna finnes gälla en politisk förbrytelse eller överhuvud en straffbelagd handling, som är förövd för att främja ett politiskt ändamål. Angående anledningen till det i denna lag använda uttryckssättet anföres i motiven,² att vad som skall förstås med politisk förbrytelse är — såsom framgått av tillämpningen av utlämningslagen — icke entydigt och att försiktigheten därför ansetts bjuda att, i viss anslutning till konventionen med Norge om utlämning av förbrytare, med politisk förbrytelse jämställa straffbelagd handling överhuvud, som är förövd för att främja ett politiskt ändamål.

Kommittén anför vidare, att inom såväl den utländska rätten som litteraturen olika uppfattningar gör sig gällande i fråga om innebörden av begreppet politiskt brott. I lagstiftningen gives i allmänhet endast i negativ form anvisning om vad som skall förstås med politiskt brott. Liksom i den svenska lagen sägs icke vilka brott som är politiska utan endast att vissa brott är att anse som icke-politiska. Det synes endast vara i den tyska utlämningslagen av år 1929, som man finner en definition i positiv form. Den lyder i översättning sålunda: »Politiska brott äro straffbara gärningar, riktade direkt mot en stats existens eller säkerhet, mot statsöverhuvud eller medlemmar av regeringen i denna deras egenskap, mot medlemmar av den lagstiftande församlingen, mot den medborgerliga rösträtten eller mot fredliga förbindelser med en främmande stat.» I ett amerikanskt typfördrag har man också sökt giva en positiv definition på politiskt brott. I svensk översättning skulle denna närmast motsvaras av följande: »I denna konvention omfattar termen politiskt brott förräderi, uppror och spioneri vare sig dessa brott förövats av en eller flera personer; den omfattar varje brott som äger samband med den verksamhet en organiserad grupp riktar mot säkerheten eller regeringssystemet i den stat, från vilken framställningen om utlämning skett; den utesluter icke heller andra brott som ha ett politiskt objekt.»

Enligt kommitténs mening bör regeln att utlämning ej skall äga rum för politiskt brott i princip bibehållas, och begreppet politiskt brott bör även

¹ Prop. 1913: 50 s. 34, lagutskottets utl. 1913: 25 s. 10, I kamm. prot. 25 s. 48, II kamm. prot. 36 s. 14.

² SOU 1947: 16 s. 19.

framgent bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen uttalade vid tillkomsten av 1913 års lag.

I vissa hänseenden föreslår emellertid kommittén ändringar i begreppet politiskt brott. Inledningsvis anmärker kommittén härom, att en inskränkning av omfattningen av begreppet politiskt brott i själva verket kommer att i praktiken verka på samma sätt som ett undantag från förbudet mot utlämning för politiskt brott. Vilken väg som i det ena eller det andra fallet bör väljas synes i övervägande grad vara en lagteknisk lämplighetsfråga. I utländsk rätt synes man visserligen i allmänhet ha valt den förra vägen men även den senare synes i viss utsträckning ha kommit till användning. Kommittén framhåller vidare, att en ledande grundsats för kommittén varit att frågan om en utlännings avlägsnande på grund av politiskt brott skall uteslutande regleras i lagen om utlämning av förbrytare och icke i utlänningslagen. Kommittén har således sökt förhindra att förbudet mot utlämning för politiskt brott kringgås genom att brottslingen med stöd av utlänningslagen vägras tillstånd att vistas här i riket samt avvisas eller utvisas till det land, som begärt hans utlämning.

Bland kommitténs ändringsförslag må först nämnas, att enligt kommitténs mening den belgiska attentatsklausulen bör utgå. Kommittén utvecklar sitt ståndpunktstagande i denna del på följande sätt.

Ehuru kommittén hyser den uppfattningen att mord och dråp äro medel som i en demokratisk stat icke böra komma till användning i en politisk strid, anser kommittén fördenskull icke att detta utgör ett tillräckligt skäl för den belgiska attentatsklausulens bibehållande i lagen. Enligt kommitténs mening har klausulen på en gång en för inskränkt och för vid omfattning. Den är för inskränkt ur den synpunkten, att den endast medger utlämning av den som begår våldshandlingar av avsett slag mot statsöverhuvud eller någon till främmande suveräns familj hörande person, medan däremot sådana våldsvärkare, om de rikta sig mot ej så högt uppsatta personer, kunna undgå utlämning. Den är för vittomfattande med hänsyn därtill att den förklarar att nu avsedda brott aldrig kunna vara av politisk beskaffenhet, vilka de föreliggande omständigheterna än må vara. Det må också framhållas, att ehuru klausulen finnes i många länders lagstiftning, det dock icke är så få länder, där den saknas. Den finnes sålunda icke i utlämningslagstiftningen i Argentina, Canada, England, Frankrike, Finland, U. S. A. och Schweiz.

Kommittén erinrar om att begreppet politiskt brott synes i Sverige också kunna påverkas av Sveriges anslutning till vissa konventioner. De åsyftade konventionerna är den av Förenta Nationernas generalförsamling den 9 december 1948 antagna konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide) samt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, angående förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, angående krigsfångars behandling och angående skydd för civilpersoner under krigstid (de s. k. Röda Korskonventionerna). -- Enligt konventionen om folkmord förstås med folkmord vilken som helst av följande gärningar, som begåtts i avsikt

att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp såsom sådan: a) att döda medlemmar av gruppen; b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada; c) att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis; d) att genomföra åtgärder, som är avsedda att förhindra födelser inom gruppen; samt e) att med våld överföra barn från en grupp till en annan. I artikel III i konventionen förklaras, att följande gärningar skall vara straffbara, nämligen folkmord, stämpling till folkmord, omedelbar och offentlig uppmaning till folkmord, försök till folkmord samt delaktighet i folkmord. I artikel VII föreskrives, att folkmord och övriga i artikel III uppräknade gärningar icke skall betraktas såsom politiska brott, när fråga uppkommer om utlämning. De fördragsslutande parterna förpliktar sig att i hithörande fall medgiva utlämning i överensstämmelse med sina gällande lagar och traktater. — Om Sverige skall kunna ratificera konventionen, måste man enligt kommittén tillse att brott som avses i konventionen ej blir att anse som politiska brott. Detta synes enklast kunna ske genom att i lagen intaga en direkt föreskrift om att i överensstämmelse med konventionen skall som politiska brott icke anses brott, som omförmäles i denna. — I Genèvekonventionerna föreskrives (art. 49 i konventionen ang. sårade och sjuka vid stridskrafterna i fält, art. 50 i konventionen ang. sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, art. 129 i konventionen ang. krigsfångars behandling och art. 146 i konventionen ang. skydd för civilpersoner), att varje fördragsslutande stat skall vara skyldig att åtala personer, som begått vissa angivna svåra överträdelser av konventionerna. Part äger dock, om den det föredrager, med iakttagande av föreskrifterna i sin lagstiftning utlämna sådan person till annan fördragsslutande part. Som exempel på de åsyftade överträdelserna nämner kommittén uppsåtligt dödande, tortyr eller annan omänsklig behandling av sårade eller sjuka, krigsfångar eller civilpersoner i ockuperat land, tvingande av sistnämnda personer att tjänstgöra i den fientliga makts stridskrafter, lagstridig deportation eller tagande av gisslan samt olaglig och egenmäktig förstörelse och tillskansande av egendom i stor omfattning, vilket icke berättigas av militär nödvändighet. — Kommittén anmärker, att det bl. a. med hänsyn till överträdelsernas karaktär av krigsförbrytelser förefaller, såvida Sverige icke är direkt part i en konflikt, att vara ur svensk synpunkt önskvärt att icke behöva åtala förbrytelserna här i riket annat än om de begåtts av svensk medborgare. Utlämning torde då vara att föredraga, och på liknande sätt som i fråga om konventionen om folkmord synes därför böra förebyggas att brotten kommer att anses som politiska i utlämningslagens mening.

Kommittén har vidare föreslagit ett undantag från förbudet mot utlämning för politiskt brott, om brottet är av närmare angiven grov beskaffenhet och gärningsmannen kan antagas komma att utöva verksamhet som riktar sig mot den svenska samhällsordningen. Till motivering av detta förslag anför kommittén:

Det är enligt kommitténs uppfattning tvivelaktigt, om förbudet mot utlämning för politiskt brott har något verkligt stöd i den allmänna rättsuppfattningen i vårt land, då fråga är om mycket grova politiska brott, t. ex. mord eller dråp, som förövas i land, där man lever under samma demokratiska förhållanden som här i riket. Användandet av dylika gärningar som medel i en inre politisk strid framstår nämligen — om striden kan föras med de i en demokratisk stat tillåtna medlen — som något ur svensk rättsuppfattning absolut förkastligt. I en demokratisk stat kan förövaren av en sådan gärning förutsättas åtnjuta i huvudsak samma rättssäkerhet som enligt den svenska rättsordningen, och det kan därför förefalla, som om det icke vore så mycket att erinra mot att utlämning skedde. Det måste emellertid beaktas, att utlämningslagstiftningen därigenom skulle ställa lagtillämparen inför stora svårigheter. Under utlämningsförfarandet finge undersökas, huruvida i den stat som begärde utlämning dels möjlighet funnes för en opposition att med demokratiska medel giva uttryck för sin mening och dels rättsordningen erbjöde tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier. Det är tydligt, att i det särskilda fallet ett ställningstagande till dessa frågor icke endast skulle kunna vara svårt utan även ur utrikespolitisk synpunkt mycket ömtåligt.

Beträffande politiska brott av viss särskild beskaffenhet kan det emellertid ifrågasättas, om det är sakligt motiverat att upprätthålla ett oinskränkt förbud mot utlämning. Politiska brott kunna nämligen vara uttryck för en politisk uppfattning som syftar till omstörtning av samhällsordningen icke endast i den stat där brottet begåtts utan även i andra stater med likartat samhällsskick. Att de senare staterna skola förhålla sig fullständigt neutrala till dessa brott, måste ur deras synpunkt vara oriktigt. För dessa stater med likartat samhällsskick är det ett gemensamt intresse och ett utslag av självbevarelsedrift att biträda varandra i bekämpandet av brott som äro uttryck för en dylik politisk uppfattning. Samma skäl som tala för utlämning i fråga om icke-politiska brott kunna sålunda tala för utlämning beträffande dessa brott. Den politiska karaktären av nu avsedda brott torde icke innefatta något skäl till att förövaren skall erhålla asyl i ett land, vars samhällsordning han också vill omstörta.

Nu antydda förhållanden hade — — — på visst sätt beaktats i det av Commission internationale pénale et pénitentiaire år 1931 publicerade typfördraget. I detta tog man emellertid endast sikte på anarkistiska brott. Även andra revolutionära rörelser i vår tid synas emellertid vara av sådan internationell karaktär, att visst fog finnes för den uppfattningen att stater med ett samhällsskick, som dessa rörelser vända sig mot, knappast kunna förhålla sig helt passiva till de politiska brott rörelsens anhängare föröva, så snart detta blott sker utanför staten i fråga.

Skall man beträffande nu avsedda brott göra undantag från förbudet mot utlämning för politiska brott, kan detta givetvis icke komma i fråga annat än beträffande brott av förhållandevis grov beskaffenhet. Så länge man icke förbjuder dessa revolutionära rörelser över huvud, torde det icke vara skäl att medgiva utlämning för lindriga brott av dylik karaktär.

Med hänsyn till de anförda synpunkterna har kommittén framlagt förslag till ett stadgande om undantag från förbudet mot utlämning för politiskt brott, om brottet utgör mord, dråp, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse och grovt sabotage samt med hänsyn till gärningsmannens politiska syfte och omständigheterna i övrigt kan antagas, att han här i riket kommer att utöva verksamhet, som innebär fara för den svenska samhällsordningen.

I *promemorian* påpekas, att den omständigheten att folkmord ej skall betraktas såsom politiskt brott har fastslagits i 1948 års konvention i ämnet, vilken Sverige numera ratificerat (se prop. 1952: 71). Detta överensstämmer enligt *promemorian* otvivelaktigt med svensk rättsuppfattning, och ett särskilt påpekande av förhållandet i lagtexten har därför icke ansetts vara påkallat. Det framhålles, att varje tvekan angående tolkningen av begreppet politiskt brott på denna punkt för övrigt undanröjes genom den i övergångsbestämmelserna till förslaget upptagna hänvisningen till konventioner, som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande.

Vad angår de brott som avses i 1949 års Röda Korskonventioner har *promemorian* ställt sig något tveksam till kommitténs förslag. Det har i *promemorian* ifrågasatts om icke ett undantagande av dessa brott skulle innebära ett till sina konsekvenser svåröverskådligt upprivande av principen, att politiska brott ej bör föranleda utlämning. Efter den särskilda lagstiftning beträffande folkrättsbrott som genomförts år 1953 (se prop. 1953: 142 och första lagutskottets utl. 1953: 44) kan emellertid här ifrågavarande brott alltid beivras i vårt land. Den av kommittén på denna punkt föreslagna undantagsregeln har därför ej upptagits i förslaget.

Betänkligheter möter även enligt *promemorian* mot kommitténs förslag att utlämning för politiskt brott skall kunna medgivas i vissa fall, då det kan antagas, att gärningsmannen här i riket kommer att utöva verksamhet som innebär fara för den svenska samhällsordningen. En sådan regel skulle innebära, att man vid prövningen av utlämningsärendet inför ett moment som egentligen är hänförligt till utlämningslagen. Ej heller denna undantagsregel har upptagits i förslaget.

Övervägande skäl har vidare i *promemorian* ansetts tala för att attentatsklausulen — som redan i samband med tillkomsten av 1913 års lag föranledde starka meningsbrytningar — i överensstämmelse med kommitténs förslag får utgå. Den begränsning av möjligheterna till utlämning, som kan föranledas därav, uppväges i väsentlig grad av att de svenska jurisdiktionsreglerna — i varje fall efter genomförande av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk — ger vidsträckta möjligheter att beivra gärningen vid svensk domstol.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av *promemorian* har *riksåklagarämbetet* funnit de skäl som anförts för uteslutande av de i kommitténs förslag upptagna bestämmelserna om folkmord och om de brott som avses i 1949 års Röda Korskonventioner bärande. Däremot har ämbetet anförts betänkligheter mot att *promemorian* icke upptagit någon bestämmelse motsvarande den av kommittén föreslagna möjligheten till utlämning för politiskt brott, när brottet utgör mord, dråp, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse eller grovt sabotage och det med hänsyn till gärningsmannens syfte och omständigheterna i övrigt kan antagas, att han här i riket kommer att utöva verksamhet, som innebär fara för den svenska samhällsordningen. Härom anför ämbetet:

Räckvidden av det i 5 § i *promemorian* föreslagna förbudet mot utlämning är i första hand beroende av tolkningen av begreppet politiskt brott. Någon

definition av nämnda begrepp har ej lämnats i promemorian vare sig i det där framlagda förslaget till lagtext eller i motiveringen därtill. Av såväl lagtexten som motiven torde emellertid framgå, att den i lagtexten använda beteckningen politiskt brott är avsedd att omfatta ej blott de absolut-politiska brotten utan även, åtminstone i viss utsträckning, de relativt-politiska brotten. Beträffande frågan, vilken omfattning det i 5 § stadgade förbudet mot utlämning skall äga i fråga om brott, tillhörande sistnämnda brottsgrupp, har ej gjorts något direkt uttalande i promemorian. Utlänningskommitténs betänkande synes dock giva viss vägledning härvidlag. Redan lagtexten i nämnda betänkande, särskilt undantagsbestämmelserna i 6 §, torde sålunda giva vid handen, att i den mån beteckningen politiskt brott förekommer i lagtexten i betänkandet, därunder avses att inrymmas ej blott de egentliga statsförbrytelserna — för svensk rätts vidkommande ungefärligen de brott, som upptagits i 8 och 9 kapitlen strafflagen — jämte brott, som förövas i samband med och i avsikt att främja statsförbrytelser, utan även vissa andra brott, som förövas i politiskt syfte. De nyssnämnda undantagsbestämmelserna i utlänningskommitténs betänkande ha visserligen icke upptagits i det i promemorian framlagda förslaget. Varken de skäl, som föranlett deras utslutande, eller promemorians innehåll i övrigt giva emellertid anledning antaga, att promemorian beträffande innebörden av begreppet politiskt brott skulle inlägga en annan inställning i principiellt avseende än utlänningskommitténs betänkande.

Att med utgångspunkt från vad sålunda anförts avgöra vilken räckvidd det i 5 § stadgade förbudet mot utlämning för politiskt brott kan komma att få vid lagbudets tillämpning i praktiken, är uppenbarligen synnerligen vanskligt. Det synes emellertid, som om nämnda stadgandes avfattning kan vara ägnad att i rättstillämpningen medföra en alltför långt gående begränsning av möjligheterna till utlämning. Det torde sålunda förekomma vissa grova brott, vilka måste anses vara av utpräglat politisk natur och på den grund enligt remitterade förslaget ej kunna föranleda utlämning, men vilka samtidigt vittna om sådan grymhet, råhet eller allmänfarlighet hos förövaren, att en utlämning oaktat brottets politiska beskaffenhet och de vådor för gärningsmannen, som utlämningen kan medföra, dock framstår såsom befogad. Såsom ett exempel på dylika brott må anföras den i modern tid ej ovanliga form av organiserat människorov på främmande staters territorium, som går ut på att försäkra sig om personer i framskjuten ställning, vilka antingen äro politiskt misshagliga ur den stats synpunkt, i vars intresse brottet förövas, eller också sitta inne med kunskaper eller upplysningar, som kunna vara av särskilt värde för nämnda stat. Ofta torde offren efter bortförandet likvideras eller utsättas för tortyr eller annan brutal behandling. Medlemmar av en dylik terrororganisation kunna uppenbarligen tänkas söka asyl i Sverige eller i vissa fall begiva sig hit i direkt syfte att med vårt land som operationsbasis fortsätta sin brottsliga verksamhet. Utlämning i dylika fall torde av nyss anförda skäl sällan kunna ske. Enligt ämbetets uppfattning torde nämligen en brottslighet av förevarande slag endast undantagsvis kunna anses i övertvägande grad innefatta brott av icke politisk natur och på den grund föranleda utlämning.

Då under föreliggande omständigheter utlämningar ej heller torde kunna avlägsnas ur riket med tillämpning av utlämningslagens stadganden, skulle följden härav bliva, att brottslingen måste kvarbliva i Sverige. Ett dylikt resultat torde emellertid ej kunna anses godtagbart.

Det är visserligen riktigt att, såsom i motiven framhållits, den begränsning av möjligheterna till utlämning, som sålunda kan föranledas av försla-

gets genomförande, i viss mån uppväges av att de svenska jurisdiktionsreglerna efter genomförande av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk giva vissa möjligheter att beivra brotten vid svensk domstol. Då emellertid, på grund av de uppenbara svårigheterna att anskaffa erforderlig bevisning, utsikterna till fällande dom i dylika mål måste betecknas såsom mycket små, kan den härigenom skapade motvikten mot de nyss berörda olägenheterna i förslaget icke anses tillräcklig.

Justitiekanslersämbetet, å sin sida, har förklarat sig benäget att ansluta sig till den i promemorian intagna ståndpunkten, att en undantagsregel sådan som den av kommittén åsyftade ej bör upptagas i lagen, men anser å andra sidan förbudet mot utlämning för politiska brott icke böra gälla så oinskränkt som promemoriaförslaget innebär. Undantag synes böra uppställas, som täcker terrorbrott och liknande, därvid det icke borde vara omöjligt att för dessa brott finna en formulering som icke är alltför obestämd. Ämbetet har slutligen för sin del ansett de skäl som av utlänningskommittén anförts för förslaget att från utlämningsförbudet skulle undantagas brott, som avses i Röda Korskonventionerna, härande.

Statens utlänningskommission har ansett, att ett fullständigt avstående från den möjlighet till utlämning, som utlänningskommittén avsett, knappast kan försvaras, då därigenom fall torde kunna uppkomma, som kan verka direkt utmanande på den allmänna opinionen. Kommissionen ifrågasätter, om icke vad utlänningskommittén velat nå skulle kunna vinnas genom ett stadgande, som ger högsta domstolen rätt att förklara hinder mot utlämning icke föreligga beträffande utlämning, som begått politiskt brott men genom sin brottsliga gärning ådagalagt sådan avskryvård grymhet, att han icke är värdig att åtnjuta asyl här i riket. Genom att bestämmanderätten i fråga om ett dylikt beslut lagts i högsta domstolens hand skulle varje möjlighet till missbruk vara avlägsnat.

Utlänningsnämnden har däremot funnit riktigt, att den ifrågavarande undantagsregeln ej upptagits i förslaget. Nämnden uttalar emellertid tvekan beträffande lämpligheten av att utesluta attentatsklausulen. Härom anför nämnden bl. a. följande.

Redan vid den nu gällande lagens tillkomst uttalades mycket delade meningar om lämpligheten och ändamålsenligheten av upptagandet i den svenska lagen av den s. k. belgiska attentatsklausulen. Att klausulen icke upptogs i utlänningskommitténs betänkande torde förklaras därav, att kommittén ansåg att det föreslagna undantaget från förbudet mot utlämning för politiska brott i viss mån tillgodosåge de syften, som attentatsklausulen skulle tjäna. I den remitterade promemorian motiveras förslaget, att klausulen skulle utgå ur lagen, bl. a. med en hänvisning till att de svenska jurisdiktionsreglerna — i varje fall efter genomförande av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk — ge vidsträckta möjligheter att beivra gärningen vid svensk domstol. Det sagda må visserligen vara sant, men häremot synes kunna invändas, att på grund av bevissvårigheter och andra omständigheter det nog i allmänhet torde vara mest ändamålsenligt, att brottet beivras vid domstol på platsen.

Även *landsfogden i Värmlands län* uttalar sig för att attentatsklausulen bör upptagas i lagen.

Advokatsamfundet har anfört, att — av skäl som anförts i promemorian — särskilda undantagsbestämmelser beträffande politiska brott är obehövliga. Skulle emellertid dylika undantagsbestämmelser införas, bör i varje fall kommitténs förslag om prövning av och hänsynstagande till gärningsmannens potentiella farlighet för den svenska samhällsordningen bestämt avvisas.

Departementschefen. Som jag redan anfört i den allmänna motiveringen bör politiska brott även i fortsättningen vara undantagna från utlämning. Vad angår innebörden av begreppet politiskt brott står det klart, att därunder innefattas i främsta rummet sådana brott som riktar sig mot stat och samhällsordning men att under begreppet jämväl i viss utsträckning inbegripes brott av allmän karaktär, i vilka ingår ett politiskt moment. Det torde ej vara möjligt att i lagtexten giva en närmare definition på begreppet, utan tolkningen får som hittills ske i tillämpningen med beaktande av omständigheterna i varje särskilt fall. I överensstämmelse med den gällande lagen bör emellertid uttryckligen fastslås, att utlämning skall vara utesluten, såvida icke brottet övervägande är av allmän natur. Med viss förenkling av den i 1913 års lag använda formuleringen torde regeln, såsom föreslagits i promemorian, kunna uttryckas så, att utlämning ej må medgivas för politiskt brott, med mindre gärningen prövas tillika och i övervägande grad innefatta brott av icke politisk beskaffenhet.

Sedan Sverige numera ratificerat den av Förenta Nationernas generalförsamling år 1948 antagna konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide), har Sverige förpliktat sig att, då fråga uppkommer om utlämning, icke betrakta i nämnda konvention avsedda gärningar såsom politiskt brott. Såsom framhållits i promemorian torde ett särskilt påpekande av detta förhållande i lagtexten ej vara erforderligt, särskilt som i övergångsbestämmelserna upptages hänvisning till konventioner, som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande.

Utlänningskommittén har i sitt förslag till övervägande upptagit frågan i vad mån jämväl andra begränsningar i förbudsregeln kan anses påkallade. Redan i gällande lag inskränkes tillämpligheten av regeln genom den s. k. belgiska attentatsklausulen, som innebär att mord, mordförsök eller dråp å främmande statsöverhuvud eller någon till en främmande suveräns familj hörande person icke skall anses såsom politiskt brott. Kommittén har ansett denna klausul mindre ändamålsenlig men har i stället föreslagit vissa andra modifikationer. Såsom politiskt brott skall sålunda enligt kommitténs förslag icke anses vissa svåra överträdelser av de s. k. Röda Korskonventionerna av år 1949, och vidare föreslår kommittén, att utlämning för politiskt brott skall kunna medgivas, om det innefattar mord, dråp, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse eller grovt sabotage och det med hänsyn till gärningsmannens politiska syfte och omständigheterna i övrigt kan antagas, att han

här i riket kommer att utöva verksamhet, som innebär fara för den svenska samhällsordningen. I departementspromemorian har kommitténs förslag om upphävande av attentatsklausulen accepterats, medan en negativ hållning intagits till de av kommittén ifrågasatta nya modifikationerna i förbudsregeln.

Vad attentatsklausulen beträffar vill jag erinra om att denna är mycket omstridd. Den tillämpas av vissa länder, av andra icke. Då den infördes i 1913 års lag skedde det under starka meningsbrytningar. Den kritik mot klausulen som kommittén framfört synes mig övertygande. Det är uppenbarligen en godtycklig och alltför snäv avgränsning att taga hänsyn endast till brott riktade mot statsöverhuvud och mot person tillhörande suveräns familj, medan det å andra sidan i särskilda fall kan medföra ett icke önskvärt intrång i asylrätten att kategoriskt, utan möjlighet till beaktande av omständigheterna i det föreliggande fallet, undantaga de avsedda brotten från utlämningsförbudet. Det måste anses angeläget att icke formulera lagen på sådant sätt, att möjlighet öppnas för en stat att kräva utlämning i strid mot de grundsatser som i vårt land upprätthålles i fråga om asylrätten. Då attentatsklausulen tydligtvis kan medföra vissa risker i sådant hänseende, vill jag ansluta mig till förslaget att den skall utgå ur lagen.

För att på ett mera ändamålsenligt sätt än som möjliggöres genom attentatsklausulen undgå de nackdelar, som kan vara förenade med ett restriktivt upprätthållande av förbudet mot utlämning för politiskt brott har kommittén, såsom nyss nämndes, förordat en regel som möjliggör utlämning då brottet är av viss grov beskaffenhet och gärningsmannens kvarblivande i landet kan antagas medföra fara för den svenska samhällsordningen. Icke heller detta förslag synes mig dock innebära en framkomlig utväg. Frågan om åtgärder mot en utlämning på grund av önskvärdheten att han, med hänsyn till vad som kan antagas om hans blivande verksamhet här i landet, avlägsnas ur riket bör bedömas uteslutande enligt de grundsatser som är fastslagna i utlämningslagen. Jag anser mig även, i likhet med den uppfattning som uttalats i departementspromemorian, böra avvisa tanken att generellt undantaga vissa brott som faller under 1949 års Röda Korskonventioner. Frågan huruvida utlämning för dylika brott må ske bör i varje särskilt fall, i enlighet med huvudregeln, prövas med hänsyn till om brottet kan anses vara av övervägande icke politisk beskaffenhet, något som kan antagas i regel vara fallet.¹

I fråga om de politiska brotten måste det -- med hänsyn till de ömtåliga situationer som kan uppkomma -- anses vara av särskild vikt att ha en kategorisk lagregel att falla tillbaka på. Att en sådan lagregel i särskilda fall kan komma att mot utlämning skydda personer, som enligt den allmänna uppfattningen i vårt land icke borde få åtnjuta sådant skydd, är en konsekvens som det synes nödvändigt att acceptera. Det bör även erinras om möjligheten att här i landet lagföra personer som tar sin tillflykt hit och som ej kan

¹ Jfr prop. 1953: 142 s. 18 och 28.

utlämnas. De brott som avses i Röda Korskonventionerna kan numera, efter den särskilda lagstiftning om folkrättsbrott som genomförts år 1953, åtalas i vårt land, även om de eljest ej faller under svensk jurisdiktionsrätt, och enligt straffrättskommitténs brottsbalksförslag överväges en betydande generell utvidgning av möjligheterna att här i landet åtala och bestraffa brott som är begångna utomlands. Såsom jag anfört i den allmänna motiveringen avser jag att utbryta straffrättskommitténs förslag i denna del till särskild behandling.

7 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i 1913 års lag. I utlänningskommitténs förslag har stadgandet upptagits såsom ny 7 § och i promemorians förslag såsom 6 §.

Utlänningskommittén och promemorian. I sitt betänkande erinrar *utlänningskommittén* om att gällande lag om utlämning icke behandlar det fall att utlämningen i det land, som begär hans utlämning, kan — utan att straffas för politiskt brott — bli utsatt för sådan fara eller förföljelse som enligt utlänningslagen konstituerar politiskt flyktingskap. Att sådant förhållande föreligger, utgör därför icke något hinder mot utlämning. Denna lagens ståndpunkt har sin naturliga förklaring däri, att det vid dess tillkomst knappast förekom att personer av annan orsak än politiskt brott utsattes för politisk förföljelse. I detta sammanhang anmärker kommittén, att i våra tidigare utlänningslagar upptogs politiskt brott som den enda orsaken till politiskt flyktingskap. I någon mån bereder dock lagen om utlämning av förbrytare den utlämnade ett visst skydd mot sådan fara eller förföljelse som nu avses. Detta sker genom vad som föreskrives i 11 § om de betingelser som skall uppställas vid utlämning. Sålunda skall bl. a. föreskrivas, att den utlämnade icke må åtalas eller straffas för någon annan före utlämningen begången handling än den för vilken han utlämnats, och vidare att den utlämnade, sedan han slutligen frikänts eller efter till fullo avtjänat straff försatts på fri fot, skall äga frihet att under en månad lämna landet. Det sist nämnda skall dock icke gälla, om den utlämnade gör sig skyldig till nytt brott. Det torde emellertid vara uppenbart, framhåller kommittén, att uppställandet av dessa villkor icke utgör tillräckligt skydd för en flyktning mot sådan i vidsträckt mening politisk förföljelse som nu utövas i många länder.

Enligt kommitténs mening bör som regel gälla, att om en utlämning på grund av fara för politisk förföljelse icke kan avvisas eller utvisas till ett visst land, bör han i allmänhet ej heller kunna utlämnas dit. Frågan är då hur man skall åstadkomma, att utlämning icke sker i dylikt fall. Finnes icke utlämningstraktat, föreligger ju icke någon förpliktelse att utlämna och Kungl. Maj:t kan då taga hänsyn till förhållanden av antydd art och, om omständigheterna därtill föranleder, vägra utlämning. Det torde dock icke vara möjligt att helt avvara traktater. För övrigt synes principen om för-

bud mot utlämning i förevarande fall vara så viktig att den bör upptagas i lagen. Kommittén föreslår därför att där införes ett stadgande i ämnet. Detta stadgande har utformats i anslutning till den definition å politisk flykting, som framlagts i kommitténs förslag till utlänningslag. För tillämpning av det föreslagna stadgandet förutsättes sålunda, att det i ärende angående utlämning för brott av icke-politisk beskaffenhet finnes anledning antaga, att den som begäres utlämnad på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller på grund av politiskt brott eller eljest på grund av politiska förhållanden skulle i den stat som begär utlämning bli utsatt för fara för liv eller frihet eller därmed jämförlig förföljelse. Föreligger denna förutsättning, skall under beaktande av å ena sidan faran eller förföljelsen samt å andra sidan brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt prövas, huruvida utlämning må ske. Kommittén har icke ansett det lämpligt att stadga ett ovillkorligt förbud mot utlämning i dessa fall. Det viktigaste skälet är, att utlämning när den begäres för brott av synnerligen grov beskaffenhet icke bör hindras, om den fara eller förföljelse som hotar utlämningen är ringa i förhållande till det straff som kan följa på brottet. På detta område gör sig sålunda liknande synpunkter gällande som i de fall, då en politisk flykting enligt utlänningslagen bör vägras asyl på grund av sina individuella förhållanden. Då fråga är om utlämning för sådana brott som avses i Röda Korskonventionerna och konventionen om straff för folkmord — vilka brott enligt kommitténs förslag ej skulle omfattas av förbudet mot utlämning för politiskt brott — torde utlämning kunna äga rum, även om faran eller förföljelsen kan antagas vara mera avsevärd. Detta får emellertid liksom eljest bero på ett hänsynstagande till omständigheterna i det särskilda fallet.

Kommittén framhåller, att det föreslagna stadgandet — såsom framgår av ordalydelsen — icke är tillämpligt, då fråga är om utlämning för politiskt brott. Att så icke heller bör vara fallet, torde ligga i sakens natur.

Kommittén anför vidare, att det måhända mot ett sådant stadgande som det nu föreslagna kan framställas den erinran, att det kan komma att verka som en diskriminering av den stat, som begär utlämning, om dess utlämningsbegäran avslås på den grund att den utlämnade kan antagas där bli utsatt för fara eller förföljelse av antytt slag. Denna anmärkning är ej utan fog, särskilt om det vore Kungl. Maj:t som motiverade avslaget med dylika skäl. I sådant fall kan tänkas, att påtryckningar skulle komma att utövas av den främmande staten. Om emellertid frågan, huruvida sådant hinder mot utlämning föreligger, bedömes av annan myndighet än Kungl. Maj:t och utlämning — i enlighet med vad som för närvarande gäller i fråga om högsta domstolens yttrande — icke får ske mot denna myndighets veto, synes befogad erinran ej kunna göras mot ett stadgande av det föreslagna innehållet.

Kommittén förklarar sig vara medveten om att det kan komma att möta svårigheter att i utlämningstraktater få införda bestämmelser som motsvarar det föreslagna stadgandet samt anför närmare härom:

Något liknande stadgande förekommer nämligen — såvitt kommittén har sig bekant — icke i utländsk rätt och utlämningstraktaterna äro regelmässigt reciproka. Kommittén vill emellertid framhålla, att stadgandet kommer att innefatta en begränsning av de förpliktelser att utlämna som upptagas i en traktat och att det därför icke torde möta hinder för en stat att, fastän den saknar motsvarande stadgande i sin lagstiftning, ansluta sig till en traktat, som innehåller en dylik bestämmelse. I betraktande av de svårigheter som stadgandet kan väntas giva anledning till vid avslutande av traktater har kommittén övertvägt, om detta icke skulle kunna vara fakultativt; utlämningstraktater skulle kunna slutas både med och utan stadgandet. Detta skulle vara motiverat ur den synpunkten att traktater, enligt vad förut anförts, icke böra avslutas annat än i undantagsfall och då endast med länder, vars rättsordning erbjuder tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier åt den som utlämnas. Emellertid kunna — som den senaste tidens utveckling visar — omvälvningar hastigt rycka bort grunden för rättssäkerheten även i stater, där den tidigare ansetts vila säkert. Just i dylika situationer kan det vara av stor betydelse att en sådan bestämmelse som den av kommittén föreslagna upptagits i en utlämningstraktat. Vidare är att märka, att om bestämmelsen icke göres fakultativ, måste alla stater i förevarande avseende behandlas lika och detta förhållande torde vara ägnat att minska svårigheterna att få bestämmelsen upptagen i traktater. Enligt kommitténs mening bör stadgandet därför icke vara fakultativt.

I promemorian erinras om att i den nya utlämningslagens 53 § stadgas, att utlämning icke må vid verkställighet av avvisning, förpassning, förvisning eller utvisning befordras till land, där han löper risk att bli utsatt för politisk förföljelse, och ej heller till land, där han icke åtnjuter trygghet mot att bli sänd till land, i vilket han löper sådan risk. Från denna regel göres dock vissa undantag. Sålunda stadgas i 54 §, att utlämningen må kunna befordras till sådant land, om han genom synnerligen grov brottslighet ådagalagt, att hans kvarstannande här skulle innebära en allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet, och den förföljelse som hotar honom icke innebär fara för hans liv och ej heller eljest är av särskilt svår beskaffenhet samt han icke kan befordras till annat land. Har utlämning här eller annorstädes bedrivit verksamhet, som inneburit fara för rikets säkerhet, och finnes anledning antaga att han här skulle fortsätta dylik verksamhet, kan han också — såvida han ej kan befordras till annat land — befordras till land där han hotas av politisk förföljelse. Med politisk förföljelse förstås, enligt den definition som lämnas i 2 §, att någon på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden utsättes för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller ock att på grund av politiskt brott allvarligt straff åläggas honom.

I promemorian framhålles angelägenheten av att ett motsvarande skydd beredes mot risk för politisk förföljelse genom utlämning för brott. Det ifrågasättes dock, om icke skyddet vid utlämning här bör sträcka sig längre än i utlämningslagen på så sätt att ett ovillkorligt förbud uppställas. En sådan skillnad, som vid ett ytligt betraktande måhända kan förefalla omotiverad, synes berättigad med hänsyn till lagarnas olika ändamål. Utlämning

för brott syftar till att lämna biträde åt en stat vid utövandet av dess straffrättsskipning, under det att ändamålet med en utlännings avlägsnande jämlikt utlänningslagen är att befria vårt land från en utlänning, som med hänsyn till landets intressen icke är önskvärd här. Vid utlämning är det av den allra största vikt att den utlämnade verkligen får åtnjuta den rättssäkerhet, varå han enligt vår uppfattning — även om han begått ett grovt brott — kan göra anspråk. Utlämning bör därför enligt promemorian aldrig medgivas, om vederbörande genom utlämningen löper risk för politisk förföljelse. I sammanhanget erinras om de ändringar i jurisdiktionsreglerna som straffrättskommittén föreslagit.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *justitiekanslers-ämbetet* förklarat sig hysa tvekan, huruvida det i paragrafen stadgade förbudet mot utlämning under alla omständigheter bör vara ovillkorligt. Ämbetet har därvid särskilt uppmärksammat sådana fall, då utlämning begärts för synnerligen grovt brott och faran för förföljelse är ringa. Ämbetet framkastar tanken på att kvalificera risken för förföljelse genom att uppställa krav på att risken skulle vara allvarlig. *Landsfogden i Värmlands län* anser, att denna paragraf borde korrespondera med 53 § utlänningslagen.

Departementschefen. Det är uppenbarligen angeläget, att det skydd för politiska flyktingar som beredes genom utlänningslagen upprätthålles även när det gäller utlämning. Förbudet mot utlämning för politiskt brott är i detta avseende icke tillfyllest, utan det behöver kompletteras med ett stadgande, som ger ett mera generellt skydd. Detta synes lämpligen böra ske genom att i lagen, på sätt föreslagits såväl av utlänningskommittén som i promemorian, upptages en regel, som förhindrar utlämning, om den kan medföra risk för politisk förföljelse. Med anledning av kommitténs uttalande, att det kan komma att möta svårigheter att i utlämningstraktater få införda bestämmelser motsvarande ett dylikt stadgande, må framhållas, att det inom Europarådet utarbetade förslaget till multilateral utlämningskonvention upptar en bestämmelse i ämnet.

Med politisk förföljelse förstås enligt 2 § utlänningslagen, att någon på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden utsättes för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller ock att på grund av politiskt brott allvarligt straff ålägges honom. Denna avfattning torde böra läggas till grund för nu ifrågavarande stadgande i utlänningslagen. Bestraffning för politiskt brott behöver dock ej nämnas, då det redan finnes stadgande därom i utlänningslagen.

Enligt det av utlänningskommittén framlagda förslaget uppställles icke något ovillkorligt hinder mot utlämning i nu avsedda fall, utan det skall under beaktande å ena sidan av förföljelsen och å andra sidan av brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt prövas, om utlämning må ske. Denna ståndpunkt har kritiserats i promemorian, vars förslag i stället innebär ett ovillkorligt förbud. Det är här att märka, att den i utlänningslagen

fastslagna grundsatsen om asylrätt för politiska flyktingar icke är helt undantagslös. Visserligen stadgas i 53 § att utlämning icke må vid verkställighet av avvisning, förpassning, förvisning eller utvisning befordras till land, där han löper risk att bli utsatt för politisk förföljelse, och ej heller till land, där han icke åtnjuter trygghet mot att bli sänd till land, i vilket han löper sådan risk. Men i 54 § medgives sådan verkställighet i vissa fall, då fråga är om personer, som med hänsyn till vad som kan antagas om deras blivande verksamhet i landet bör avlägsnas härifrån och möjlighet icke finnes att befordra dem till annat land än sådant där risk för politisk förföljelse föreligger; enligt 70 § i lagen finnes även möjlighet att vid krig eller krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden meddela avvikande föreskrifter bl. a. om utlämnings avlägsnande från landet. Skäl kan anföras för att på motsvarande sätt uppmjuka den regel som skall intagas i utlämningslagen. Såsom framhållits i promemorian bör man emellertid beakta de olika syften som utlämningslagen och utlämningslagen är avsedda att tjäna. Vid utlämning bör finnas fullgoda garantier för att individen icke utsättes för annan påföljd än sådan som direkt anknyter till det brott varom fråga är i utlämningsärendet. Jag vill därför ansluta mig till promemorian förslag på denna punkt. Det förtjänar i detta sammanhang anmärkas, att den omständigheten att hinder mot utlämning på nu förevarande grund eller eljest föreligger icke innebär att utlämningen ej kan avlägsnas ur vårt land med stöd av utlämningslagen. Fråga om åtgärd enligt utlämningslagen bör prövas i vanlig ordning oberoende av att framställning om utlämning avvisats. Om denna prövning leder till ett beslut om utlämnings avlägsnande ur landet, skall detta beslut verkställas med beaktande av de förut nämnda reglerna i utlämningslagen.

8 §.

Denna paragraf har ej motsvarighet i gällande rätt och återfinnes ej heller i utlämningskommitténs och promemorian förslag.

Departementschefen. Såsom jag anført i den allmänna motiveringen bör i lagen upptagas en bestämmelse om hinder mot sådan utlämning, som är oförenlig med humanitära grundsatser. Utlämning är ofta en i hög grad ingripande åtgärd för den person som avses, speciellt om den utlämningssökande staten icke är hans hemland. Är personen underårig eller är det fråga om t. ex. en åldrig eller sjuk människa, kan det framstå såsom föga rimligt att utlämna honom med anledning av ett brott, som visserligen formellt kan möjliggöra utlämning men som kanske är av förhållandevis mindre allvarlig natur eller ligger långt tillbaka i tiden. Det bör exempelvis ej komma i fråga att sända en underårig person till ett avlägset främmande land, som ej är hans hemland, för att undergå straff för ett brott, vilket är av mindre grov beskaffenhet ehuru det i och för sig kan giva anledning till utlämning. Därest traktat med den främmande staten icke ingåtts, kan i nu avsedda fall utlämning vägras med hänvisning till den fria prövningsrätt som

föreligger. Men i händelse att framställningen inkommit från en stat, som har traktat att stödja sig på, skulle skyldighet att villfara framställningen föreligga, om icke förbehåll gjorts för situationer av den antydda arten. Det är visserligen här fråga om undantagsfall, och det kan jämväl antagas såsom sannolikt, att den främmande staten, efter att ha blivit närmare informerad om förhållandena, finner skäl att icke fullfölja sin framställning, men ett skydd för individen i detta avseende bör vara inskrivet i lagen. Jag har i förevarande paragraf upptagit ett stadgande i ämnet. Enligt detta stadgande skall utlämning ej äga rum, om i särskilt fall åtgärden med hänsyn till den avsedda personens ålder, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt framstår såsom uppenbart oförenlig med humanitetens krav. I den föreslagna lagtexten angives jämväl att vid prövningen hänsyn skall tagas till brottets beskaffenhet och den utlämningssökande statens intresse. Det är givet att utlämningen framstår såsom ett mera motiverat ingripande när det är fråga om ett brott av allvarlig beskaffenhet. Understundom kan den utlämningssökande staten ha ett särskilt intresse att få utlämningen till stånd, även om det är fråga om ett mindre grovt brott, t. ex. för att kunna utreda brottslighet med flera medverkande, bland vilka den ifrågavarande personen ingår.

Enligt vad som anförts i den allmänna motiveringen bör möjlighet öppnas att hänskjuta fråga om tillämpningen av förevarande paragraf till särskilt internationellt skiljedomsförfarande. Bestämmelse härom har upptagits 20 §.

9 §.

Paragrafen äger motsvarighet i 8 § i 1913 års lag. I promemorians förslag motsvaras bestämmelsen av 7 §.

Gällande rätt. I 8 § första stycket i den gällande lagen stadgas, att utlämning ej må medgivas utan att till stöd för framställningen därom förebragt antingen av domstol meddelat fällande utslag eller också av domstol eller annan behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning; i handlingen skall brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet vara noggrant angivna. Grundas framställning om utlämning annorledes än å fällande utslag eller sådant beslut, som föregåtts av förundersökning inför domstol eller undersökningsdomare, och bestrider den som begäres utlämnad att han gjort sig skyldig till det uppgivna brottet, får enligt andra stycket i samma paragraf utlämningen ej beviljas, om det inte tillika visas, att sannolika skäl föreligger till misstanke att han är skyldig till detsamma. Denna sistnämnda bestämmelse kan dock sättas ur kraft efter överenskommelse med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet.

Utlänningskommittén och promemorian. I sitt betänkande anför *utlänningskommittén*, att den gällande ordningen i fråga om den bevisning som

skall krävas i skuldfrågan icke är tillfredsställande. Utlämning är för den person, som blir föremål för en sådan åtgärd, av mycket ingripande betydelse, och även om utlämningen icke skulle resultera i fällande dom och straffverkställighet, medför den alltid ett tämligen långvarigt frihetsberövande. Med hänsyn härtill anser kommittén att det för utlämning alltid bör krävas åtminstone så mycket bevisning, att sannolika skäl föreligger till misstanke, att vederbörande är skyldig till brottet. Det är att märka, framhåller kommittén, att ett liknande krav på bevisning enligt rättegångsbalken gäller i fråga om häktning på grund av misstanke om brott (24 kap. 1 §). Då kommittén som förutsättning för utlämning vill uppställa kravet att sannolika skäl till misstanke skall föreligga, innebär detta icke, att det enligt kommitténs mening i varje utlämningsärende skall förebringas bevisning genom vittnen el. dyl. om sannolikheten för att vederbörande är skyldig till brottet. Ett fällande domstolsutslag eller sådant häktningsbeslut, som avses i den gällande lagen, torde ofta vara tillräckligt för att sannolika skäl skall anses vara för handen. Emellertid kan sådana förhållanden föreligga att, fastän dylikt utslag eller beslut förebragts, anledning finnes att hysa starka tvivel om vederbörandes brottslighet. Det ligger uppenbarligen i dens intresse som begäres utlämnad att förebringa sådana omständigheter, som kan utgöra grund för att ifrågasätta riktigheten av det bevis om hans brottslighet en dom eller ett häktningsbeslut regelmässigt måste anses utgöra. Den tilltro, som skall fästas till dylika bevis om hans skuld, blir givetvis i mycket stor utsträckning beroende på vilken uppfattning man hyser om tillförlitligheten av rättsskipningen i allmänhet i det land, där domen eller beslutet meddelats. — Kommittén har övervägt, om man icke genom ömsesidig överenskommelse med främmande stat borde kunna lätta på det krav på utredning i skuldfrågan som nu föreslagits. En allmän regel härom anser emellertid kommittén icke böra upptagas i lagen. Även om man vid den tidpunkt då en överenskommelse ingås, hyser det största förtroende för rättsskipningen i den andra staten, kan dock sådana omvälvningar inträda att förtroendet förbytes i misstro. Det är vidare att märka, att i det fall att rättsskipningen i det land, som begär utlämning, är att anse som likvärdig med den svenska torde det krav på bevisning som kommittén uppställer icke komma att verka tyngande på utlämningsförfarandet.

Även enligt *promemorian* är den gällande ordningen otillfredsställande, och kommitténs ändringsförslag har i *promemorian* befunnits välgrundat. I *promemorian* framhålles, att det är givet att det i tillämpningen kan vara vanskligt att avgöra vilket bevisvärde som skall tillerkännas ett i främmande land meddelat fällande utslag eller häktningsbeslut. Detta spørsmål kan ej närmare regleras i lagtexten utan får bedömas efter omständigheterna i varje särskilt fall. Ej heller synes det vara anledning att vid avfattningen av bestämmelsen beakta huruvida vederbörande bestrider att han begått brottet. Det understrykes, att enbart ett medgivande i regel ej bör anses tillfyllest, ehuru det givetvis enligt vanliga grunder för bevisning i

brottmål tillerkännes mycket stor betydelse vid prövningen. Något avsteg från bevisningskravet efter överenskommelse med viss stat bör enligt promemorian ej ifrågakomma såvitt rör förhållandet till utomnordiska länder.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *nedre justitirevisionen* framhållit, att enligt dess mening i denna paragraf borde intas den bestämmelse om dom eller häktningsbeslut såsom förutsättning för utlämning, vilken i promemorians förslag intagits i 12 §. Denna förutsättning synes böra betraktas såsom en materiell förutsättning för utlämning, även om man i enlighet med förslaget icke avsäger sig rätten att pröva, huruvida sannolika skäl föreligger mot den misstänkte.

Advokatsamfundet har icke funnit den föreslagna paragrafen tillfredsställande. Samfundet anför:

En utlämning är att anse såsom en för den enskilde vida mer ingripande åtgärd än en häktning. Redan på denna grund kan ifrågasättas, om icke kraven på bevisning böra ställas högre i ett utlämningsärende än vid en häktning. Vidare måste beaktas att vid en häktningsförhandling rätten kan grunda sitt ställningstagande på uppgifter, som upptagits under ett av svensk lag noggrant reglerat förundersökningsförfarande, som innefattar icke oväsentliga garantier för den misstänktes rättssäkerhet. Även om förslaget innehåller bestämmelse om att förundersökning efter rättegångsbalkens regler skall ske i utlämningsärenden, får man icke bortse ifrån att förundersökningsmaterialet — utom en berättelse av den som begäres utlämnad — i de flesta fall knappast kan komma att innehålla annat än protokoll eller andra handlingar, upprättade eller förmedlade av den främmande statens polismyndigheter. Bevismaterialet till stöd för en framställning om utlämning består med andra ord så gott som helt av uppgifter, vilka icke blivit upptagna efter den svenska rättegångsbalkens regler. Mellan vårt land och det främmande land som begärt utlämning kan föreligga en olikhet i rättsuppfattning och straffprocessuella grundsatser, som väl motiverar ett skärpt krav på bevisningen.

Naturligtvis kan man icke i ett utlämningsärende kräva lika stark bevisning som erfordras för fällande dom; detta skulle i många fall förutsätta personliga inställelser vid svensk domstol av målsägande och vittnen. Där emot bör man kunna fordra *all* den bevisning som kan framläggas i skriftlig form. Och vad beträffar kravet på bevisningens styrka synes det rimligt att kräva åtminstone lika stark bevisning som fordras för väckande av allmänt åtal vid svensk domstol. Styrelsen tillåter sig härom hänvisa till Gärdes m. fl. kommentar till rättegångsbalken s. 239—241.

Samfundet uttalar sin fulla anslutning till förslaget, att bevisprövning skall äga rum jämväl vid framställning om utlämning för verkställighet.

Departementschefen. Med hänsyn till det allvarliga ingrepp i friheten som en utlämning till annat land innebär bör som jag redan framhållit i den allmänna motiveringen sådan åtgärd ej få vidtagas, om icke ett visst mått av bevisning förebragts angående den avsedda personens skuld till det brott varom fråga är. Utlämningskommittén och promemorian har uttalat sig för att i detta avseende samma krav böra gälla som enligt rättegångsbalken uppställt för häktning. Detta förslag synes mig innebära en rimlig avvägning.

Att såsom advokatsamfundet ifrågasatt ställa kraven ännu högre torde föra alltför långt. Principen bör alltså vara, att utlämning må medgivnas endast om sannolika skäl föreligger till misstanke, att den som begäres utlämnad begått det med utlämningsframställningen avsedda brottet.

I tillämpningen får efter omständigheterna i varje särskilt fall prövas huruvida det sålunda stadgade bevisningskravet skall anses uppfyllt. Några bindande regler härom torde ej böra upptagas i själva lagtexten. Givet är att medgivande av den misstänkte själv är av stor betydelse, ehuru det — enligt vad som gäller i vår rättegångsordning — bör stödjas av omständigheterna i övrigt. I varje särskilt fall får också bedömas vilken bevisverkan som bör tillerkännas ett av myndighet i den främmande staten meddelat beslut i samband med brottsutredningen därstädes. Enbart den omständigheten att en dom eller ett häktningsbeslut meddelats innefattar icke tillräcklig bevisning, om den misstänkte bestrider att han gjort sig skyldig till det uppgivna brottet och anför trovärdiga grunder för sitt bestridande. I utlämningsärendet måste i sådant fall ske en bedömning av det utredningsmaterial varpå häktningsbeslutet eller domen i den främmande staten grundas, och eventuellt får kompletterande utredning förebringas. Såsom jag anfört i den allmänna motiveringen bör emellertid hinder ej uppställas mot att i utlämningstraktat bestämma, att fällande dom eller sådant häktningsbeslut som meddelats av domstol eller domare i den främmande staten skall tillerkännas vitsord. Det torde härvid icke vara erforderligt att i lagtexten uttryckligen framhäva den självklara grundsatsen, att utlämning icke i något fall bör komma i fråga, om det klart visas, att personen icke har begått det uppgivna brottet och att det åberopade domslutet eller häktningsbeslutet således är felaktigt. Bestämmelse om möjlighet att i traktat upptaga föreskrift om hänskjutande av skuldspörsmålet till internationellt skiljedomsförfarande har upptagits i 20 §.

Det är en självfallen förutsättning för att en utlämningsbegäran över huvud skall upptagas till behandling, att en viss utredning i skuldfrågan redan ägt rum i den utlämningssökande staten. Denna utredning bör alltid ha fortskridit så långt, att fällande dom eller häktningsbeslut meddelats. Bestämmelse härom har upptagits i 14 §.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § i den gällande lagen. I promemorians förslag återfinnes motsvarande bestämmelser i 8 §.

Gällande rätt. I 9 § i 1913 års lag stadgas, att utlämning ej må beviljas, om redan innan framställningen därom gjordes, här i riket meddelats dom eller anhängiggjorts åtal angående den förbrytelse, för vilken utlämning begäres. Utlämning är vidare utesluten, om straff för brottet skulle enligt svensk lag vara att anse såsom förfallet.

Utlänningskommittén och promemorian. I sitt betänkande anför *utlänningskommittén*, att endast i tämligen sällsynta undantagsfall åtalseftergift

torde komma att meddelas här i riket i fråga om brott, som kan föranleda utlämning. Utlämning bör emellertid icke beviljas om sådan eftergift meddelats. Kommittén har därför föreslagit ett stadgande härom. Vidare har i kommitténs förslag som hinder mot utlämning upptagits även det förhållandet, att häktning här i riket ägt rum för det brott, för vilket utlämning begäres. Förslaget i sistnämnda del har förestavats därav att häktning enligt nya rättegångsbalken icke innebär anställande av åtal. Med häktning likställes enligt förslaget reseförbud.

I *promemorian* har paragrafen kompletterats i enlighet med vad utlämningskommittén föreslagit. Därjämte har emellertid vid avfattningen beaktats, att utlämning bör vara möjlig, då åtal nedlagts eller häktad frigivits vid tiden för prövningen av utlämningsframställningen.

Yttrandena. Riksåklagarämbetet föreslår i sitt yttrande över *promemorian* en viss uppmjukning av denna paragraf. Om exempelvis lagföring för brottet här i riket ej framstår som påkallat ur allmän synpunkt, eller det ur bevissynpunkt innebär påtagliga fördelar, att lagföringen sker inför domstol i den stat, som begärt utlämningen, synes utlämning böra få ske. *Statsåklagaren i Stockholm* är av samma mening. *Statsåklagaren i Göteborg* önskar uttrycklig föreskrift om att utlämning ej må ske om svensk domstol dömt över brottet, även om utlämningen frikännts och sålunda icke blivit »dömd för det uppgivna brottet». *Advokatsamfundet* har anfört, att av det föreslagna stadgandet icke synes klart framgå, om jämväl en dom enligt 5 kap. 5 § strafflagen utgör hinder mot utlämning, vilket enligt samfundets mening borde vara fallet. Samfundet anser även i likhet med statsåklagaren i Göteborg, att en jämkning av lagtexten är önskvärd, så att av densamma klart framgår, att även frikännande dom utgör hinder för utlämning. Att utlämning icke bör få ske för brott, beträffande vilket åtalspreskription inträtt enligt svensk lag, torde vara uppenbart. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke såsom villkor för utlämning borde stadgas, att icke heller enligt den främmande statens lag rätten att åtala brottet förfallit. Motsvarande borde gälla i fråga om utlämning för straffverkställighet.

Departementschefen. Det är tydligt att utlämning ej bör komma i fråga, om den avsedda personen blivit här i riket dömd för det brott varpå framställningen om utlämning grundas. Denna princip bör gälla, även om domen lett till frikännande eller den tilltalade förklarats strafflös enligt 5 kap. 5 § strafflagen. Till utmärkande härav torde regeln böra formuleras så, att utlämning ej får ske, om här i riket meddelats dom angående det uppgivna brottet. Såsom utlämningskommittén föreslagit bör även beslut om eftergift av åtal utgöra hinder mot utlämning. Utan att särskilt stadgande därom torde vara behövt bör under bestämmelsen anses ingå även det fall att Kungl. Maj:t med utnyttjande av sin benådningsrätt förordnat att åtal ej skall äga rum (s. k. abolition).

Utlämning bör vara utesluten jämväl om den avsedda personen här i riket

står under åtal för det uppgivna brottet eller om han är häktad eller underkastad reseförbud för brottet med sikte på åtal här i riket. Riksåklagarämbetet har ifrågasatt om detta hinder borde uppmjukas med tanke på att i vissa fall utlämning kan vara att föredraga framför ett fullföljande av den här i riket påbörjade brottmålsprocessen. I förekommande fall torde dock utlämning kunna komma till stånd genom att Kungl. Maj:t beslutar om nedläggande av åtalet.

I likhet med vad som gäller enligt den nuvarande lagen bör utlämning vara utesluten om straff för brottet skulle enligt svensk lag vara att anse såsom förfallet. Härmed åsyftas såväl det fall att åtalspreskription inträtt som att ådömt straff förfallit. Advokatsamfundet har ifrågasatt, om icke såsom villkor för utlämning bör uppställas, att brottet icke heller preskriberats enligt den främmande statens lag. Av skäl, som framgår av vad jag anfört vid 4 §, torde dock någon särskild lagregel härom ej vara erforderlig.

11 §.

Paragrafen har förebild i 10 § i den gällande lagen och motsvaras i promemorians förslag av 9 §.

Gällande rätt. I 10 § i 1913 års lag stadgas att, om den person om vars utlämning är fråga här i riket blivit slutligen dömd till straff för annat brott än det som avses i framställningen, utlämning ej må äga rum förrän han till fullo undergått det ådömda straffet. Han kan dock för undergående av rannsakning provisoriskt utlämnas till den främmande staten, därest denna för binder sig att omedelbart efter det han därstädes blivit slutligen dömd, åter överlämna honom till svensk myndighet. Är den, vars utlämnande begäres, här i riket ställd under åtal för annat brott och för detta brott häktad, får utlämning i intet fall ske, förrän målet slutligen avgjorts.

Utlämningskommittén och promemorian. I *utlämningskommitténs* förslag har såsom hinder mot utlämning — vid sidan av icke verkställt frihetsstraff — upptagits dom på förvaring eller internering. Vidare har föreskriften, att utlämning ej må ske, innan vederbörande »till fullo undergått det ådömda straffet», jämkats till att han »frigivits eller utskrivits från fångvårdsanstalten». Att en person som begäres utlämnad är villkorligt frigiven eller på prov utskrivnen från fångvårdsanstalt, synes nämligen enligt kommittén icke böra utgöra hinder mot utlämning. Paragrafen har vidare i förslaget jämkats med anledning av att häktning enligt nya rättegångsbalken icke innebär anställande av åtal.

I *promemorian* har kommitténs förslag i huvudsak följts, men såsom hinder mot utlämning har jämväl upptagits, att den avsedda personen — utan att vara häktad eller underkastad reseförbud — står under åtal för brott å vilket kan följa straffarbete.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *riksåklagarämbetet* framhållit att ett brott uppenbarligen kan, oaktat det är belagt med straffarbete, i det enskilda fallet understundom vara av jämförelsevis obetyd-

lig beskaffenhet, och häktning och meddelande av reseförbud kan även, särskilt i fråga om utlämningar, ej sällan komma i fråga vid relativt obetydliga brott. I dylika fall synes det — i synnerhet om det brott, för vilket utlämning begäres, är grovt — opåkallat att fullfölja det i Sverige inledda rättsförandet. *Statsåklagaren i Stockholm* och *kriminalpolisintendenten i Stockholm* anför liknande synpunkter.

Nedre justitierevisionen har påpekat, att från tillämpligheten av denna föreskrift synes böra undantagas den som dömts villkorligt. Förvaring och internering är enligt särskilt stadgande jämställda med frihetsstraff och behöver därför ej särskilt nämnas.

Erinran mot paragrafen framställes även av *advokatsamfundet*, som påpekar att i förslaget icke berörts det fall, att den som begäres utlämnad befinnes vara i sådant tillstånd, att han enligt svensk lag skulle vara strafflös. Stor olikhet torde råda i olika länder i fråga om de krav som uppställs för att en person på grund av sitt sinnestillstånd skall anses vara fri från straff. Det skulle emellertid för svensk rättsuppfattning verka stötande, om en person, som befinner sig i sådant tillstånd som i 5 kap. 5 § strafflagen sägs, skulle utlämnas till bestraffning för ett brott, för vilket han, om brottet blivit begånget i Sverige, icke skulle bli straffad och måhända icke ens åtalad. Under alla förhållanden synes uppräknningen i paragrafen böra kompletteras med det fall, att någon, utan eller efter lagföring, är intagen för vård på sinnessjukhus här i riket.

Departementschefen. I förevarande paragraf uppställles hinder mot utlämning med hänsyn till här i riket pågående åtgärder, som föranletts av annat brott än det som avses med utlämningsframställningen. Till en början bör utlämning vara utesluten, om den avsedda personen för sådant brott dömts till frihetsstraff, som ännu ej verkställts. I detta hänseende bör gälla att utlämning får ske först sedan han — villkorligt eller definitivt — frigivits eller utskrivits från fångvårdsanstalten. Om domen är villkorlig, synes hinder mot utlämning ej böra föreligga. Till utmärkande härav torde i lagtexten böra utsägas, att personen »dömts att undergå» frihetsstraff. Förvaring och internering är, såsom anmärkts i ett remissyttrande, likställda med frihetsstraff och behöver icke särskilt omnämnas (se 19 § lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt).

Om den person som begäres utlämnad är häktad eller underkastad reseförbud för annat brott än det varpå framställningen grundas, bör utlämning ej vara tillåten. Detta hinder synes böra gälla oavsett brottets svårhetsgrad. Har åtal skett utan att personen hålles häktad eller är underkastad reseförbud, bör däremot hindret inskränkas till att avse sådana fall, då brottet är av den svårhetsgrad att därå kan följa frihetsstraff. Det av några remissinstanser framförda förslaget om begränsning till brott av ännu högre svårhetsgrad anser jag mig ej kunna biträda.

I likhet med vad som gäller enligt den nuvarande utlämningslagen bör pågående verkställighet av frihetsstraff icke utgöra hinder mot tillfällig ut-

lämning för genomförande av en brottmålsprocess i den främmande staten. Möjligheten till dylik tillfällig utlämning synes kunna utsträckas att gälla även i sådana fall, då personen är åtalad, häktad eller underkastad reseförbud för annat brott än det varpå utlämningsframställningen grundas.

Advokatsamfundet har vid remissbehandlingen upptagit det fallet, att den som begäres utlämnad befinnes vara i sådant tillstånd att han enligt svensk lag skulle vara strafflös. Enligt samfundets mening bör uppräkningsparagrafen i förevarande paragraf under alla förhållanden kompletteras med det fall, att någon, utan eller efter lagföring, är intagen för vård på sinnessjukhus här i riket. Vad samfundet anfört är beaktansvärt. Jag vill emellertid påpeka, att den i 8 § upptagna bestämmelsen kan bli tillämplig i dylika fall, och någon förbudsregel med direkt sikte på nu avsedda fall utöver denna bestämmelse synes ej påkallad.

12 §.

Motsvarighet till denna paragraf finnes i 11 § samt delvis 23 § i den gällande lagen. I promemorians förslag återfinnes motsvarande bestämmelser i 10 §.

Gällande rätt. 1913 års lag innehåller i 11 § regler om vissa villkor som skall uppställas i samband med att utlämning beviljas. Till en början stadgas (11 § första stycket 1.), att såsom villkor skall uppställas, att den utlämnade icke må i den stat, till vilken utlämningen sker, åtalas eller straffas för någon annan före utlämningen begången straffbar handling än den, för vilken han utlämnats, eller utlämnas vidare till en tredje stat. Undantag gäller emellertid för vissa fall. Sålunda kan, enligt bestämmelse i 13 §, i samband med utlämning föreskrivas att vidareutlämning till tredje stat skall ske. Vidare kan Kungl. Maj:t, enligt regler som meddelas i 27 § i lagen, i efterhand lämna medgivande till vidareutlämning eller till åtal eller bestraffning för annat brott än det utlämningen avser. Slutligen upprätthålles det berörda villkoret ej, såframt den utlämnade inför domstol eller eljest fritt och offentligen givit sitt samtycke eller, sedan han slutligen frikänts eller efter till fullo avtjänat straff försatts på fri fot, antingen ehuru hinder icke mött underlåtit att lämna landet inom loppet av en månad eller också återvänt dit, sedan han en gång lämnat det.

Under den nyssberörda tiden av en månad får, såframt den utlämnade ej gör sig skyldig till nytt brott, icke något som helst hinder läggas för honom att, därest han så önskar, lämna landet (11 § första stycket 2.).

Såsom villkor vid utlämning skall jämväl föreskrivas, att den utlämnade icke får för det ifrågavarande brottet ställas under tilltal inför domstol, vilken endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden förlämnats befogenhet att döma i mål av sådan beskaffenhet (11 § första stycket 3.).

I 11 § andra stycket i 1913 års lag meddelas bestämmelser om uppställande av villkor i vissa särskilda fall. Vid sådan utlämning, som avser militärt

brott eller brott enligt 10 kap. strafflagen (jfr 4 § andra stycket i 1913 års lag), skall såsom villkor uppställas, att den utlämnade icke får bestraffas i vidare mån än brottet varit av beskaffenhet att kunna föranleda utlämning. Har utlämning beviljats för sådan i 7 § avsedd gärning, som övertvägande äger karaktären av ett icke politiskt brott, skall det villkoret uppställas, att den utlämnade icke får för gärningen straffas såsom för politiskt brott.

Enligt 23 § andra stycket i 1913 års lag skall i utlämningsbeslut angivas de betingelser som skall gälla jämlikt 11 § jämte »de ytterligare villkor Konungen kan finna nödigt uppställa».

Utlänningskommittén och promemorian. I *utlänningskommitténs* betänkande anföres, att lämpligheten av att den utlämnades samtycke skall ha sådan verkan, som föreskrives i den gällande lydelsen av 11 § första stycket, kan starkt ifrågasättas. Under den tid en person kvarhålls i en främmande stat efter att ha blivit utlämnad dit är det ytterst svårt för en annan stat att kontrollera, att han verkligen av fri vilja lämnat samtycke. Kommittén föreslår därför, att vad nämnda punkt innehåller om den utlämnades samtycke skall utgå. Därjämte föreslår kommittén den ändringen, att den under punkterna 1 och 2 angivna tiden av en månad utsträcker till tre månader. Motivet härtill är, att det under nuvarande förhållanden stundom kan taga avsevärd tid att erhålla tillstånd av myndigheterna i ett land att resa in i detta.

Kommittén har, såsom framgår av den tidigare redogörelsen, uttalat sig för att förbehåll om att dödsstraff ej får komma till användning bör göras både i traktater om utlämning från Sverige och då utlämning ifrågasättes oberoende av traktat. Någon lagregel i ämnet har dock ej upptagits i kommitténs förslag.

I *promemorian* har punkterna 1—3 i första stycket utformats i överensstämmelse med den gällande lagen med de jämkningar som kommittén föreslagit. Dessutom har tillagts en ny fjärde punkt. Med hänsyn till nutida svensk rättsuppfattning bör enligt *promemorian* utlämning ej få ske utan att den förbindes med ovillkorligt förbehåll om att gärningen ej får straffas med döden. Frågan om särskilt förbehåll beträffande dödsstraff kan, framhålls i *promemorian*, vålla komplikationer med hänsyn till att i en del länder dödsstraff är det enda straff för vissa brott som lagen upptager, varvid lindring kan ske endast i nådeväg. För Sveriges del torde det emellertid ej vara möjligt att av denna anledning frånfalla ett sådant ovillkorligt förbehåll. — Andra stycket har i *promemorian* utformats i nära överensstämmelse med andra stycket i nuvarande 11 §. — Såsom ett tredje stycke har i *promemorian* tillagts en bestämmelse, att i samband med beviljande av utlämning må uppställas de ytterligare villkor som Kungl. Maj:t kan finna erforderliga. Detta innebär, framhålls i *promemorian*, ingen nyhet i jämförelse med den gällande lagen, som i 23 § uttryckligen anger att Kungl. Maj:t äger uppställa de villkor som finnes nödiga.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av promemorian har *riksåklagarämbetet* avstyrkt en kategorisk föreskrift, att vid utlämning skall uppställas såsom villkor, att den utlämnade ej må för brottet straffas med döden. Ämbetet anför:

I de stater, där dödsstraff förekommer, torde det icke alltid vara möjligt för det organ som begär utlämning att på förhand garantera, att ett av domstolen utdömt dödsstraff genom nåd eller på liknande sätt kommer att ned sättas. I dylika fall torde svårigheter möta att verkställa utlämning. Detta är ur svensk synpunkt ägnat att väcka betänkligheter, helst som det härvidlag ofta torde vara fråga om synnerligen farliga förbrytare, i fråga om vilka det för vårt vidkommande framstår såsom särskilt önskvärt, att de avlägsnas ur riket. Det torde ej heller kunna uteslutas, att införandet av en bestämmelse av angivet innehåll även medför risk för att personer, som efterspanas för mycket grova brott, fly till Sverige. Ej heller i nu förevarande fall torde den utvidgning av möjligheterna till lagföring i Sverige, som innefattas i förslaget till brottsbalk, kunna anses utgöra en tillräcklig motvikt mot olägenheterna av förslaget.

Ämbetet tillägger, att i de fall, då uppställandet av ett dylikt villkor kan anses vara påkallat, detta torde kunna ske med tillämpning av sista stycket i den föreslagna paragrafen.

Även *statsåklagaren i Malmö, landsfogden i Värmlands län och föreningen Sveriges stadsfiskaler* anser, att punkten angående dödsstraff bör utgå ur paragrafen.

Advokatsamfundet föreslår, att det i punkten 1 föreskrivna villkoret måtte formuleras sålunda, att efter det sista »eller» insättes ordet »frivilligt». Det bör även föreskrivas att, om hinder uppkommit för vederbörande att inom tre månader lämna det främmande landet, tremånadersfristen skall räknas från det hindret upphör. Vad angår punkten 4 har styrelsen anslutit sig till den uppfattningen, att vårt land icke bör utlämna en brottsling för avrättning. Då emellertid uppställande av ett dylikt villkor i förhållande till vissa länder kan medföra hinder för utlämnande samt det icke är riktigt, om den brottslige på grund härav skulle undgå att bli lagförd, bör i samband med förevarande lagändring verkställas en utredning rörande möjligheterna att åtala vederbörande vid svensk domstol.

Departementschefen. I likhet med gällande rätt bör den nya lagen upptaga stadgande om att vid beviljande av utlämning skall uppställas såsom villkor, att den utlämnade endast under särskilda förutsättningar får bestraffas för annat brott än det som avses med utlämningen eller utlämnas vidare till annan stat. Beträffande utformningen av stadgandet har i utlämningskommitténs betänkande och i promemorian föreslagits ändringar i förhållande till gällande rätt i två avseenden. Sålunda föreslås, att vad som föreskrivits om verkan av den utlämnades samtycke skall utgå, och dessutom förordas, att den tidsgräns inom vilken den utlämnade har att lämna landet, om han vill vara skyddad, skall utsträckas från en månad till tre månader. De motiv som anförts för slopande av regeln om verkan av samtycke synes

övertygande, och jag vill ansluta mig till förslaget i denna del. Vad angår tidsfristen torde denna i anslutning till det i Europarådet föreliggande förslaget till multilateral konvention kunna sättas till 45 dagar. Givetvis föreligger möjlighet att i särskilt fall eller generellt i utlämningstraktat stipulera längre frist. De kompletteringar av lagtexten som begärts av advokatsamfundet synes ej behövlige. Det torde utan uttrycklig föreskrift stå klart, att ett återvändande till det land, till vilket utlämningen skett, skall ha varit frivilligt för att det skall få den i stadgandet angivna konsekvensen, liksom att — då hinder uppkommit för den utlämnade att begiva sig från landet — tidsfristen skall räknas från det hindret upphörde.

Den gällande lagen upptager vidare en regel om att utlämning skall förbindas med villkor, att den utlämnade under den tidsfrist som är stadgad för lämnande av landet ej må hindras att begiva sig från landet, såframt han ej begår nytt brott. Motivet till detta stadgande är enligt förarbetena till lagen, att den främmande staten icke bör äga begagna sig av den makt, som den genom utlämningen fått över den utlämnade, till att mot honom företaga andra åtgärder, som inskränker hans frihet, såsom genom förfoganden av administrativ art, och att den utlämnade följaktligen bör äga anspråk på att fritt få avlägsna sig ur landet, sedan ändamålet med hans utlämnande är uppfyllt.¹ Denna grundsats synes riktig, men det kan ifrågasättas om icke regeln i dess gällande lydelse alltför snävt begränsar den utlämningssökande statens befogenheter. Kvarhållande av den utlämnade torde kunna vara berättigat även i andra fall än då han begått nytt brott, t. ex. då han ådragit sig gäld som enligt nämnda stats lagstiftning kan föranleda förbud att lämna riket. Över huvud synes den utlämnade ej på grund av utlämningen böra sättas i särställning då det gäller åtgärder som han vidtagit efter utlämningen. Bestämmelsen torde därför böra jämkas så, att hinder för den utlämnade att under den ifrågavarande tidsfristen lämna landet ej får uppställas på grund av förhållande, som ligger honom till last före utlämningen.

Den regel som avser att förhindra att en utlämnad person ställes inför en extraordinär domstol bör uppmjukas i enlighet med vad jag anfört i den allmänna motiveringen.

Som jag anfört i den allmänna motiveringen bör det ej komma i fråga att från vårt land utlämna en person, som för det brott varom fråga är kan bli straffad med döden. Det bör därför stadgas, att utlämning i förekommande fall skall förbindas med villkor härom. Regeln hindrar ej att dödsdom kan meddelas, men sådan dom får ej verkställas. Det må erinras om att lagstiftningen i en del länder för vissa brott ej känner annat straff än döden. I åtskilliga stater är emellertid den allmänna regeln gällande, att internationell överenskommelse skall av domstol tillämpas, även om den icke överensstämmer med den interna lagen. När rättsordningen i staten har denna innebörd, föreligger icke lagtekniskt hinder mot att nå fram till en traktat, vari förbud mot dödsstraff införes. Ur svensk synpunkt torde även den lös-

¹ Prop. 1913: 50 s. 37.

ningen kunna godtagas, att den stat till vilken utlämnande sker genom administrativt beslut sörjer för att dödsstraff icke verkställs; sålunda är exempelvis i Belgien dödsstraffet formellt icke avskaffat, men det brukar sedan lång tid tillbaka icke verkställas utan förvandlas regelmässigt till frihetsstraff. Det må anmärkas, att vid förhandlingarna i Europarådet om utlämningsfrågan kravet att dödsstraff ej skall få verkställas framförts ej blott av Sverige utan av flera andra stater.

I fråga om utlämning för militära och politiska brott bör såsom ett andra stycke i förevarande paragraf införas bestämmelser motsvarande andra stycket i nuvarande 11 §.

I 23 § i den gällande lagen förutsättes, att Kungl. Maj:t kan vid beviljande av en utlämningsbegäran uppställa villkor för utlämningen utöver vad som föreskrives i lagen. Det torde vara lämpligt att, såsom föreslagits i promemorian, upptaga en uttrycklig regel härom i förevarande paragraf. Den ingår i förslaget såsom ett tredje stycke av paragrafen. Vid slutande av utlämningskonvention kan möjligheten att uppställa dylika ytterligare villkor komma att begränsas.

13 §.

Denna paragraf äger motsvarighet i 12 och 13 §§ i den gällande lagen. Promemorian förslår upptar motsvarande bestämmelser i 11 §.

Gällande rätt. I 12 och 13 §§ i 1913 års lag meddelas bestämmelser för det fall, att flera stater begär utlämning av samma person. Härom föreskrives i 12 §, att Kungl. Maj:t skall bestämma till vilken stat utlämning skall ske. Viss anvisning för prövningen meddelas därjämte. Sålunda bör, där ej särskilda omständigheter föranleder att utlämningen anses böra ske till hemlandet, utlämningen i regel ske till den stat där brottet ägt rum eller, därest brottet begåtts inom flera staters områden, till den där huvudhandlingen förövats. Vidare stadgas i 13 § att, om flera stater begärt utlämning av samma person för olika brott, företräde skall givas den stat som först begärt hans utlämnande eller häktande, där icke hänsyn till de olika stater- nas läge eller annan särskild omständighet prövas föranleda avvikelse därifrån. Vid utlämnings beviljande kan som villkor föreskrivas, att personen skall efter utståndet straff i den ena staten vidare utlämnas till den andra.

Promemorian. I promemorian förslår har bestämmelserna i 12 och 13 §§ i den gällande lagen sammanförts till en paragraf och därjämte fått en mera generell avfattning. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t, om flera stater önskar utlämning av samma person, med hänsyn till beskaffenheten av samt tiden och orten för brottet eller brotten, tidsföljden mellan framställningarna, gärningsmannens nationalitet och hemvist ävensom omständigheterna

i övrigt bestämma till vilken stat utlämning skall ske. Därjämte upptages en regel om vidareutlämning i överensstämmelse med den gällande lagen.

Departementschefen. Det synes ej vara anledning till erinran mot den i jämförelse med gällande rätt mera generella avfattning av bestämmelserna i förevarande ämne som föreslagits i promemorian. Jag vill alltså biträda promemorians förslag till avfattning av denna paragraf.

Förfarandet

14 §.

Denna paragraf, som inleder bestämmelserna om förfarandet i utlämningsärenden, svarar i gällande rätt mot 14 § första, andra och tredje styckena samt 8 § första stycket. I promemorians förslag upptages motsvarande regler i 12 §.

Gällande rätt. I 14 § första stycket i 1913 års lag stadgas, att framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg. Framställningen skall enligt andra stycket i samma paragraf innehålla upplysning om den avsedda personens medborgarskap. Vid framställningen skall fogas sådan handling som avses i 8 § första stycket, nämligen antingen av domstol meddelat fällande utslag eller också av domstol eller annan myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Enligt sistnämnda lagrum skall i handlingen brottets beskaffenhet samt tiden och orten för detsamma vara noggrant angivna. I tredje stycket av 14 § föreskrives, att signalement om möjligt bör företes. Slutligen stadgas i fjärde stycket att, om de inkomna handlingarna saknar nödig fullständighet eller ytterligare upplysning i något avseende är erforderlig, den främmande staten må anmodas inkomma med det felande.

Utlänningskommittén och promemorian. I *utlänningskommitténs* betänkande har föreslagits viss komplettering av 14 § i 1913 års lag i anslutning till de av kommittén förordade ändringarna i 8 § nämnda lag.

I *promemorian* framhålles att enligt den regel som föreslagits angående utredning i skuldfrågan (7 § i promemorians förslag) fällande dom eller häktningsbeslut icke kommer att, såsom nu är fallet, utesluta behovet av bevisning angående vederbörandes skuld till det uppgivna brottet. Emellertid bör den regeln uppställas, att utredningen angående brottet i den främmande staten skall ha fortskridit så långt att antingen fällande dom eller häktningsbeslut föreligger. I enlighet härmed har i nu förevarande paragraf i promemorians förslag stadgats, att framställning om utlämning skall grundas antingen på en av domstol meddelad fällande dom eller ock på ett av behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Därjämte har föreskrivits, att avskrift av domen eller beslutet skall

fogas vid framställningen och att — i den mån domen eller beslutet ej innehåller uppgifter därom — upplysning skall lämnas angående gärningsmannens medborgarskap, brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet. Utredning bör förebringas om de i den främmande staten gällande straffbestämmelser, som är tillämpliga på brottet. Såsom i den gällande lydelsen stadgas skall även signalement företes, om det är möjligt. Att härutöver särskilt angiva, att detaljerade upplysningar skall lämnas om födelsedag och födelseort etc., synes enligt promemorian ej vara behövt. — Regeln i 14 § fjärde stycket i den gällande lagen, innebärande att den främmande staten må kunna anmodas att inkomma med ytterligare erforderliga upplysningar, har i promemorian uteslutits, enär vad därstädes är stadgat självklart torde gälla utan särskild bestämmelse.

Yttrandena. Riksåklagarämbetet har i sitt yttrande över promemorian anfört, att föreskrift bör upptagas därom, att bland de handlingar, som bifogas en framställning om utlämning, även skall ingå avskrift av de förundersökningshandlingar, som föreligger vid tiden för framställningens avlåtande. Särskilt med hänsyn till att frågan om häktning blir aktuell omedelbart efter framställningens inkommande, torde det nämligen vara av värde att redan då äga tillgång till dessa handlingar. Samma förslag framföres av *statsåklagaren i Göteborg* och *advokatsamfundet*.

Departementschefen. I likhet med vad som nu gäller bör föreskrivas, att framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg.

Som jag framhållit vid 9 §, är det en självfallen förutsättning för att en utlämningsbegäran överhuvud skall upptagas till behandling, att en viss utredning i skuldfrågan ägt rum i den utlämningsökande staten. Om icke denna utredning fortskridit så långt att fällande dom meddelats — varvid syftet med utlämningen är att bereda möjlighet till verkställande av det ådömda straffet — bör det i vart fall föreligga ett häktningsbeslut. Framställningen bör sålunda grundas antingen på en av domstol meddelad fällande dom eller på ett av behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Vid framställningen bör fogas avskrift av domen eller beslutet, och upplysning bör vidare — i den mån domen eller beslutet ej innehåller uppgifter därom — lämnas angående gärningsmannens medborgarskap, brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet.

I några remissyttranden har förordats, att framställningen även bör åtföljas av de förundersökningshandlingar, som föreligger vid tiden för framställningens avlåtande. Det är emellertid icke säkert att behov alltid finnes av dessa handlingar. Ofta medger den avsedda personen att han begått det brott varpå framställningen grundas, och i sådant fall torde förundersökningshandlingarna vanligtvis kunna undvaras. Det synes därför ej behövt att såsom en obligatorisk regel föreskriva, att dessa handlingar skall åtfölja framställningen. Vid behov kan de begäras i samband med den undersökning som enligt 16 och följande §§ skall äga rum i ärendet.

I förevarande paragraf bör vidare stadgas, att signalement om möjligt skall företes samt att framställningen skall vara åtföljd av uppgift om de i den främmande staten gällande straffbestämmelser som anses tillämpliga på brottet.

15 §.

I denna paragraf föreskrives, att framställning om utlämning må omedelbart avslås, om av de inkomna handlingarna framgår, att framställningen icke är av beskaffenhet att lagligen kunna efterkommas eller Kungl. Maj:t eljest prövar anledning föreligga att icke villfara densamma. Paragrafen överensstämmer med 13 § i promemorians förslag, som i sin tur nära motsvarar 15 § i den gällande lagen.

16 §.

Förevarande paragraf har i gällande lag motsvarighet i skilda stadganden i 16—18 §§. I promemorians förslag finnes motsvarighet till paragrafen i 14 §.

Gällande rätt. Den utredning som skall ligga till grund för prövningen av en utlämningsbegäran inhämtas enligt gällande lag i första hand genom förhör med den avsedda personen inför länsstyrelsen (16 §). Har personen vid förhöret intet att invända mot framställningen, fattar Kungl. Maj:t beslut på grundval av protokollet över förhöret (17 § andra stycket och 23 §). Eljest hänskjutes ärendet till allmän underrätt, som har att verkställa erforderlig utredning (17 § tredje stycket och 18 §). Efter denna utredning prövar högsta domstolen huruvida hinder mot utlämning föreligger (19 §), varpå Kungl. Maj:t beslutar i ärendet (23 §). Vid ärendets handläggning inför underrätten skall särskild åklagare, som förordnas av länsstyrelsen, närvara för att i ärendet tillvarata den främmande statens intresse (18 § andra stycket).

Utlämningskommittén och promemorian. Såsom framgår av redogörelsen i anslutning till den allmänna motiveringen innebär *utlämningskommitténs* förslag vissa smärre ändringar beträffande förfarandet vid utredningen i utlämningsärendet. Såvitt nu är i fråga innebär förslaget den ändringen, att förhöret inför länsstyrelsen skall slopas och ersättas med förhör inför underrätt.

I *promemorian* har föreslagits närmare anknytning till förfarandet vid rättegången i brottmål. Utredning i ärendet skall enligt förslaget verkställas i form av en vanlig förundersökning. Härom anföres i promemorian:

Innan utlämningsärendet upptages till prövning av domstol, måste en förberedande utredning äga rum för klarläggande av de olika omständigheter som är av betydelse för ett ställningstagande till ärendet. Enligt den gällande ordningen verkställs denna utredning av länsstyrelse och underrätt på

sätt närmare föreskrives i 17 och 18 §§. I detta hänseende föreslås nu den ändringen, att utredningen skall verkställas i form av en förundersökning genom åklagarmyndighets försorg. Det synes böra ankomma på riksåklagarämbetet att svara för undersökningen, varvid givetvis förutsättes att ämbetet i erforderlig utsträckning erhåller biträde av lokal åklagarmyndighet. Förundersökningen bör verkställas i huvudsak enligt de principer som gäller för vanliga brottmål. Den första och viktigaste åtgärden blir att efterspana och förhöra den person som avses med framställningen, och utredningen får sedan jämväl i övrigt bedrivas som en förundersökning enligt rättegångsbalkens bestämmelser. Understundom kan det vara nödvändigt att det utredningsmaterial, som åtföljt den till Kungl. Maj:t ingivna utlämningsframställningen, av den främmande staten kompletteras i samband med förundersökningen. I detta avseende torde kontakt kunna upprätthållas direkt mellan riksåklagarämbetet och vederbörande myndigheter i den främmande staten.

Vidare anföres i promemorian:

Efter förundersökningen skall domstolsprövning vidtaga. I överensstämmelse med den gällande ordningen bör denna prövning ankomma på högsta domstolen. Med hänsyn till utlämningsärendenas ofta ömtåliga natur är det angeläget att den rättsliga grunden för utlämning alltid prövas av ett organ med obestridd auktoritet. Då antalet utlämningsärenden är mycket litet — under senare tid högst fem per år — innebär denna uppgift ingen tyngande arbetsbelastning för högsta domstolen. Riksåklagarämbetet har alltså att anmäla ärendet hos högsta domstolen, som prövar huruvida hinder mot utlämning möter enligt de i lagen uppställda villkoren. För att fullt ut tillgodose rättssäkerhetens krav bör prövning av högsta domstolen alltid äga rum, sålunda även då den som begäres utlämnad själv icke gör någon invändning mot åtgärden.

Nu förevarande paragraf har i promemorian avfattats sålunda, att förundersökning i ärendet skall — såvida icke framställningen av Kungl. Maj:t omedelbart avslås — verkställas genom riksåklagarämbetets försorg och att det ankommer på högsta domstolen att på anmälan av ämbetet pröva, huruvida hinder mot utlämningen möter. Vidare stadgas i förslaget att beträffande förundersökningen och förfarandet hos högsta domstolen skall, med iakttagande av de särskilda bestämmelser som meddelats i förslaget, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som gäller om brottmål, vilket upptages omedelbart av högsta domstolen.

Yttrandena. 1951 års rättegångskommitté anmärker, att av promemorian ej framgår, huruvida riksåklagarämbetet skall fungera endast som en utredningsmyndighet eller om ämbetet vid ärendets behandling skall intaga partsställning såsom åklagare (jfr 18 § andra stycket gällande lag). Oklarhet råder också beträffande vilken ställning den, som begäres utlämnad, skall intaga vid ärendets behandling; av lagtexten bör framgå huruvida han vid förundersökningen skall likställas med misstänkt och huruvida han sedan ärendet anmälts i högsta domstolen skall ha samma ställning som en tilltalad, vilket synes vara avsett. Avfattningen av 14 § andra stycket i förslaget kan medföra tveksamhet även om vad i utlämningsärende skall

gälla vid tillämpningen av bestämmelser i andra författningar än rättegångsbalken, exempelvis bestämmelserna i stämpelförordningen om stämpel å protokoll från förundersökning i brottmål. *Polismästaren i Malmö* anmärker, att åklagarmyndigheten torde avses även framdeles ha att tillvarataga den främmande statens intressen i utlämningsärendena. Då denna uppgift av principiella skäl knappast bör förenas med uppgiften att svara för anskaffandet av det utredningsmaterial, som är avgörande för ärendets utgång, har utlänningskommitténs förslag att utredningen skall verkställas av domstol skäl för sig. *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* framför det förslaget, att förundersökningen i utlämningsärende skall anförtros åt statsåklagaren i Stockholm.

Riksåklagarämbetet upptager spørsmålet, huruvida den under ämbetets ledning bedrivna förundersökningen skall omfatta de förhållanden, som avses i promemorians 5 och 6 §§, d. v. s. frågan huruvida mot utlämningen möter hinder på grund av att den avser politiskt brott eller medför risk för politisk förföljelse. Promemorian synes närmast giva anledning till den tolkningen, att en utredning härom skall verkställas först i högsta domstolen. Enligt ämbetets mening bör det ankomma på ämbetet att verkställa den i detta avseende erforderliga utredningen. En dylik utredning torde nämligen ej sällan kunna bli relativt vidlyftig och påkalla förhör med även andra personer än den som begärts utlämnad.

Nedre justitierevisionen ifrågasätter om icke förhandlingen i själva sakfrågan bör förläggas till underrätt. Härför talar enligt revisionens mening såväl ekonomiska som praktiska skäl. Å andra sidan skulle omedelbarheten i högsta domstolens bedömande av frågan bli lidande. Om möjlighet införes att hålla förhör eller förhandling jämväl i högsta domstolen, synes någon berättigad invändning dock icke kunna göras. Vidare anser revisionen att prövning av utlämningsfrågan i högsta domstolen icke är påkallad i de fall, då utlämning medgives. Om det förutsättes att den som begäres utlämnad skall biträdas av försvarare och att medgivandet skall lämnas vid muntlig förhandling inför rätten, synes tillräcklig säkerhet mot förhastade medgivanden vara garanterad. Möjligen kunde det lämnas föreskrift att yttrande från högsta domstolen skall inhämtas, om medgivande icke lämnats eller om Kungl. Maj:t eljest så aktar nödigt. Även *t. f. landsfogden i Göteborgs och Bohus län* önskar ett enklare förfarande, då utlämningen medgives av gärningsmannen.

Departementschefen. Som jag redan framhållit i den allmänna motiveringen bör förfarandet i utlämningsärenden utformas med anknytning i största möjliga utsträckning till de allmänna grunderna för rättegången i brottmål. Det bör i likhet med vad som nu gäller ankomma på högsta domstolen att pröva huruvida hinder mot utlämningen föreligger, men först bör verkställas en utredning efter huvudsakligen samma principer som gäller för en vanlig förundersökning. Denna utredning torde böra ombesörjas av riksåklagarämbetet, som därvid, enligt vad som anmärkts i promemorian, för-

utsättes komma att i erforderlig utsträckning anlita lokal åklagarmyndighet. Det synes ej erforderligt att underrätt medverkar i vidare mån än det enligt gällande regler påkallas för användande av tvångsmedel eller eljest för åtgärder i samband med förundersökning i brottmål. Såsom i promemorian föreslagits torde med hänsyn till det allvarliga ingrepp för individen som en utlämning innebär prövning av högsta domstolen böra ske i alla ärenden, alltså även om den avsedda personen ej gör någon invändning mot utlämning.

I förevarande paragraf stadgas i enlighet med det anförda, att — om icke framställningen omedelbart avslås enligt stadgandet i föregående paragraf — ärendet skall överlämnas till riksåklagarämbetet, som har att verkställa erforderlig utredning och därefter anmäla ärendet till prövning av högsta domstolen, samt att därvid, med de avvikelser som framgår av senare stadganden i lagen, i tillämpliga delar skall lända till efterrättelse vad om förundersökning och eljest om rättegång i brottmål är stadgat. Det torde utan särskilt stadgande vara klart, att riksåklagarämbetet intager en ställning motsvarande åklagarens vid förundersökning i ett brottmål och att den med utlämningsframställningen avsedda personen är att likställa med den miss-tänkte vid sådan förundersökning. Ämbetet skall utreda de omständigheter som är av betydelse för bedömandet av den i ärendet aktuella frågan, nämligen huruvida utlämning på grund av det brott som åberopas i framställningen må äga rum. Härvid har ämbetet att tillvarataga den främmande statens intresse, men enligt de principer som gäller för förundersökning skall även omständigheter som är gynnsamma för den avsedda personen beaktas och för honom förmånliga bevis tillvaratagas (se 23 kap. 4 § rättegångsbalken). Det är givet, att omfattningen och inriktningen av förundersökningen i hög grad blir beroende av vad den med framställningen avsedda personen och hans försvarare har att anföra med anledning av framställningen. I förekommande fall skall, såsom riksåklagarämbetet vid remissbehandlingen uttalat, vid förundersökningen även utredas, huruvida hinder mot utlämningen möter på grund av att den avser politiskt brott eller medför risk för politisk förföljelse.

Genom hänvisningen till rättegångsbalken blir även dess regler om straff-processuella tvångsmedel i princip tillämpliga. I detta avseende erfordras emellertid vissa särregler, vilka meddelas i nästföljande paragraf. Närmare bestämmelser om prövningen och förfarandet i högsta domstolen meddelas i 18 §.

17 §.

Denna paragraf har i gällande lag motsvarighet närmast i 16 §. I promemorian förslag finnes ingen direkt motsvarighet till stadgandet.

Gällande rätt. Enligt 16 § i 1913 års lag skall den som begäres utlämnad alltid häktas, därest framställningen om utlämning ej omedelbart avslås med slöd av bestämmelsen i 15 §. Ehuru lagen använder uttrycket häktning,

är det frihetsberövande, varom här är fråga, av annan natur än som i 24 kap. rättegångsbalken avses med häktning (jfr SOU 1944: 10 s. 290). Det finnes ej utrymme för någon prövning huruvida omhändertagande med hänsyn till flyktfara eller eljest bör ske. Bortsett från regler i 24 och 25 §§ om provisorisk häktning samt i 26 § om beslag i samband med utlämning innehåller icke 1913 års lag några ytterligare bestämmelser om användning av tvångsmedel i utlämningsärende.

Utlänningskommittén och promemorian. De av *utlänningskommittén* föreslagna ändringarna beträffande förfarandet berör jämväl häktningsfrågan. Kommittén uttalar, att det särskilt med hänsyn till den långa tid behandlingen av ett utlämningsärende i regel tar i anspråk framstår som önskvärt att inskränka användningen av häktning. Det ligger i sakens natur att i utlämning, som innebär att en person överlämnas från en stat till en annan, måste ingå som ett led att den förra staten försäkras sig om vederbörandes person. Det kan likväl ifrågasättas om det fördenskull skall vara nödvändigt att alltid hålla denne häktad under prövningen av en utlämningsframställning och om det icke skulle vara möjligt att använda lindrigare åtgärder för att säkra sig mot att vederbörande flyr. Inom den vanliga straffprocessen förekommer vid sidan av häktning reseförbud som ett medel för att förebygga flykt, och enligt kommitténs uppfattning skulle det vara möjligt att även på förevarande område använda reseförbud. I allmänhet torde det visserligen vara erforderligt att häktning äger rum, men då flyktfaran är att anse som ringa kan ett frihetsberövande framstå som onödigt och reseförbud vara tillfyllest för att förekomma att vederbörande avviker. Kommittén föreslår på grund härav, att i lagen upptages ett stadgande att reseförbud må användas i stället för häktning, därest det med hänsyn till särskilda förhållanden icke finnes erforderligt att häktning sker. Som exempel på de särskilda förhållanden som åsyftas nämner kommittén, att vederbörande har stadigt hemvist å viss ort i riket och uppehåller sig där, eller att han är svårt sjuk. Viss hänsyn måste naturligtvis i dylika fall även tagas till brottets beskaffenhet. I fråga om unga brottslingar kan reseförbud vara särskilt motiverat. Betyggande övervakning över dessa kan i allmänhet ordnas på annat sätt än genom häktning. Bland villkor som kan komma till användning i samband med reseförbud pekar kommittén på möjligheten att ålägga vederbörande att lämna ifrån sig pass eller annan legitimationshandling.

I *promemorian* uttalar, att den i promemorians lagförslag intagna allmänna hänvisningen till rättegångsbalkens regler innebär, att straffprocessuella tvångsmedel får utnyttjas med iakttagande av de restriktioner som rättegångsbalken stadgar. Vad som närmast kan bli aktuellt är givetvis frihetsberövande genom anhållande och häktning. Härvid får i varje särskilt fall prövas i vad mån flyktfara eller annat häktningsskäl föreligger. I den mån rättegångsbalken kräver rättens tillstånd till användande av tvångsmedel skall sådant tillstånd enligt förslaget inhämtas hos högsta domstolen (jfr 19 kap. 9 och 12 §§ rättegångsbalken). — I *promemorian* har emellertid (i

18 §) upptagits en särskild regel därom att den som begäres utlämnad skall, om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning ej möta, i häkte avbida Kungl. Maj:ts beslut över framställningen. Det framhålles i promemorian, att det sedan högsta domstolen meddelat sitt beslut i ärendet blir angeläget att försäkra sig om vederbörandes person för att möjliggöra utlämningen. Flykttfaran ökas genom att tidpunkten för det definitiva beslutet ryckt närmare, och sedan den ansvariga rättsinstansen förklarat hinder mot utlämning ej föreligga, måste det anses att de svenska myndigheterna gentemot den främmande staten står i ansvar för att utlämning verkligen kan äga rum.

Yttrandena. Föreningen Sveriges stadsfiskaler är av den meningen, att flykttfaran i ett läge, där utlämning begärts eller förväntas, är av sådan styrka, att häktning alltid bör äga rum. Föreningen erinrar om de uttalanden riksdagens justitieombudsman gjort i ett uppmärksammat mål, där processuella tvångsåtgärder icke vidtagits mot en utländsk idrottskvinna, som här i riket gjort sig skyldig till snatteri (JO:s ämbetsberättelse år 1950 s. 161). Uppenbarligen måste flykttfaran göra sig mycket starkare gällande i ett utlämningsärende, där förutsättningarna bl. a. innebär, att det aktuella brottet är av betydligt grövre slag än snatteri. Härtill kommer, att passfriheten mellan de nordiska länderna gör det möjligt för den som begärts utlämnad att utan kontroll resa ur riket. Man kan förutse, att därest någon som begäres utlämnad icke häktas, kommer han att resa till något av grannländerna för att vinna tid eller hålla sig undan. Även ett reseförbud måste mot denna bakgrund te sig tämligen illusoriskt. *Riksåklagarämbetet* uttalar beträffande denna fråga, att visserligen i de flesta utlämningsfall flykttfara torde föreligga och häktning på den grund böra tillgripas, men undantagsvis — särskilt då fråga är om utlämning av politiska flyktingar — kan förhållandena vara sådana, att ingen flykttfara och ej heller eljest något skäl till häktning kan anses föreligga. *Justitiekanslersämbetet* avstyrker förslaget om obligatorisk häktning då högsta domstolen förklarat hinder mot utlämning ej föreligga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län påpekar det dröjsmål, som kan förorsakas genom att den främmande staten icke förebringa all den bevisning, som kräves för att sannolika skäl skall föreligga till misstanke att den som begäres utlämnad begått det med framställningen avsedda brottet. Som exempel härpå anför länsstyrelsen ett fall, då en norsk medborgare begärdes utlämnad först av Amerikas förenta stater och sedermera av Norge. Han häktades den 31 oktober 1950 och överlämnades till Förenta staternas representant den 24 oktober 1952. Till övervägande del berodde detta långa dröjsmål på att de svenska myndigheterna från den främmande staten icke erhöll tillräckligt material för sitt bedömande av skuldfrågan. Vid upprepade tillfällen under proceduren lämnades därför den främmande staten tillfälle att komplettera handlingarna. Under nära två år satt sålunda personen häktad i Sverige, vilket var slötande för rättskänslan. Till förebyg-

gande av ett framtida upprepande och till stärkande av rättssäkerheten anser därför länsstyrelsen att en viss minimitid (förslagsvis sex månader) anges i lagen, inom vilken ärendet skall avgöras. En sådan i själva lagen stadgad föreskrift torde vara ägnad att vinna bättre gehör utåt än ett i processuell ordning givet föreläggande, vilket efter behag kan förlängas.

Nedre justitierevisionen anser det uttryckligen böra föreskrivas, att högsta domstolen, om den finner hinder mot utlämning möta, skall upphäva beslut om häktning eller reseförbud. Därjämte anser denna remissmyndighet mindre lämpligt, att handläggningen av frågor rörande häktning och andra straffprocessuella tvångsmedel sker vid högsta domstolen, och anför härom närmare följande:

Om det gäller en person, som längre eller kortare tid vistats i Sverige, torde utredningen ofta komma att bestå i förhör med personer i vederbörandes närmaste omgivning, t. ex. hans familjemedlemmar eller arbetskamrater. Det måste då vara opraktiskt att förlägga häktningsförhandlingen till högsta domstolen, vilket måste medföra kostsamma resor, bl. a. för försvararen, som bör stå till förfogande omedelbart efter anhållandet. I sådana fall, då häktning anses onödig och kan ersättas med reseförbud, blir olämpligheten av den föreslagna anordningen ännu påtagligare. Här skulle det ju bli ofrånkomligt med inställelse för såväl den »tilltalade» som försvararen vid högsta domstolen först för förhandling om reseförbud och därefter, sedan förundersökningen verkställts på vistelseorten, för »huvudförhandlingen». Ett iakttagande av de korta tidsfrister, som äro föreskrivna i fråga om häktningsförhandling, skulle också föranleda långt större svårigheter för såväl domstol som försvarare, om förfarandet förlägges till högsta domstolen än om det förlägges till allmän underrätt i orten.

Liknande synpunkter anföres av *justitiekanslersämbetet* och *riksåklagarämbetet*.

1951 års rättegångskommitté anmärker, att motiven i promemorian synes förutsätta, att vad i rättegångsbalken stadgas om att rätten, då den beslutar häktning, skall utsätta viss tid, inom vilken åtal skall väckas, i utlämningsärende skall avse den tid, inom vilken riksåklagarämbetet skall anmäla ärendet i högsta domstolen. Det förutsattes således, att rättegångsbalkens bestämmelser om åtals väckande i utlämningsärende skall avse riksåklagarämbetets anmälan av ärendet i högsta domstolen. Detta synes emellertid icke klart framgå av den föreslagna lagtexten.

Departementschefen. Enligt den gällande lagen skall den person som begäres utlämnad alltid häktas, så snart det icke står klart att framställningen kan utan vidare avvisas. Utlämningskommittén har förordat en upp-
mjukning i denna ordning på så sätt, att häktning i vissa fall skall kunna ersättas med reseförbud. I promemorians förslag har tagits ytterligare ett steg i samma riktning. Förslaget innebär, att häktning — liksom andra tvångsmedel — skall användas i enlighet med de grundsatser som gäller för vanliga brottmål. Jag vill för min del ansluta mig till promemorian i detta avseende. Det bör sålunda i varje särskilt fall på grundval av reg-

lerna i rättegångsbalken prövas huruvida den avsedda personen bör häktas eller tvångsmedel eljest användas mot honom.

Vad särskilt angår häktning — som är det tvångsmedel vilket främst kommer i fråga — må erinras om att för sådan åtgärd kräves, enligt bestämmelserna i 24 kap. rättegångsbalken, att personen på sannolika skäl är misstänkt för brott, att brottet är av viss svårhetsgrad samt att flyktfara eller risk för vissa andra närmare angivna åtgärder från den misstänktes sida föreligger. Motsvarande förutsättningar kommer att gälla även för häktning av den som begäres utlämnad. Det måste således till en början föreligga utredning om att personen på sannolika skäl kan anses misstänkt för det brott varom fråga är. Härvid får i varje särskilt fall — på samma sätt som förutsättes beträffande tillämpningen av 9 § — prövas vilken bevisverkan som kan tillerkännas ett beslut av myndighet i den främmande staten. Vidare skall den gärning som utlämningsframställningen avser vara av sådan svårhetsgrad att den, bedömd efter svensk lag, kan giva anledning till häktning. I detta avseende må erinras om att enligt 4 § utlämning endast kan komma i fråga för brott, å vilket kan följa straffarbete. Slutligen skall risk för flykt el. dyl. föreligga enligt vad i 24 kap. rättegångsbalken angives. Flyktfara torde ofta få antagas, då utlämning begärts, men understundom torde det vara tillfyllest att meddela reseförbud, och i särskilda fall kan måhända åtgärder i detta avseende helt undvaras.

Häktningsbeslut skall enligt bestämmelserna i rättegångsbalken meddelas av domstol, och även i fråga om andra tvångsmedel skall eller kan domstol inkopplas på olika sätt. Det i promemorian framlagda förslaget innebär, att all domstolsprövning i utlämningsärendet skall vara förlagd till högsta domstolen, som således skulle pröva bl. a. fråga om häktning av den med utlämningsframställningen avsedda personen. Det förefaller emellertid, enligt vad som påpekats i ett par remissyttranden, som om en dylik ordning är mindre ändamålsenlig. I den mån medverkan av rätten kräves under den förberedande utredning som skall ske i form av förundersökning, torde framställning få göras till underrätt enligt allmänna regler. Tillstånd till häktning bör sålunda inhämtas hos den underrätt som med tillämpning av rättegångsbalkens forumregler får anses behörig att upptaga ärendet. Sedan utlämningsärendet anmälts till prövning hos högsta domstolen, bör dock denna taga den befattning med frågan som ankommer på rätten.

Eventuellt kan häktning föregås av anhållande enligt vad därom stadgas i 24 kap. rättegångsbalken. Anhållningsmyndighet blir därvid riksåklagarämbetet eller den lokala åklagarmyndighet som å riksåklagarämbetets vägnar handlägger ärendet. Häktningsframställning skall avlåtas till rätten inom tid som stadgas i 24 kap. 12 § rättegångsbalken, d. v. s. senast inom fem dagar.

I fråga om den tid som häktningsbeslut skall vara gällande torde rättegångsbalkens regler, som i detta avseende anknyter till väckandet av åtal, ej kunna direkt tillämpas, utan vissa särregler bör meddelas. Såsom huvudregel torde böra stadgas, att häktningsbeslutet skall, om icke rätten förord-

nar annat, gälla i avbidan på högsta domstolens prövning av utlämningsframställningen och, där högsta domstolen finner hinder mot utlämning ej föreligga, Konungens beslut över framställningen. Denna regel bör även gälla i fråga om reseförbud, kvarstad, skingringsförbud och beslag, beträffande vilka tvångsmedel rättegångsbalken jämväl anknuter giltighetstiden av rättens beslut till åtalets väckande. En maximitid bör dock föreskrivas för häktning, lämpligen tre veckor, med möjlighet till förlängning, om det påkallas av utredningens omfattning eller annat särskilt skäl. Förlängning bör få meddelas endast efter ny häktningsförhandling och för högst två veckor i sänder.

Sedan utlämningsärendet anmälts till prövning hos högsta domstolen, bör, som förut nämnts, denna taga den befattning med användande av tvångsmedel som ankommer på rätten. Om högsta domstolen vid sin prövning finner hinder mot utlämning föreligga skall givetvis häktning eller annat tvångsmedel ej vidare komma i fråga. För det fall att högsta domstolens ställningstagande innebär, att hinder mot utlämning ej föreligger, har i promemorian föreslagits att häktning skall vara obligatorisk. I likhet med justitiekanslersämbetet anser jag dock att även i detta fall en fri prövningsrätt bör förefinnas.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit att, till undvikande av en utdragen häktningstid, behov finnes av en föreskrift om viss tid, inom vilken utlämningsärendet skall ha avgjorts. Någon bestämmelse härom torde dock ej behöva upptagas i lagen. Tydligt är att rätten kan vägra förlängning av häktningstiden, om de brister i utredningen som påkallar uppskov beror på obehörigt dröjsmål från den utlämningsökande statens sida. Det må även framhållas, att långvarig häktning i avvaktan på utredning i skuldfrågan som regel icke behöver komma i fråga; enligt förslaget kräves nämligen för häktning lika väl som för utlämning att sannolika skäl föreligger till misstanke att den avsedda personen begått brottet.

För att häktning skall kunna ske eller tvångsmedel eljest användas förutsättes ej — bortsett från prövningen av skuldfrågan — att det är utrett att något i lagen uppställt hinder mot utlämning ej föreligger. Prövningen härav ankommer enligt nästföljande paragraf på högsta domstolen. Dock bör självfallet häktning vägras, om rätten på grundval av den i häktningsfrågan framlagda utredningen finner det klart, att lagen i det föreliggande fallet icke tillåter utlämning.

18 §.

Förevarande paragraf motsvaras i gällande lag av 19 §. I promemorian finnes motsvarighet till stadgandet i 14 och 15 §§.

Gällande rätt. Enligt 19 § i 1913 års lag tillkommer det högsta domstolen att pröva huruvida mot utlämning möter sådant hinder som anges i 2—9 §§ i lagen. Sådan prövning förekommer dock icke, när den med utlämningsframställningen avsedda personen ej har något att erinra mot utlämning; har han vid förhöret inför länsstyrelsen medgivit utlämning, går

ärendet direkt till Kungl. Maj:t. Det är således endast i de fall, då länsstyrelsen jämlikt 17 § har att överlämna ärendet för utredning vid underrätt, som jämväl högsta domstolen inträder såsom prövningsorgan. Det åligger underrätten att sedan handläggningen där avslutats, skyndsamt insända protokoll och övriga handlingar i ärendet till högsta domstolen. Frågan om högsta domstolens medverkan vid prövningen var föremål för delade meningar vid tillkomsten av 1913 års lag. Såsom skäl för att förlägga prövningen, huruvida hinder mot utlämning föreligger, till högsta domstolen åberopades, att nödig auktoritet gentemot utlandet uppehölls utan att hänsynen till asylrättens bevarande eftergäves, att tolkningen av begreppet politiskt brott och tillämpningen av övriga stadganden, som uppställde hinder mot utlämning, bleve i möjligaste mån enhetlig samt att en betydande förenkling i domstolsproceduren vunnes.¹

Utlänningskommittén och promemorian. Enligt *utlänningskommitténs* förslag skall högsta domstolen liksom enligt gällande lag pröva huruvida hinder mot utlämning föreligger. Kommittén har upptagit spørsmålet huruvida högsta domstolen bör pröva, om hinder mot utlämning möter med hänsyn till det nya stadgandet angående utlämning som medför risk för politisk förföljelse. Härom anför kommittén:

Valet synes stå mellan högsta domstolen, å ena, samt den centrala utlänningsmyndigheten eller utlänningsnämnden å andra sidan. För det förra alternativet talar att högsta domstolen för närvarande har att pröva utlänningsframställningar och speciellt huruvida politiskt brott utgör hinder mot utlämning. Högsta domstolen har också en så självständig ställning, att man icke behöver befara att den skulle ge efter för påtryckningar från något håll. Högsta domstolen saknar emellertid den speciella sakkunskap som den centrala utlänningsmyndigheten och utlänningsnämnden måste anses besitta i fråga om bedömandet av påståenden om politiskt flyktingskap. Det vore naturligtvis möjligt att ordna förfarandet så, att den centrala utlänningsmyndigheten eller nämnden prövade om politiskt flyktingskap utgjorde hinder för bifall till en utlänningsframställning, varefter framställningen i övrigt (särskilt frågan huruvida politiskt brott förelåge) bedömdes av högsta domstolen. Det senare spørsmålet är nämligen enligt kommitténs mening av sådan natur, att det icke bör prövas av annan myndighet än högsta domstolen. Det måste emellertid beaktas, att frågan om politiskt flyktingskap stundom kan vara svår att avgränsa från frågan om det brott, för vilket utlämning begäres, är politiskt, och att det därför måste vara lämpligast om båda frågorna prövas av samma myndighet. På grund härav och med hänsyn till betydelsen av att den prövande myndigheten äger en, även i förhållande till regeringsmakten, självständig ställning, synes det vara att föredraga att högsta domstolen tillerkännes befogenhet att pröva frågan om politiskt flyktingskap. Den särskilda sakkunskap, som ur en synpunkt giver utlänningsmyndigheten och utlänningsnämnden ett visst företräde, kan tillgodoföras högsta domstolen genom yltrande från dessa myndigheter.

Enligt kommitténs förslag skall vidare högsta domstolen i vissa fall personligen höra den om vars utlämnande är fråga. Kommittén anser detta motiverat icke minst med hänsyn därtill, att domstolen skall pröva frågor om politiskt flyktingskap. Icke blott för domstolen utan även för den per-

¹ Prop. 1913: 50 s. 77

son, vars utlämnande begäres, skulle ett förhör kunna vara av stort värde. Det kan dock icke, uttalar kommittén, anses påkallat, att högsta domstolen håller förhör i varje utlämningsärende. Det synes fullt tillräckligt om förhör äger rum, när det begäres av den om vars utlämnande är fråga eller när högsta domstolen eljest finner anledning därtill föreligga. Förhöret bör hållas av den avdelning, som prövar ärendet. Kommittén anför vidare, att högsta domstolen, om den finner skäl därtill, äger, utan att särskilt stadgande därom behöver utfärdas, vid sådant förhör höra vittnen och andra vilka kan lämna upplysning i saken. Något särskilt stadgande om att högsta domstolen i ärenden som rör frågor om politiskt flyktingskap skulle kunna inhämta yttrande från den centrala utlämningsmyndigheten och utlämningsnämnden har ej ansetts erforderligt.

I *promemorian* anföres, att högsta domstolens prövning bör omfatta alla de villkor som föreskrives i 2—8 §§ i promemorians lagförslag. Förslaget ansluter sig alltså till utlämningskommitténs uppfattning, att högsta domstolen skall taga ställning även till frågan huruvida risk för politisk förföljelse föreligger.

I fråga om förfarandet vid högsta domstolens prövning anföres vidare i *promemorian*:

Med den ordning för förfarandet som nu föreslagits torde förhandling normalt böra äga rum inför högsta domstolen. I detta avseende är det ej tillfyllest med den allmänna hänvisningen till rättegångsbalken (jfr 57 kap. och 53 kap. 2 § 4.), utan en särskild bestämmelse bör meddelas. Det torde sålunda böra stadgas att högsta domstolen i utlämningsärendet skall hålla förhandling, såframt ej förhandling uppenbarligen är utan betydelse för ärendets prövning. Möjligheten till undantag kan utnyttjas exempelvis om vederbörande under förundersökningen förklarat sig ej ha något att invända mot utlämningen och omständigheterna i övrigt blivit fullt tillförlitligt klarlagda. — — —

I 18 § sista stycket i den gällande lagen stadgas beträffande underrättens protokoll, att i detta skall, utöver vad eljest är föreskrivet, antecknas vad åklagaren, den häktade och hans försvarare anför. Motivet härför är, att den prövning, som enligt 19 § i den gällande lagen tillkommer högsta domstolen, förutsatts skola äga rum på handlingarna (se SOU 1944: 10 s. 291). Det kan ifrågasättas om icke en motsvarande regel borde införas beträffande handläggningen i högsta domstolen, då denna håller förhandling i ärendet. Under denna kan nämligen komma att från parternas sida anföras skäl och omständigheter av betydelse för den slutliga prövningen av utlämningsärendet hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Emellertid torde kunna förut-sättas, att sådana vid förhandlingen i högsta domstolen framkomna viktigare synpunkter, som ej anförts redan under förundersökningen, bli refererade i högsta domstolens beslut i ärendet. Någon bestämmelse i det angivna hänseendet synes därför ej vara erforderlig.

Yttrandena. 1951 års rättegångskommitté fäster uppmärksamheten på att, därest den som begäres utlämnad likställes med tilltalad, dennes personliga inställelse ej blir obligatorisk vid högsta domstolens förhandling i utlämningsärendet (jfr 21 kap. 2 § rättegångsbalken). Det kan ifrågasättas,

huruvida ej personlig inställelse i högsta domstolen borde föreskrivas i större utsträckning vid förhandling i utlämningsärende än vid huvudförhandling i brottmål.

Advokatsamfundet anser, att den misstänkte bör tillerkännas en ovillkorlig rätt att bli hörd vid förhandling inför högsta domstolen. En sådan ordning är motiverad med hänsyn till det allvarliga ingrepp i vederbörandes integritet som en utlämning innebär. Det bör därför införas föreskrift av innebörd, att högsta domstolen, när den om vars utlämnande är fråga eller hans försvarare begärt att förhandling skall hållas, icke får utan att sådan förhandling ägt rum meddela beslut om att hinder mot utlämning ej möter.

1951 års rättegångskommitté och föreningen Malmöhus läns landsfiskaler önskar en särskild föreskrift om att i högsta domstolens protokoll skall antecknas vad parterna anför.

Departementschefen. På sätt föreslagits av utlämningskommittén och i promemorian bör högsta domstolens prövning omfatta jämväl spörsmålet, om utlämningen kan medföra risk för politisk förföljelse, och även frågan om tillämpning av det nya stadgandet om hinder mot utlämning av humanitära skäl torde böra inbegripas i prövningen. Det bör således tillkomma högsta domstolen att pröva utlämningsärendet med hänsyn till samtliga hinder som uppställas i 2—11 §§.

Beträffande förfarandet i högsta domstolen torde detaljerade regler ej vara erforderliga. Ärendet skall, såsom föreskrivits i 16 §, upptagas av högsta domstolen på anmälan av riksåklagarämbetet. Prövningen bör kunna ske på grundval enbart av handlingarna, men enligt vad som föreslagits såväl i utlämningskommitténs förslag som i promemorian bör vid behov förhandling anordnas. Denna torde lämpligen kunna ske i form av förhör med den person som begäres utlämnad. Sådant förhör bör hållas så snart det begäres av denne eller av riksåklagarämbetet, och även eljest då det finnes erforderligt. Givetvis kan även i förekommande fall på parternas eller domstolens initiativ förebringas utredning genom vittnen eller på annat sätt. Beträffande frågan vad som bör upptagas i högsta domstolens protokoll då förhandling äger rum torde någon särskild regel ej vara erforderlig. Enligt de grunder som angives i 6 kap. 4 § rättegångsbalken torde det få ankomma på högsta domstolen att efter omständigheterna bedöma i vilken omfattning utsagor av den som begäres utlämnad m. fl. bör antecknas i protokollet.

19 §.

Paragrafen har i gällande lag viss motsvarighet i 18 § fjärde stycket och svarar i promemorians förslag mot 15 § andra stycket.

Gällande rätt. Enligt 5 kap. 1 § rättegångsbalken skall förhandling vid domstol vara offentlig. Rätten äger emellertid i vissa fall förordna, att för-

handlingen skall hållas inom stängda dörrar, bl. a. då det kan antagas att till följd av offentligheten något kan uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt. Förhandling, som under förundersökning i brottmål äger rum vid domstol, skall hållas inom stängda dörrar, om den misstänkte begär det eller rätten finner, att offentligheten skulle vara till men för utredningen. En särskild bestämmelse i ämnet har därjämte meddelats i 1913 års utlämningslag. I 18 § fjärde stycket stadgas sålunda beträffande den utredning som skall äga rum i underrätt, att rätten skall förordna om handläggning inför stängda dörrar, om det i särskilt fall kräves av hänsyn till den främmande staten.

Promemorian. I promemorians förslag har i 15 § andra stycket upptagits en föreskrift av innebörd, att förhandling vid högsta domstolen må ske inom stängda dörrar, om det i särskilt fall kräves av hänsyn till den främmande staten.

Yttrandena. Regeln om förhandling inom stängda dörrar bör enligt 1951 års rättegångskommitté kompletteras så att hemlig förhandling må kunna ske ej blott av hänsyn till den främmande staten utan även av hänsyn till den som begäres utlämnad och till vittnen som höres i ärendet. Detta gäller särskilt vid prövning, huruvida mot utlämningen möter hinder med hänsyn till att brottet är av politisk beskaffenhet eller att risk för politisk förföljelse föreligger. Fall kan tänkas förekomma då den, som begäres utlämnad, eller vittnen — av fruktan för repressalier mot dem själva eller mot anhöriga — vid en offentlig förhandling ej vågar yppa förhållande i främmande stat, vilka kan ha betydelse vid ärendets prövning. Härtill kommer att förhandlingen inför högsta domstolen i viss mån kan sägas ha karaktären av en Kungl. Maj:ts beslut föregående förberedande utredning av ärendet, och även detta förhållande talar för att viss hänsyn bör tagas till det intresse den, som begäres utlämnad, kan ha av att förhandlingen hålles inom stängda dörrar. Även *advokatsamfundet* anser, att förhandling inom stängda dörrar skall kunna hållas, när en inskränkning av offentligheten är påkallad av hänsyn till den som begäres utlämnad eller andra enskilda personer. Enligt samfundets mening bör hemlig förhandling äga rum, då den om vars utlämnande är fråga eller hans försvarare det begär, och särskilt skäl för en sådan begäran bör icke behöva åberopas. Vidare bör föreskrivas, att samtliga protokoll och handlingar i ärendet skall vara hemliga och icke delgivas den stat som begärt utlämningen; denna stat har icke och bör icke ha något slags målsägandeställning i ärendet. Det kan finnas mycket som utlämningen gärna vill upplysa en svensk domstol om men som skulle kunna medföra skada eller fara för honom eller andra personer, om det komme till den främmande statens kännedom. Det säger sig självt att förhållandet mycket ofta kan vara sådant då fråga är om risk för politisk förföljelse. En bestämmelse, som lägger i domstolens hand att avgöra, om handläggningen skall ske inom stängda dörrar, skulle enligt styrelsens mening icke vara tillfyllest. För att kunna taga ställning till ett yrkande

härom skulle domstolen säkerligen ej sällan anse sig behöva flera upplysningar av utläningen än den han kan finna lämpligt att lämna. I den mån politiska förhållanden har eller kan få betydelse i utlämningsärendet kan utläningen utsätta sig för en viss risk — i händelse han blir utlämnad — redan genom att lämna vissa uppgifter till stöd för ett yrkande om handläggning inom stängda dörrar. Utläningen bör i ärendet kunna tala fullt fritt. Han skall icke behöva frukta att de uppgifter han lämnar skall lända honom eller andra människor till skada. Han kan vidare behöva i ärendet höra vittnen, vilka icke vill ställa sig till förfogande, om de icke garanteras skydd mot att deras utsagor kommer till offentlighetens eller den främmande maktens kännedom. Jämväl *statsåklagaren i Göteborg* föreslår en komplettering av lagen i den nu angivna riktningen.

Departementschefen. I likhet med ett par remissinstanser anser jag skäl tala för att domstolsförhandling bör ske inom stängda dörrar, så snart det begäres av den person om vars utlämnande är fråga. Såvitt angår förhandling som sker i samband med förundersökningen lämnar 5 kap. 1 § rättegångsbalken erforderligt stöd härför, men principen bör gälla även vid förhandling inför högsta domstolen vid dess prövning av utlämningsfrågan, varför ett särskilt stadgande i ämnet är erforderligt. Handläggning inom lyckta dörrar bör därjämte äga rum, när det finnes påkallat av hänsyn till den stat som begärt utläningen eller annan främmande stat.

Någon särskild föreskrift om hemlighållande av handlingarna i ärendet synes ej vara behövlig med hänsyn till de möjligheter som erbjudes enligt 3, 10 och 36 §§ sekretesslagen. Den främmande staten kan icke ställa anspråk på att under alla förhållanden få en utskrift av handlingarna; frågan härom torde, därest handlingarna är hemliga, ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

20 §.

Paragrafen svarar i huvudsak mot 23 § i 1913 års lag. I promemorian har paragrafen motsvarighet i 19 §.

Gällande rätt. I 23 § i 1913 års lag stadgas att, sedan högsta domstolens beslut meddelats eller, där ärendet ej varit där anhängigt, handlingarna i ärendet inkommit från länsstyrelsen, Kungl. Maj:t i statsrådet skall giva sitt beslut över framställningen. Framställningen får ej bifallas, om genom högsta domstolens beslut hinder förklarats möta mot utläningen. Vidare stadgas i paragrafen, att i beslut om utlämning skall utsättas — förutom de betingelser som skall gälla enligt 11 § i lagen samt de ytterligare villkor Kungl. Maj:t kan finna nödigt uppställa — viss tid från beslutets delfäende, inom vilken tid den häktade skall av den främmande staten avhämtas vid äventyr att han försättes på fri fot. Tiden får ej sättas längre än en månad, om inte särskilda omständigheter påkallar det, och får i intet fall överstiga tre månader.

Promemorian. I promemorian har anförts, att med hänsyn till kommunikationsväsendets utveckling den nuvarande längsta tidsfristen för avhämtning av den som begärts utlämnad, tre månader, synes alltför lång. Längsta tiden bör icke i något fall få överstiga en månad. I övrigt överensstämmer promemorians förslag beträffande förevarande paragraf i huvudsak med 23 § i 1913 års lag. Beträffande befogenhet för Kungl. Maj:t att i beslutet uppställa andra villkor än sådana som angivits i lagen har upptagits särskild bestämmelse i 10 § (12 § i departementsförslaget).

Yttrandena. Landsfogden i Värmlands län och föreningen Malmöhus läns landsfiskaler finner den i förslaget stadgade tidsfristen alltför kort. Landsfogden föreslår att nuvarande längsta tidsfrist alltjämt måtte få gälla, och föreningen föreslår en maximitid av två månader.

Departementschefen. Såsom framgår av det föregående är det avsett, att högsta domstolens yttrande skall inhämtas i alla utlämningsärenden, som ej med stöd av 15 § omedelbart avvisas. Sedan högsta domstolen prövat ärendet är det moget för slutligt avgörande av Kungl. Maj:t. Härvid bör Kungl. Maj:t i likhet med vad som nu gäller vara bunden av högsta domstolens ståndpunktstagande på så sätt att utlämning ej får ske, om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning möta. Har däremot högsta domstolen förklarar hinder ej möta, har Kungl. Maj:t fri prövningsrätt i den mån det ej föreligger förpliktelse på grund av överenskommelse med den främmande staten.

Som jag tidigare anført får man räkna med eventualiteten att mellan Sverige och stat med vilken utlämningstraktat slutits kan uppkomma meningsskiljaktighet angående tillämpningen av de stadganden i lagen, som avser hinder med hänsyn till särskilda personliga förhållanden (8 §) och till utredningen i skuldfrågan (9 §), och att möjlighet bör föreligga att hänskjuta sådan fråga till särskilt internationellt skiljedomsförfarande. Det bör sålunda beredas möjlighet att i traktat bestämma att, då framställning om utlämning avslås med hänsyn till hinder som omförmäles i de nämnda stadgandena, utlämning likväl skall kunna komma till stånd efter sådant förfarande. En bestämmelse härom har upptagits i denna paragraf. Hur ett skiljedomsförfarande av denna art skall utformas torde icke behöva närmare regleras i detta sammanhang utan får bestämmas i samband med slutandet av traktaten.

Vad angår spørsmålet om den tid, inom vilken en person som enligt beslut av Kungl. Maj:t skall utlämnas måste avhämtas av den främmande staten, vill jag ansluta mig till promemorians förslag, som innebär att en maximitid om en månad skall gälla. Några närmare regler i övrigt angående det praktiska förfarandet vid verkställigheten av utlämning torde ej vara erforderliga. Var överlämnandet till det andra landets myndigheter skall ske angives sålunda icke i lagtexten. Principen torde böra vara, att överlämnandet skall ske vid gränsen, dock med de modifikationer som betingas av praktiska skäl.

Av 17 § framgår, att rättens beslut om användande av tvångsmedel ej kan gälla längre än intill Kungl. Maj:ts beslut över framställningen. Om Kungl. Maj:t beslutar att utlämning skall ske, torde Kungl. Maj:t böra ha möjlighet att förordna, att personen i avbidan på verkställighet av beslutet skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. Det kan inte anses erforderligt att här inkoppla domstol. Det är ej fråga om tvångsmedel i rättegångsbalkens mening, utan åtgärden ingår som ett led i verkställigheten av utlämningsbeslutet.

I detta sammanhang må jämväl anmärkas, att lagen icke berör spörsmålet i vad mån kostnader som är förenade med utlämningen och utlämningsärendets behandling bör återkrävas från den främmande staten. I den mån annan överenskommelse med den främmande staten icke träffats torde alla kostnader som hänför sig till åtgärder här i riket få bäras av Sverige.

21 §.

Förevarande paragraf har nära motsvarighet i 26 § i den gällande lagen och överensstämmer med 20 § i promemorians förslag.

Gällande rätt. I 26 § i 1913 års lag finnes en bestämmelse om beslag i samband med utlämning. När någon häktas enligt bestämmelserna i lagen, skall alla föremål, som han då har i sin besittning och vilka kan antagas vara av betydelse såsom bevismedel beträffande det brott som lägges honom till last eller vilkas utbekommande målsäganden kan antagas påfordra, tagas i beslag samt, där utlämning beviljas, överlämnas till myndighet i den främmande staten. Kungl. Maj:t äger därvid göra det förbehåll till tryggande av tredje mans rätt som må anses påkallat.

Promemorian. Till skillnad från den nuvarande regeln har i promemorians förslag icke upptagits några bestämmelser om när beslag skall ske, utan detta har i likhet med vad som gäller beträffande tvångsmedel i övrigt förutsatts skola bedömas enligt de allmänna reglerna i rättegångsbalken. Det har ej heller föreskrivits som en obligatorisk regel, att beslagtagna föremål skall överlämnas till den främmande staten; enligt förslaget får Kungl. Maj:t i detta avseende fri prövningsrätt.

Departementschefen. Vid överlämnande till främmande stat av föremål som avses i denna paragraf bör förbehåll göras ej blott för enskild persons rätt utan jämväl för allmänna intressen, som kan vara i fråga. Till utmärkande härav torde lagtexten böra kompletteras. I övrigt synes ej vara anledning till erinran mot promemorians förslag.

22 §.

Paragrafen äger motsvarighet i 20 och 21 §§ i 1913 års lag och i 17 § i promemorians förslag.

Gällande rätt. I 20 § i 1913 års lag stadgas, att frågor om ersättning åt vittne eller annan som kallats att meddela upplysning i ärendet eller åt tolk avgöres av högsta domstolen i samband med huvudsaken. Ersättning åt åklagare samt biträde och försvarare skall enligt 21 § bestämmas enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar. Sådana föreskrifter har meddelats i en den 24 oktober 1947 utfärdad kungörelse.

Promemorian. Beträffande frågan om ersättning åt försvarare m. fl. anföres i promemorian:

Med den ordning beträffande förfarandet som i promemorian föreslagits påkallas givetvis inga särskilda regler beträffande ersättning åt åklagare. Vad angår ersättning åt tolk finns en regel i 5 kap. 8 § rättegångsbalken, som bör få gälla även i utlämningsärende. Vad däremot angår offentlig försvarare samt vittnen och andra som höras i ärendet torde rättegångsbalkens regler ej utan vidare kunna tillämpas. Givetvis bör regeln i 21 kap. 10 § rättegångsbalken om rätt för offentlig försvarare att åtnjuta gottgörelse av allmänna medel äga tillämpning. Vidare bör vittne äga rätt till ersättning enligt de grunder som angives i 36 kap. 24 § rättegångsbalken. Men frågan om det slutliga gäldandet av kostnader av denna beskaffenhet synes ej böra vara beroende av högsta domstolens ställningstagande till framställningen om utlämning. Regeln bör vara att kostnaden skall slutligen gäldas av statsverket, något som bör gälla även beträffande sådana vittnen som inkallats av den som begäres utlämnad. Undantag från regeln bör gälla endast då särskilda omständigheter föranleder till annat, t. ex. att den, som begäres utlämnad, genom uppenbart rättegångsmissbruk förmått åklagaren att inkalla överflödiga vittnen.

Yttrandena. Advokatsamfundet anser att föreskrifter bör meddelas om ordningen för bestämmande av ersättning till försvarare för arbete, som utförts efter högsta domstolens beslut. *Nedre justitierevisionen* ifrågasätter om det ej vore lämpligast att ersättning till offentlig försvarare bestämdes först sedan hans uppgift blivit slutförd. Den skulle då bestämmas av Kungl. Maj:t i samband med det slutliga beslutet i utlämningsärendet. *Nedre justitierevisionen* ifrågasätter vidare, om anledning kan tänkas förekomma att ålägga den som begäres utlämnad att återgälda ersättning till försvarare. *1951 års rättegångskommitté* anser, att kostnader för försvarare, vittnen m. fl. alltid bör drabba statsverket och att alltså skäl saknas till undantag från denna regel.

Departementschefen. Såsom framgår av den allmänna motiveringen är det avsett att rättegångsbalkens regler i princip skall gälla i fråga om försvaret för den som begäres utlämnad. Särskilda bestämmelser påkallas emellertid i vissa avseenden. Sålunda bör stadgas att ersättning till offentlig försvarare för kostnader efter ärendets behandling i högsta domstolen skall bestämmas av Kungl. Maj:t. Vad angår annan ersättning till offentlig försvarare samt ersättning åt vittne eller annan som hörts i ärendet påkallas ej någon särskild regel om själva ordningen för ersättningens bestämmande. I promemorian har emellertid upptagits en särbestämmelse om det slutliga gäldandet av sådan ersättning. Enligt förslaget skall ersättningen

gäldas av statsverket, där ej högsta domstolen av särskilda skäl förordnar, att ersättningen skall erläggas av den som begäres utlämnad. Jag vill biträda detta förslag. Kostnad för offentlig försvarare efter det högsta domstolens prövning ägt rum torde alltid böra stanna å det allmänna.

På sätt anförts i promemorian är bestämmelser om ersättning till åklagaren ej påkallade, och beträffande gottgörelse till tolk torde stadgandet i 5 kap. 8 § rättegångsbalken vara tillfyllest. Samtliga de ersättningsbelopp som i utlämningsärende skall gäldas av allmänna medel torde få utgå från det under andra huvudtiteln upptagna anslaget till Ersättning åt domare, vittnen och parter.

Övriga bestämmelser

23 §.

Denna paragraf svarar mot 24 och 25 §§ i 1913 års lag. I promemorians förslag har paragrafen motsvarighet i 21 §.

Gällande rätt. 24 och 25 §§ i 1913 års lag innehåller bestämmelser om provisorisk häktning i avbidan på utlämningsframställning. Enligt 24 § må på begäran av främmande stats regering, innan formelig framställning om utlämnande av viss person skett, denne i avbidan därpå kunna häktas här i riket. Sådan begäran skall göras på diplomatisk väg och innehålla upplysning om brottet, tiden och orten för detsamma samt meddelande att fällande utslag eller häktningsbeslut föreligger. Signalement bör om möjligt även företes. Efter avtal med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet äger Kungl. Maj:t förordna, att begäran om häktning som av myndighet i den främmande staten framställes omedelbart hos polismyndighet här i riket, jämväl må av den upptagas. Begäran om häktning prövas, där den inkommit på diplomatisk väg, av utrikesministern samt i annat fall av den myndighet till vilken begäran är ställd. Om begäran äger nödig fullständighet och hinder mot utlämning ej synes möta, skall åtgärd för häktningens verkställande genast vidtagas. Sedan häktning skett, skall underrättelse därom omedelbart insändas till utrikesdepartementet. Inom viss tid, som — där tiden ej är angiven i traktat med den främmande staten — bestämmes av utrikesministern, skall i vanlig ordning framställning göras om den häktades utlämning. Om det ej sker, skall han försättas på fri fot. Tiden må ej sättas längre än till sex veckor eller, där fråga är om utlämning till utomeuropeisk stat eller eljest för undergående av rannsaking eller straff å ort utom Europa, till tre månader från det den främmande staten erhållit underrättelse om häktningen.

Enligt 25 § kan person, som i främmande stat är efterlyst för brott som kan föranleda utlämning, här i riket häktas utan att särskild framställning därom föreligger. Anmälan om häktningen skall ofördröjligen göras till utrikesdepartementet. Om utrikesministern finner hinder mot utlämning av den häktade föreligga, skall han omedelbart förordna om dennes lösgivande. Om hinder ej finnes föreligga, skall den främmande staten underrättas om häktningen med utsättande av tidsfrist enligt bestämmelserna i 24 §.

Utlänningskommittén och promemorian. I *utlänningskommitténs* betänkande har föreslagits, att den i 24 § stadgade maximitiden, inom vilken framställning om utlämning skall göras, skall förkortas till en månad eller, då fråga är om utlämning till utomeuropeisk stat, två månader. Vidare har visst förtydligande av 25 § föreslagits.

I *promemorian* anföres, att även efter den föreslagna omläggningen av förfarandet i utlämningsärenden möjlighet bör beredas till provisoriskt omhändertagande i avbidan på en väntad framställning om utlämning. Det synes dock ej vara erforderligt att reglera detta i form av två särskilda institut på sätt som skett i den gällande lagen. Vidare är det av vikt att frihetsberövandet sker under former, som är fullt betryggande ur rättssäkerhets synpunkt. I förslaget har stadgats, att den som är efterspanad med anledning av brott, som enligt lagen kan föranleda utlämning, må av polismyndighet anhållas. För åtgärden erfordras enligt förslaget ej att framställning om utlämning föreligger. Ej heller är det erforderligt att anhållandet begärts från den främmande staten, utan åtgärden kan vidtagas av polismyndigheten på eget initiativ, sedan den genom det internationella polissamarbetet fått kännedom om efterlysningen. Enligt rättegångsbalken skall emellertid ett anhållande inom högst fem dagar följas av häktningsframställning till rätten. Det synes enligt *promemorian* knappast vara en riktig ordning att tillämpa de vanliga häktningsreglerna för det provisoriska omhändertagande varom här är fråga. I stället har i *promemorian* föreslagits en särskild regel som skapar möjlighet till längre anhållningstid än den som medges i rättegångsbalken. Lämpligast har ansetts vara att det överlåtes åt justitiekanslern att förordna, att den anhållne skall kvarhållas i avbidan på att framställning om utlämning inkommer. I *promemorian* anföres vidare:

Med denna kvalificerade prövningsmyndighet torde rättssäkerhetskravet vara i tillräcklig grad tillgodosett. Det må erinras om att justitiekanslern äger befogenhet att förlänga tiden för anhållande enligt lagen den 21 mars 1952 med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål. Det ligger i sakens natur att justitiekanslerns beslut ofta får grundas på ett tämligen magert utredningsmaterial. Han bör emellertid taga ställning till frågan om brottet är utlämningsbart och om förutsättningar för utlämning i övrigt föreligger. Viss prövning måste därvid äga rum av frågan huruvida misstanke om den anhållnes brottslighet kan anses föreligga. Vilka krav som bör uppställas i detta avseende får bli beroende av omständigheterna. Som regel torde böra krävas att utredningen i den främmande staten fortskridit så långt att häktningsbeslut av behörig myndighet meddelats.

Justitiekanslerns förordnande bör omedelbart anmälas till chefen för justitiedepartementet för att denne skall få tillfälle att taga ställning till frågan. Med hänsyn till att det är fråga om en provisorisk åtgärd och att stor skyndsamhet är av nöden torde ärendet ej böra föredragas inför Kungl. Maj:t, utan beslutanderätten bör tillkomma departementschefen. Finner denne att hinder mot utlämning enligt lagen föreligger eller att utlämning eljest icke bör äga rum, skall han förordna om lösgivande av den anhållne. Om emellertid departementschefen anser att utlämning kan komma i fråga, bör den främmande staten få viss tid på sig att göra framställning om utlämning. Denna tid bör sättas så kort som möjligt. Längsta tiden har i förslaget bestämts till två månader.

Yttrandena. Justitiekanslersämbetet anför, att någon motivering ej anförts för att man icke skulle reglera det provisoriska omhändertagandet i form av två särskilda institut på sätt som skett i den gällande lagen. Det förefaller ämbetet, som om behov av provisoriskt omhändertagande icke kan anses uteslutet i fråga om en här i riket vistande utlännning, vilken ej är efterspanad. Ämbetet har icke något att erinra mot förslaget att tillerkänna justitiekanslern befogenhet att förordna om kvarhållande av anhållen under förutsättning att justitiekanslern erhåller nödigt rådrom för fattande av beslut i frågan. Enligt ämbetets mening borde anhållningsmyndigheten för justitiekanslern omedelbart anmäla, då någon anhållits enligt förevarande paragraf. Det förefaller ämbetet nödvändigt att den anhållne skall kunna i anledning av polismyndighetens beslut hållas anhållen så länge som erfordras för justitiekanslerns förordnande, även om ett sådant skulle draga ut på tiden. Utredningsmaterialets komplettering kan nämligen taga längre eller kortare tid i anspråk. Det synes därför icke möjligt att föreskriva en för justitiekanslern bindande kort tidsfrist; förslagsvis kan tiden sättas till en månad. Ämbetet har vidare ifrågasatt, huruvida icke befogenhet borde föreligga för chefen för justitiedepartementet att förordna om lösgivande, där så funnes kunna ske, i avbidan å framställning om utlämning. Möjligen skulle det också enligt ämbetet vara lämpligt att bestämma den tid, inom vilken sådan framställning som regel skulle göras, till en månad med möjlighet till förlängning endast i undantagsfall. Detta skulle vara ägnat att påskynda en framställning och därigenom nedbringa anhållningstiden.

Riksåklagarämbetet framhåller, att den i paragrafen föreslagna anordningen medför att i handläggningen av utlämningsärenden, vilken redan enligt förslaget i övrigt är uppdelad på ett flertal organ, kommer att inkopplas ytterligare två myndigheter med beslutande befogenheter, nämligen justitiekanslern och chefen för justitiedepartementet. Inkopplandet av ett så stort antal olika myndigheter på handläggningen av ett utlämningsärende, som sålunda skulle bli följderna av förslagets genomförande, måste uppenbarligen redan i och för sig vara ägnat att väcka betänkligheter, särskilt som det i många av efterspaningsfallen är fråga om vanliga okomplicerade brott. Ämbetet föreslår i förenklande syfte att beslutanderätten lägges på den myndighet — allmän underrätt — som i fråga om vanliga brottmål beslutar i motsvarande hänseenden. De skäl som var vägledande för ämbetets ståndpunkttagande, då ämbetet vid behandlingen av 1952 års tvångsmedelslag föreslog justitiekanslern som kontrollorgan kan icke anses äga tillämplighet i det fall, varom nu är fråga, eller i varje fall icke göra sig gällande med sådan styrka, att de motiverar ett överflyttande av beslutanderätten till annan myndighet än den, som med hänsyn till uppgifternas art bör anses ligga närmast till hands att besluta i saken. Anhållandet och rättens prövning därav synes i huvudsak böra underkastas samma regler som de vilka i rättegångsbalcken givits beträffande anhållande och häktning, dock att särskilda bestämmelser synes höra gälla i fråga om den förlängning av anhållningstiden, som må medgivas av domstolen. Jämväl *föreningen Sveriges stadsfiskaler* anser, att domstol hör inkopplas i förfarandet, och framhåller särskilt, att

promemorians förslag synes stå i strid mot de av Förenta Nationerna uppställda principerna om de mänskliga rättigheterna. Med de tekniska hjälpmedel som för närvarande står den internationella polisorganisationen till buds synes den i rättegångsbalken stadgade anhållningstiden om fem dygn tillräcklig för att från den främmande polismyndigheten få fram det material som kan läggas till grund för häktningsfrågans avgörande.

Nedre justitierevisionen, statsåklagarna i Stockholm och Göteborg samt kriminalpolisintendenten i Stockholm anser, att beslut i anhållningsärendet bör kunna meddelas av riksåklagarämbetet.

1951 års rättegångskommitté uttalar, att tillräckliga skäl knappast finnes att föreskriva överprövning av chefen för justitiedepartementet. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* är av samma uppfattning.

Advokatsamfundet hemställer om en bestämmelse om skyldighet för polismyndighet, som anhållit en efterspanad utlännings, att genast anmäla förhållandet till högsta domstolen för förordnande av försvarare. Den beslutanderätt, som enligt 21 § i förslaget skulle tillkomma chefen för justitiedepartementet, bör enligt styrelsens mening av principiella skäl anförtros Kungl. Maj:t.

Förkortning av den i förslaget stadgade maximifristen två månader påyrkas av *riksåklagarämbetet, nedre justitierevisionen och statsåklagaren i Stockholm*.

Departementschefen. I likhet med gällande lag torde den nya utlämningslagen böra upptaga regler om provisoriskt omhändertagande av person som kan väntas bli föremål för begäran om utlämning. De gällande reglerna här om är tämligen komplicerade, och till förenkling av bestämmelserna torde dessa böra anknytas till det fall att någon som uppehåller sig här i riket är i främmande stat efterlyst för brott, som kan föranleda utlämning. Sådan person bör kunna omhändertagas antingen på direkt begäran av myndighet i den främmande staten eller blott och bart på grundval av efterlysningen.

Omhändertagandet bör lämpligen ske i form av anhållande av polis- eller åklagarmyndighet enligt samma grunder som eljest gäller för brottmål. Till tryggande av rättssäkerheten har i promemorian föreslagits att det skall ankomma på justitiekanslern att bestämma huruvida den som anhållits skall kvarhållas i avbidan på framställning om utlämning. Det har nämligen icke ansetts vara en framkomlig väg att tillämpa de vanliga häktningsreglerna för det provisoriska omhändertagande varom här är fråga, något som skulle innebära att anhållandet senast inom fem dagar skulle följas av häktningsframställning. Vid remissbehandlingen av promemorian har emellertid även andra lösningar anvisats. För egen del anser jag att man även på denna punkt bör så nära som möjligt anknyta till det ordinära förfarandet, och med den utgångspunkten blir det naturligt att låta rätten fungera såsom kontrollorgan. Det synes lämpligast att tillämpa den ordningen, att anhållningsmyndigheten ofördröjligen skall underställa frågan rättens prövning.

Rätten skall därvid icke pröva huruvida skäl till häktning föreligger, utan dess prövning gäller frågan om anhållandet må bestå. Det torde ofta icke vara möjligt att förebbringa den utredning som erfordras för att visa att häktningsskäl enligt rättegångsbalken föreligger, utan den misstänkte bör kunna i avbidan på utlämningsframställning kvarhållas på de svagare grunder som gäller för anhållande (se 24 kap. 5 § rättegångsbalken). Ofta torde i den främmande staten föreligga ett häktningsbeslut eller kanske en fällande dom. Vilket bevisvärde som skall tillmätas sådant beslut eller domslut får prövas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. I förhållande till sådan stat, till vilkens rättsordning vi har fullt förtroende, torde emellertid häktningsbeslut eller dom regelmässigt kunna godtagas såsom grund för anhållande utan ytterligare utredning. Hinder torde ej få anses möta att i utlämningstraktat närmare reglera denna fråga enligt samma grunder som angivits i 9 § andra stycket.

Reseförbud bör kunna meddelas, om anhållande i något fall finnes vara en onödigt ingripande åtgärd. Rätten bör därvid på motsvarande sätt fungera såsom kontrollorgan.

Av domförhållningsreglerna i 1 kap. 4 och 11 §§ i rättegångsbalken torde följa, att vid handläggning av ärende, varom nu är fråga, häradsrätt är domför utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare. Rätten bör liksom i häktningsärende (se 24 kap. 13 § rättegångsbalken) hålla förhandling; en särskild föreskrift härom har upptagits i förslaget. Med hänsyn till den ytterligare prövning, som enligt vad i det följande anföres äger rum i justitiedepartementet, torde fullföljd av talan mot rättens beslut ej böra tillåtas. I övrigt skall rättegångsbalkens regler i erforderliga delar äga supplerande tillämpning.

Därest rättens beslut innebär, att anhållandet eller reseförbudet skall bestå, bör den främmande staten med det snaraste underrättas för att beredas tillfälle att inkomma med utlämningsframställning. Innan så sker, bör dock preliminärt prövas om utlämning bör komma till stånd. Denna prövning torde lämpligen böra i första hand ankomma på chefen för justitiedepartementet. Finner han att hinder mot utlämning föreligger eller att eljest utlämning ej bör ske, skall han i vanlig ordning föredraga ärendet för Kungl. Maj:t i statsrådet, som därvid kan förordna om lösgivande av den anhållne eller om upphävande av reseförbudet. I annat fall bör under rättelse sändas till den främmande staten som får en frist att begära utlämning. Fristen bestämmes med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall av chefen för justitiedepartementet. Såsom absolut maximifrist torde böra stadgas en tid av två månader. Det bör givetvis förutsättas, att denna maximala tid tillämpas endast i undantagsfall; normalt bör fristen sättas till en eller ett par veckor.

Den som anhållits eller ålagts reseförbud i avbidan på utlämningsframställning är berättigad att få offentlig försvarare förordnad enligt vanliga grunder. Såsom jag anfört i den allmänna motiveringen torde särskilt stadgande härom ej vara påkallat.

24 §.

Paragrafen svarar mot 27 § i 1913 års lag och 22 § i promemorians förslag.

Gällande rätt. Enligt 27 § i 1913 års lag skall främmande stat, som vill inhämta tillstånd att utan hinder av villkor som uppställts enligt 11 § ställa en utlämnad person till ansvar för något annat före utlämningen förövat brott än det varför utlämning skett eller utlämna honom vidare till tredje stat, göra framställning därom på diplomatisk väg. Framställningen skall innehålla eller åtföljas av uppgift om brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet. Tillstånd får ej givas, såvitt enligt lagen hinder mot utlämning för det uppgivna brottet skulle ha mött; dock skall prövningen härav ej under någon förutsättning omfatta frågan om den utlämnades brottslighet. Om det ej finnes uppenbart att hinder mot tillståndets meddelande lagligen möter, skall frågan prövas av högsta domstolen. Därefter avgöres ärendet av Kungl. Maj:t i statsrådet, varvid framställningen ej får bifallas om högsta domstolen ansett hinder däremot föreligga.

Utlänningskommittén och promemorian. Enligt *utlänningskommitténs* mening kan befogade invändningar riktas mot regeln, att prövningen i här avsedda fall ej under någon förutsättning må omfatta frågan om den utlämnades brottslighet. Även om praktiska svårigheter naturligtvis möter att i de avsedda fallen verkställa en prövning av skuldfrågan — med hänsyn till att vederbörande icke befinner sig i landet — synes det dock enligt kommitténs mening ur rättssäkerhetssynpunkt icke tillfredsställande, att i detta fall frågan om bevisningen skall helt lämnas å sido. Kommittén föreslår därför att nämnda stadgande borttages ur lagen.

Den uppfattning åt vilken kommittén givit uttryck har i *promemorian* ansetts vara riktig, men med hänsyn till de omständigheter under vilka ett ärende av denna beskaffenhet prövas har en särskild regel om vad som skall krävas i fråga om bevisningen ansetts böra uppställas. Enär den tilltalade själv ej befinner sig i landet, är det ej möjligt att utreda frågan om hans brottslighet på samma sätt som i själva utlämningsärendet. Detta synes ej heller behövt. Redan det förhållandet att utlämning ägt rum ger uttryck för att förtroende från svensk sida för rättsskipningen i den främmande staten finnes, och det synes därför tillfyllest med en summarisk utredning angående frågan huruvida den utlämnade gjort sig skyldig till det med den nya framställningen avsedda brottet. I den föreslagna lagtexten har denna grundsats uttryckts så, att i ansökningen lämnade upplysningar skall giva stöd för misstanke, att den utlämnade begått brottet. Promemorians förslag innebär i övrigt vissa formella jämkningar av stadgandet.

Departementschefen. Jag har ej något att erinra mot promemorians förslag, som bortsett från formella jämkningar oförändrat upptagits i departementsförslaget.

25 §.

Förevarande paragraf svarar mot 28 § i 1913 års lag och 23 § i promemorianers förslag.

Gällande rätt. Enligt 28 § i 1913 års lag kan tillstånd att genom riket föra person, som av en främmande stat till annan utlämnas, av Kungl. Maj:t meddelas under förutsättning att fråga icke är om svensk medborgare. Framställning om tillstånd skall göras på diplomatisk väg. Vid framställningen skall vara fogad handling som visar innehållet av beslutet angående utlämning eller också dom eller häktningsbeslut.

Utlänningskommittén och promemorian. Enligt *utlänningskommitténs* mening är det icke överensstämmande med svensk rättsuppfattning att medgiva tillstånd till genomtransport av personer, som icke skulle kunna utlämnas härifrån, t. ex. om utlämning sker för politiskt brott. Kommittén föreslår därför, att såsom förutsättning för tillstånd för genomtransport uppställas att hinder mot utlämning icke skulle hava mött enligt den svenska lagen. Prövningen av en framställning om genomtransport bör enligt kommitténs uppfattning liksom hittills kunna ske av Kungl. Maj:t i statsrådet utan att högsta domstolen yttrat sig i ärendet. Kommittén anmärker, att flygtrafikens utveckling medfört att bestämmelserna om genomtransport fått avsevärt minskad praktisk betydelse.

I *promemorian* har förevarande paragraf utformats i nära överensstämmelse med utlänningskommitténs förslag.

Departementschefen. Bestämmelserna om genomtransport synes böra utformas i enlighet med det förslag som framlagts i *promemorian*, vilket förslag i sin tur grundar sig på vad utlänningskommittén förordat.

Övergångsbestämmelserna

Promemorian. Vid avfattningen av övergångsreglerna till promemorianers förslag har eftersträfvats att den nya lagstiftningen såvitt möjligt skall bli tillämplig även beträffande framställningar som ingivits före ikraftträdandet. En sådan ordning kan, uttalas i *promemorian*, utan särskilda komplikationer genomföras såvitt angår frågan huruvida utlämning må meddelas och vilka villkor som skall uppställas för utlämningen. Vad däremot angår förfarandet är möjligheterna att tillämpa den nya lagen beroende av hur långt behandlingen av ärendet fortskridit vid tidpunkten för ikraftträdandet. Såsom huvudregel har i förslaget stadgats, att äldre lagen skall tillämpas. Kungl. Maj:t skall dock äga befogenhet att, i den mån det kan anses främja utredningen och finnas kunna ske utan att ärendets avgörande blir avsevärt fördröjt, bestämma att det i nya lagen stadgade förfarandet skall tillämpas. — Reglerna i nya lagen beträffande anhållande i avbidan på utlämningsframställning skall enligt förslaget redan vid ikraft-

trädandet äga tillämpning framför bestämmelserna i 24 och 25 §§ äldre lagen. Något beslut av utrikesministern enligt nämnda paragrafer skall således icke kunna meddelas efter ikraftträdandet. — De nya bestämmelserna om tillstånd till åtal för annat brott än det för vilket utlämning ägt rum och till vidareutlämning skall gälla även där utlämning ägt rum före ikraftträdandet. — I likhet med vad fallet var vid genomförandet av 1913 års lag bör enligt promemorian förbehåll göras för bestämmelser i traktater som är gällande när nya lagen träder i kraft. I promemorian erinras om att efter den 1 januari 1955 finnes konventioner angående utlämning med de nordiska länderna, varjämte speciella arrangemang föreligger med vissa länder. Frågan om de nordiska konventionerna är givetvis aktuell i samband med frågan om utlämning mellan de nordiska länderna. Beträffande 1948 års konvention angående folkmord erinras i promemorian om vad som anförts i anslutning till frågan om utlämning för politiskt brott.

Yttrandena. 1951 års rättegångskommitté framhåller, att det utan särskilt stadgande torde vara uppenbart, att bestämmelserna i nya lagen om efterhandstillstånd till åtal eller vidareutlämning skall äga tillämpning även där utlämning ägt rum före lagens ikraftträdande.

Departementschefen. Den nya lagen, som helt ersätter 1913 års lag i ämnet, torde böra träda i kraft den 1 januari 1958.

Såsom föreslagits i promemorian bör, då framställning om utlämning gjorts före nya lagens ikraftträdande men ej blivit dessförinnan slutligen prövad, frågan huruvida utlämning må medgivas och vilka villkor som skall uppställas för utlämningen prövas enligt nya lagen. Den särskilda övergångsregel som i promemorian föreslagits beträffande efterhandstillstånd till åtal eller vidareutlämning synes överflödig. Såsom 1951 års rättegångskommitté anført torde det utan uttryckligt stadgande vara uppenbart att nya lagen i detta avseende äger tillämpning även då utlämning ägt rum före ikraftträdandet.

Vad angår förfarandet vid behandling av framställning, som inkommit före ikraftträdandet, torde för enkelhetens skull böra gälla, att äldre lagen genomgående skall tillämpas. Den i promemorian föreslagna möjligheten för Kungl. Maj:t att föreskriva anpassning till det nya förfarandet synes ej fylla någon större praktisk funktion. Särskild övergångsregel synes ej heller erforderlig beträffande provisorisk häktning i avbidan på utlämningsframställning.

På sätt framgår av den allmänna motiveringen föreligger förslag om särskild reglering av utlämningsväsendet inom de nordiska länderna. I avbidan på att lagstiftningen härom blir genomförd, bör de konventioner som träffats med Danmark, Norge och Finland vara gällande såvitt de strider mot den nya lagen. Även eljest bör bestämmelser i traktat, som är gällande

vid nya lagens ikraftträdande, lända till efterrättelse, även om de strider mot lagen.

Enligt vad i det föregående anförts föreligger alltså förslag till *lag om utlämning för brott*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar (*bilaga A*), måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Torsten Johansson

F ö r s l a g
till
L a g
om utlämning för brott

Härigenom förordnas som följer.

Villkor för utlämning

1 §.

Den som i främmande stat är misstänkt, tilltalad eller dömd för brott och uppehåller sig här i riket må efter beslut av Konungen utlämnas till den främmande staten enligt vad i denna lag sägs.

2 §.

Svensk medborgare må ej utlämnas.

3 §.

Utlämning må beviljas allenast för brott, som helt eller delvis föröfvats utom riket, eller för sådan inom riket begången gärning, som innefattar medverkan till dylikt brott.

4 §.

Ej må utlämning ske, med mindre den gärning för vilken utlämning begäres är eller motsvarar brott, varå enligt svensk lag straffarbete kan följa. Har gärningsmannen i den främmande staten dömts för brottet, må han utlämnas allenast om påföljden utgör frihetsstraff eller annat omhändertagande på anstalt i fyra månader eller däröver.

5 §.

För gärning, som i 26 eller 27 kap. strafflagen sägs och som avser brott av krigsman, må utlämning ej medgivas, där icke gärningen, bedömd enligt svensk lag i övrigt, skulle vara att anse såsom brott, för vilket utlämning jämlikt bestämmelserna i 4 § må ske.

6 §.

Utlämning må ej medgivas för politiskt brott, med mindre gärningen prövas tillika och i övervägande grad innefatta brott av icke politisk beskaffenhet.

7 §.

Ej må den utlämnas, som på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden löper risk att i den stat som begär utlämningen utsättas för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller som i nämnda stat icke åtnjuter trygghet mot att bliva sänd till stat, i vilken han löper sådan risk.

8 §.

Om utlämning i särskilt fall, med hänsyn till den avsedda personens ålder, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt samt med beaktande jämväl av brottets beskaffenhet och den utlämningssökande statens intresse, framstår såsom uppenbart oförenlig med humanitetens krav, skall utlämning ej äga rum.

9 §.

Utlämning må ej medgivas, med mindre sannolika skäl föreligga till misstanke, att den som begäres utlämnad begått det med framställningen avsedda brottet.

I utlämningstraktat må bestämmas, att hinder mot utlämning i det avseende varom förmäles i första stycket ej skall föreligga, om framställningen grundas på fällande dom eller på beslut om häktning, som meddelats av domstol eller domare.

10 §.

Är den person som avses med framställningen här i riket åtalad, häktad eller underkastad reseförbud för det uppgivna brottet, eller har här i riket meddelats dom eller beslut om eftergift av åtal beträffande samma brott, må utlämning för det brottet ej äga rum.

Ej heller må utlämning beviljas, om straff för brottet skulle enligt svensk lag vara att anse såsom förfallet.

11 §.

Om den, som begäres utlämnad, här i riket dömts att undergå frihetsstraff för annat brott än det som avses med framställningen, må han ej utlämnas, förrän han frigivits eller utskrivits från fängvårdsanstalten. Utlämning må ej heller ske, om han här i riket står under åtal för annat brott, å vilket kan följa frihetsstraff, eller om han eljest för annat brott hålles häktad eller är underkastad reseförbud.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må utlämning äga rum för möjliggörande av rättegång angående det med framställningen avsedda brottet, på villkor att den utlämnade efter rättegången utan dröjsmål överlämnas till svensk myndighet.

12 §.

Vid beviljande av utlämning skola i tillämpliga delar uppställas följande villkor:

1. utan särskilt medgivande i den ordning som i 24 § sägs må den utlämnade icke åtalas eller straffas för annat före utlämningen begånget brott än det, för vilket han utlämnats, eller i annat fall än i 13 § andra stycket avses utlämnas till en tredje stat, med mindre han efter att hava dömts och avtjänat straff för det med utlämningen avsedda brottet underlåtit att lämna landet inom fyrtiofem dagar, ehuru hinder icke mött, eller återvänt dit, sedan han lämnat det;

2. under den tid av fyrtiofem dagar varom i 1. sägs må den utlämnade icke hindras att lämna landet på grund av förhållande, som ligger honom till last före utlämningen;

3. den utlämnade må icke för det ifrågavarande brottet ställas under tilltal inför domstol, vilken endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden förlänats befogenhet att döma i mål av sådan beskaffenhet; detta villkor må dock eftergivnas, om det finnes kunna ske utan fara för rättssäkerheten;

4. den utlämnade må ej för brottet straffas med döden.

Då utlämning medgives i fall varom i 5 § sägs, skall såsom villkor uppställas, att den utlämnade icke må straffas för brottet i vidare mån än det varit av beskaffenhet att föranleda utlämning. Beviljas utlämning i fall som avses i 6 §, skall med utlämningen förbindas det villkoret, att den utlämnade icke må för gärningen straffas såsom för politiskt brott.

I samband med beviljande av utlämning må uppställas de ytterligare villkor som Konungen prövar erforderliga.

13 §.

Framställa flera stater begäran om utlämning av samma person, skall med hänsyn till beskaffenheten av samt tiden och orten för brottet, tidsföljden mellan framställningarna, gärningsmannens nationalitet och hemvist ävensom omständigheterna i övrigt prövas till vilken stat utlämning skall ske.

Avse framställningarna olika brott, må såsom villkor för utlämningen föreskrivas, att den utlämnade skall efter att hava dömts och avtjänat straff i den ena staten utlämnas till den andra.

Förfarandet

14 §.

Framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg. Den skall grundas antingen på en i den främmande staten meddelad fällande dom eller ock på ett av behörig myndighet i nämnda stat meddelat beslut, som

innebär förordnande om häktning. Avskrift av domen eller beslutet skall fogas vid framställningen; och skall, i den mån domen eller beslutet ej innehåller uppgifter därom, upplysning lämnas angående gärningsmannens medborgarskap, brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet. Signalement skall om möjligt företes. Framställningen skall vidare vara åtföljd av uppgift om de i den främmande staten gällande straffbestämmelser som anses tillämpliga å brottet.

15 §.

Framgår av de inkomna handlingarna, att framställningen icke är av beskaffenhet att lagligen kunna bifallas, eller finner Konungen eljest anledning föreligga att icke villfara framställningen, skall den omedelbart avslås.

16 §.

Om icke framställningen avslås på sätt i 15 § sägs, skall ärendet överlämnas till riksåklagarämbetet, som har att verkställa erforderlig utredning och därefter anmäla ärendet till prövning av högsta domstolen. Vid denna utredning och prövning skall, med iakttagande av vad nedan sägs, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om förundersökning och eljest om rättegång i brottmål är stadgat.

17 §.

Till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning må tvångsmedel användas enligt vad i allmänhet gäller för brottmål.

Om beslut av rätten påkallas, upptages ärendet av den underrätt som med tillämpning av bestämmelserna i 19 kap. rättegångsbalken är behörig. Rättens beslut om häktning, reseförbud, kvarstad, skingringsförbud eller beslag skall, där ej rätten annorledes förordnar, gälla i avbidan på högsta domstolens prövning av framställningen om utlämning och, där högsta domstolen finner hinder mot utlämning ej föreligga, Konungens beslut över framställningen. Beslut om häktning skall dock gälla högst tre veckor, såframt ej rätten med hänsyn till utredningens omfattning eller eljest av särskild anledning förordnar om förlängning av denna tid. Sådant förordnande må meddelas endast efter ny förhandling och för högst två veckor i sänder.

Sedan ärendet om utlämning anmälts till prövning hos högsta domstolen, skall denna taga den befattning med användande av tvångsmedel som ankommer på rätten.

18 §.

Det tillkommer högsta domstolen att pröva, huruvida mot utlämningen möter hinder som i 2—11 §§ sägs.

Den som begäres utlämnad skall muntligen höras i högsta domstolen, om han själv eller riksåklagarämbetet begär det, så ock eljest om det av särskild anledning finnes erforderligt.

19 §.

Förhandling vid rätten skall, förutom då det följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken, hållas inom stängda dörrar, då det begäres av den om vars utlämnande är fråga eller det finnes påkallat av hänsyn till främmande stat.

20 §.

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, skall Konungen giva sitt beslut över framställningen. Ej må framställningen bifallas, om högsta domstolen förklarat hinder möta mot utlämningen. I utlämningstraktat må bestämmas att, därest framställning om utlämning lämnats utan bifall med hänsyn till hinder som omförmäles i 8 eller 9 §, utlämning likväl skall kunna komma till stånd på grundval av internationellt skiljedomsförfarande.

I beslut om utlämning skall utsättas viss tid, högst en månad från beslutets delfående, inom vilken den som avses med beslutet skall hämtas av den främmande staten. Har han ej avhämtats inom utsatt tid, skall beslutet vara förfallet.

Konungen äger förordna, att den, som enligt beslut skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten av beslutet skall hållas i förvar eller vara ställd under uppsikt.

21 §.

Vid beviljande av utlämning må Konungen förordna, att föremål som under ärendets handläggning tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid göras det förbehåll till tryggande av det allmännas intressen eller tredje mans rätt som kan anses påkallat.

22 §.

Ersättning åt offentlig försvarare för befattning med ärendet efter det högsta domstolens prövning ägt rum utgår av allmänna medel med belopp som bestämmas av Konungen. Sådan ersättning skall stanna å statsverket.

Annan ersättning åt offentlig försvarare ävensom ersättning åt vittne eller annan som hörts i ärendet skall jämväl stanna å statsverket, där ej högsta domstolen av särskilda skäl förordnar, att ersättningen skall återgäldas av den som begäres utlämnad.

Övriga bestämmelser

23 §.

Är någon, som uppehåller sig här i riket, i främmande stat efterlyst för brott, som enligt denna lag kan föranleda utlämning, må polis- eller åklagarmyndighet, enligt vad i allmänhet gäller för brottmål, anhålla honom eller ålägga honom reseförbud utan att framställning om utlämning för brottet föreligger.

Anmälan om åtgärden skall omedelbart göras hos rätten, som har att skyndsamt pröva, huruvida anhållandet eller reseförbudet skall bestå. Rätten skall i sådant ärende hålla förhandling. Mot rättens beslut må talan ej föras.

Om anhållandet eller reseförbudet enligt rättens beslut skall bestå, ankommer det på rätten att omedelbart sända underrättelse om åtgärden till justitiedepartementet. Finner chefen för justitiedepartementet, att hinder mot utlämning föreligger eller att eljest utlämning ej bör ske, har han att utverka Konungens förordnande om upphävande av åtgärden. I annat fall skall den främmande staten genom utrikesdepartementets försorg underrättas om åtgärden. Därvid skall angivas viss av chefen för justitiedepartementet bestämd tid, högst två månader från mottagandet av underrättelsen, inom vilken framställning om utlämning skall göras. Har ej framställning gjorts inom utsatt tid, skall den som anhållits försättas på fri fot eller meddelat reseförbud vara förfallet.

24 §.

Främmande stat må på ansökan erhålla Konungens tillstånd, att den som utlämnats till staten må, utan hinder av villkor som uppställts för utlämningen, ställas till ansvar för annat före utlämningen förövat brott än det för vilket utlämning skett eller utlämnas till en tredje stat. Sådant ansökan skall göras på diplomatisk väg; och skall ansökningen innehålla upplysning om brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet.

Tillstånd må lämnas allenast såvitt i ärendet lämnade upplysningar giva stöd för misstanke, att den utlämnade begått det uppgivna brottet, och hinder mot utlämning för brottet i övrigt ej skulle hava mött.

Framgår av de inkomna handlingarna, att ansökningen icke är av beskaffenhet att lagligen kunna bifallas, eller finner Konungen eljest anledning föreligga att icke villfara framställningen, skall den omedelbart avslås. I annat fall skall frågan prövas av högsta domstolen. Ej må ansökningen av Konungen bifallas, om högsta domstolen förklarar hinder mot bifall föreligga.

25 §.

Tillstånd att genom riket föra den som av en främmande stat utlämnas till annan stat må meddelas av Konungen under förutsättning, att det kan antagas att hinder mot utlämning enligt denna lag icke skulle hava mött. Ansökan om sådant tillstånd skall göras på diplomatisk väg. Tillståndet må meddelas utan iakttagande av vad i lagen stadgas beträffande förfarandet i utlämningsärende.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958. Genom lagen upphäves lagen den 4 juni 1913 (nr 68) angående utlämning av förbrytare.

Har framställning om utlämning gjorts före nya lagens ikraftträdande men ej blivit dessförinnan slutligen prövad, skall frågan om medgivande av och villkor för utlämning prövas enligt nya lagen. Beträffande förfarandet i sådant ärende skall äldre lagen tillämpas.

Bestämmelser i traktat, som är gällande vid nya lagens ikraftträdande, skola lända till efterrättelse, även om de stå i strid mot vad i lagen är stadgat.

Bilaga B

Vid promemorian den 20 september 1954 fogat förslag till

Lag om utlämning för brott

Härigenom förordnas som följer.

Villkor för utlämning

1 §.

På begäran av främmande stat må person, som uppehåller sig här i riket och är för brott misstänkt, tilltalad eller dömd, kunna genom beslut av Konungen utlämnas till den främmande staten efter ty i denna lag sägs.

2 §.

Svensk medborgare må ej utlämnas.

3 §.

Utlämning må beviljas allenast för brott som förövats utom riket; dock må utlämning medgivas även för sådan inom riket begången gärning, som innefattar medverkan till dylikt brott.

4 §.

Ej må utlämning ske, med mindre den gärning för vilken utlämning begäres är eller, om den hade begåtts i Sverige under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse som brott varå enligt svensk lag svårare straff än fängelse kan följa. Har i den främmande staten straff ådömts för brottet, må utlämning ej ske, med mindre straffet är frihetsstraff i tre månader eller däröver.

För gärning, som i 26 eller 27 kap. strafflagen sägs och som avser brott av krigsman, må ej utlämning medgivas, där icke gärningen, bedömd enligt svensk lag i övrigt, skulle vara att anse såsom brott för vilket utlämning jämlikt bestämmelserna i denna paragraf må ske. Ej heller må utlämning medgivas för gärning, som enligt svensk rätt är att anse såsom tryckfrihetsbrott.

5 §.

Utlämning må ej medgivas för politiskt brott, med mindre gärningen prövas tillika och i övervägande grad innefatta brott av icke politisk beskaffenhet.

6 §.

Ej må den utlämnas, som på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller eljest på grund av politiska förhållanden löper risk att i den stat som begär utlämningen utsättas för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller som i nämnda stat icke åtnjuter trygghet mot att bliva sänd till land, i vilket han löper sådan risk.

7 §.

Utlämning må ej medgivas, med mindre sannolika skäl föreligga till misstanke, att den som begäres utlämnad begått det med framställningen avsedda brottet.

8 §.

Är den person som avses med framställningen här i riket åtalad, häktad, underkastad reseförbud eller dömd för det uppgivna brottet, eller har här i riket meddelats beslut om eftergift av åtal för brottet, må utlämning ej äga rum.

Ej heller må utlämning beviljas, om straff för brottet skulle enligt svensk lag vara att anse såsom förfallet.

9 §.

Om den, som begäres utlämnad, här i riket dömts till frihetsstraff, förvaring eller internering för annat brott än det som avses med framställningen, må han ej utlämnas, förrän han frigivits eller utskrivits från fångvårdsanstalten; dock må han utlämnas för lagföring i den främmande staten, om denna förbinder sig att efter lagföringen utan dröjsmål överlämna honom till svensk myndighet.

Utlämning må ej heller medgivas, om den som begäres utlämnad här i riket står under åtal för annat brott å vilket kan följa straffarbete, eller hållas häktad eller är underkastad reseförbud med anledning av annat brott.

10 §.

Vid beviljande av utlämning skola i tillämpliga delar uppställas följande villkor:

1. utan särskilt medgivande i den ordning som i 22 § sägs må den utlämnade icke åtalas eller straffas för annat före utlämningen begånget brott än det, för vilket han utlämnats, eller i annat fall än i 11 § andra punkten avses utlämnas till en tredje stat, med mindre han efter att hava lagförts och avtjänat straff för det med utlämningen avsedda brottet antingen, ehuru hinder icke mött, underlåtit att lämna landet inom tre månader eller återvänt dit, sedan han lämnat det;

2. under den tid av tre månader, varom i 1. sägs, må den utlämnade icke hindras att lämna landet, såframt han ej begär nya brott;

3. den utlämnade må icke för det brott som utlämningen avser ställas under tilltal inför domstol, vilken endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden förlänats befogenhet att döma i mål av sådan beskaffenhet;

4. den utlämnade må ej för brottet straffas med döden.

Då utlämning medgives i fall, varom i 4 § andra stycket sägs, skall såsom villkor uppställas, att den utlämnade icke må straffas för brottet i vidare mån än det varit av beskaffenhet att föranleda utlämning. Beviljas utlämning i fall som avses i 5 §, skall med utlämningen förbindas det villkoret, att den utlämnade icke må för gärningen straffas såsom för politiskt brott.

I samband med beviljande av utlämning må uppställas de ytterligare villkor som Konungen kan finna erforderliga.

11 §.

Framställa flera stater begäran om någons utlämnande, skall Konungen med hänsyn till beskaffenheten av samt tiden och orten för brottet eller brotten, tidsföljden mellan framställningarna, gärningsmannens nationalitet och hemvist ävensom omständigheterna i övrigt bestämma till vilken stat utläm-

ning skall ske. Då framställningarna avse olika brott, må såsom villkor för utlämningen föreskrivas, att den utlämnade skall efter att hava lagförts och avtjänat straff i den ena staten utlämnas till den andra.

Förfarandet

12 §.

Framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg.

Framställningen skall grundas antingen på en av domstol meddelad fällande dom eller ock på ett av behörig myndighet meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Avskrift av domen eller beslutet skall fogas vid framställningen; och skall, i den mån domen eller beslutet ej innehåller uppgifter därom, upplysning lämnas angående gärningsmannens medborgarskap, brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet. Signalement skall om möjligt företes. Framställningen skall vidare vara åföljd av uppgift om de i den främmande staten gällande straffbestämmelser, som äro tillämpliga å brottet.

13 §.

Framgår av de inkomna handlingarna, att framställningen icke är av beskaffenhet att lagligen kunna efterkommas, eller prövar Konungen eljest anledning föreligga att icke villfara framställningen, må densamma omedelbart avslås.

14 §.

Där icke framställningen på sätt i 13 § sägs blir avslagen, skall förundersökning i ärendet verkställas genom riksåklagarämbetets försorg; och ankommer det på högsta domstolen att på anmälan av ämbetet pröva, huruvida mot utlämningen möter hinder varom i 2—9 §§ sägs.

Beträffande förundersökningen och förfarandet hos högsta domstolen skall, med iakttagande av vad nedan sägs, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som gäller om brottmål, vilket upptages omedelbart av högsta domstolen.

15 §.

Högsta domstolen skall i utlämningsärendet hålla förhandling, såframt ej förhandling uppenbarligen är utan betydelse för ärendets prövning.

Om det i särskilt fall kräves av hänsyn till den främmande staten, må förhandling vid högsta domstolen ske inom stängda dörrar.

16 §.

Den som begäres utlämnad skall biträdas av försvarare.

17 §.

Ersättning åt offentlig försvarare samt vittne eller annan som hörts i ärendet skall slutligen gäldas av statsverket, där ej högsta domstolen av särskilda skäl förordnar, att ersättningen skall erläggas av den som begäres utlämnad.

18 §.

Finner högsta domstolen hinder mot utlämningen ej möta, skall den, som begäres utlämnad, i häkte avbida Konungens beslut över framställningen.

19 §.

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, skall Konungen giva sitt beslut angående framställningen. Ej må framställningen bifallas, om högsta domstolen förklarar hinder möta mot utlämningen.

I beslut om utlämning skall utsättas viss tid, högst en månad, från beslutets delfående, inom vilken den häktade skall hämtas av den främmande staten. Har han ej avhämtats inom utsatt tid, skall beslutet vara förfallet och den häktade försättas på fri fot.

20 §.

Vid beviljande av utlämning må Konungen förordna, att föremål som under ärendets handläggning tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid göras det förbehåll till trygghet av tredje mans rätt, som kan anses påkallat.

Övriga bestämmelser

21 §.

Den som är efterspanad med anledning av brott, som enligt denna lag kan föranleda utlämning, må av polismyndighet anhållas utan att framställning om utlämning för brottet föreligger; och skall han, där justitiekanslern så förordnar, förbliva anhållen i avbidan på framställning om utlämning. Justitiekanslerns förordnande skall ofördröjligen anmälas hos chefen för justitiedepartementet; finner denne att hinder mot utlämning föreligger eller att eljest utlämning ej bör ske, förordne då att den anhållne skall lösgivas.

Där icke chefen för justitiedepartementet meddelar förordnande som nyss sagts, skall den främmande staten genom utrikesdepartementets försorg underrättas om anhållandet. Därvid skall angivas viss av chefen för justitiedepartementet bestämd tid, högst två månader från mottagandet av underrättelsen, inom vilken framställning om utlämning skall göras. Har ej framställning gjorts inom utsatt tid, skall den anhållne försättas på fri fot.

22 §.

Främmande stat må på ansökan erhålla Konungens tillstånd, att den som utlämnats till staten må, utan hinder av villkor som uppställts för utlämningen, ställas till ansvar för annat före utlämningen förövat brott än det varför utlämning skett eller utlämnas till en tredje stat. Sådan ansökan skall göras på diplomatisk väg; och skall ansökningen innehålla upplysning om brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet.

Tillstånd må lämnas allenast så vitt hinder mot utlämning för det uppgivna brottet ej skulle hava mött och i ansökningen lämnade upplysningar giva stöd för misstanke, att den utlämnade begått brottet.

Därest ej av de inkomna handlingarna framgår, att ansökningen icke är av beskaffenhet att lagligen kunna bifallas eller Konungen eljest finner anledning att omedelbart avslå densamma, skall frågan prövas av högsta domstolen. Ej må ansökningen av Konungen bifallas, om högsta domstolen förklarar hinder däremot föreligga.

23 §.

Tillstånd att genom riket föra den som av en främmande stat utlämnas till annan stat må meddelas av Konungen under förutsättning, att det kan antagas att hinder mot utlämning enligt denna lag icke skulle hava mött.

Ansökan om sådant tillstånd skall göras på diplomatisk väg. Tillståndet må meddelas utan iakttagande av vad i lagen är stadgat beträffande förfarandet i utlämningsärende.

24 §.

Beträffande utlämning till Danmark, Island, Finland och Norge gäller vad särskilt är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955, från och med vilken dag lagen den 4 juni 1913 (nr 68) angående utlämning av förbrytare upphör att gälla.

Har framställning om utlämning gjorts före nya lagens ikraftträdande men ej blivit dessförinnan slutligen prövad, skall frågan huruvida utlämning må medgivas och vilka villkor som skola uppställas för utlämningen prövas enligt nya lagen. Beträffande förfarandet i sådant ärende skall äldre lagen tillämpas; Konungen äger dock, i den mån det kan anses främja utredningen och finnes kunna ske utan att ärendets avgörande blir avsevärt fördröjt, bestämma att det i nya lagen stadgade förfarandet skall tillämpas.

Ärende enligt 24 eller 25 § äldre lagen, i vilket ministern för utrikes ärendena ej meddelat beslut före ikraftträdandet, handläggas med tillämpning av bestämmelserna i 21 § nya lagen.

Bestämmelserna i 22 § nya lagen skola äga tillämpning även där utlämning ägt rum före ikraftträdandet.

Bestämmelser i traktat, som är gällande vid nya lagens ikraftträdande, skola lända till efterrättelse, även om de stå i strid mot vad i lagen är stadgat.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 14 mars 1957.

Närvarande:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 23 februari 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 januari 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om utlämning för brott*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet Per Bergsten.

Lagrådet yttrade:

Det remitterade förslaget till ny utlämningslag framlägges vid en tidpunkt, då det ännu icke är fullt klart vilket resultat som kan väntas av det internationella samarbetet på området i Europarådet. Regleringen av utlämningsfrågor de nordiska länderna emellan har också lämnats därhän. Man får därför räkna med att ändringar relativt snart bli erforderliga. Jämkningsfrågor kunna även bli följden av de genomgripande reformer inom straffrätten som väntas inom den närmaste tiden. Som flertalet utlämningstraktater uppsagts i avvaktan på ny lagstiftning anser sig lagrådet emellertid icke böra ifrågasätta uppskov med ärendet.

Förslaget avser i första rummet att bättre än 1913 års lag tillvarata rättssäkerhetens intresse och humanitära synpunkter. Denna strävan är uppenbarligen lovvärd. Lagrådet har i allmänhet icke heller funnit anledning till erinran mot principerna i förslaget. Av skäl som anföras under 12 § ifrågasätter dock lagrådet lämpligheten av att i lagen införa ett kategoriskt förbud mot utlämning när dödsstraff kan riskeras.

I vissa särskilda hänseenden synes förslaget medföra en mera komplicerad ordning än som är behövlig. Lagrådet vill fördenskull ifrågasätta några jämkningar i förenklande riktning. Även vissa kompletteringar av förslaget torde vara önskvärda. Lagrådet anser sålunda bland annat att, när utlämning medgives för grövre brott, den bör kunna omfatta jämväl lindrigare brott, varå enligt svensk lag ej kan följa straffarbete. Det må i detta sammanhang framhållas, att förslaget ej såsom gällande lag upptager något enklare förfarande för de fall då utlämning medgives av den som avses med den främmande statens begäran. Ehuru det kan ifrågasättas huruvida det före-

slagna förfarandet har någon mera betydelsefull funktion att fylla i dylika fall, vill lagrådet ej framställa erinran mot att det enklare förfarandet slopas, såframt de av lagrådet förordade jämkningarna vidtagas.

Åtskilliga bestämmelser i förslaget äro väsentligen oförändrade hämtade från 1913 års lag. Det synes påkallat att i detta sammanhang genomarbete dessa bestämmelser något mera än som skett. En viss omgruppering torde även vara önskvärd. Lagrådet vill särskilt framhålla, att 9 § ej skiljer mellan de fall, då den person som avses med den främmande statens begäran ännu icke är dömd för något brott, och den situationen att dom mot honom föreligger. I förra fallet bör, såsom föreslagits, i princip vara tillfyllest att det föreligger beslut om häktning som är grundat på sannolika skäl att den misstänkte begått brottet. I senare fallet bör domen ej godtagas, utan att den såväl i fråga om utredningen som i övrigt uppfyller rimliga krav och alltså ej föranleder allvarlig erinran. Lagrådet förordar fördenskull, att i lagen, efter vissa allmänna bestämmelser, först upptages en avdelning som rör utlämning av den som är misstänkt för brott samt att därefter — förslagsvis under 10 § — behandlas det fallet att begäran göres om utlämning av någon som redan är dömd till viss påföljd. Genom en sådan ändring blir bland annat möjligt att införa en mera distinkt terminologi. Den som ännu icke är dömd för brott synes i överensstämmelse med rättegångsbalkens uttrycksätt böra genomgående benämnas den misstänkte och den som blivit föremål för fällande dom betecknas den dömd. Lagrådet anser även önskvärt, att i lagförslaget så långt möjligt användes uttrycket gärning i stället för brott, bland annat därför att den misstänktes eller dömdes tillräknelighet avses skola beaktas allenast vid tillämpningen av 8 § i det remitterade förslaget (jfr terminologin i 5 kap. samt 3 kap. 4 § SL).

Om den föreslagna omgrupperingen vidtages, torde några nya rubriker böra införas för att utmärka indelningen.

1 och 2 §§.

Dessa paragrafer i det remitterade förslaget torde lämpligen böra sammanföras till en gemensam paragraf. För att redan här utmärka, att utlämning — oavsett om dom föreligger eller ej — icke kan komma i fråga med mindre någon gärning av allvarlig beskaffenhet föreligger, torde förutsättningen i 4 §, att gärningen skall motsvara brott varå straffarbete kan följa enligt svensk lag, böra flyttas till 1 §. Det fallet att åtal väckts torde icke behöva särskilt nämnas, eftersom uttrycket »misstänkt för brott» omfattar även den som är tilltalad för brott. 1 § torde därför böra inledas med ett stadgande, att den som i främmande stat är misstänkt eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket må efter beslut av Konungen utlämnas till den staten enligt vad i lagen sägs, om gärningen motsvarar brott varå straffarbete kan följa enligt svensk lag. Såsom andra stycke kan upptagas den ävenledes grundläggande bestämmelsen i 2 § av förslaget om att svensk medborgare ej må utlämnas.

I 14 § av det remitterade förslaget har upptagits bestämmelse, att framställning om utlämning skall grundas antingen på en i den främmande staten meddelad fällande dom eller ock på ett av behörig myndighet i nämnda stat meddelat beslut, som innebär förordnande om häktning. Såsom förslaget är uppbyggt kommer icke någondera förutsättningen att omfattas av högsta domstolens prövning. Detta undantag från det system som eljest skall gälla synes mindre lämpligt. Lagrådet förordar, att under 2 § upptages stadgande, att begäran om utlämning av den som är misstänkt för gärning varom i 1 § sägs skall grundas på beslut om häktning som meddelats av behörig myndighet i den främmande staten.

Till 2 § synes vidare böra överföras även vad 9 § i det remitterade förslaget innehåller om det fall att utlämning begäres av någon som är misstänkt men ej dömd. Såsom andra stycke kunna alltså upptagas bestämmelser, att utlämning ej må beviljas, med mindre sannolika skäl äro att den misstänkte begått gärningen, samt att genom överenskommelse med främmande stat må bestämmas att i förhållande till den staten beslut om häktning skall vara tillfyllest, om det meddelats av domstol eller domare. Med avseende å sådan utlämningstraktat anser sig lagrådet böra framhålla, att därtill självfallet kan göras reservation om att sagda verkan av häktningsbeslutet upphör, om det visas att annan än den misstänkte begått gärningen eller att beslutet eljest är ogrundat.

3 §.

Den föreslagna lydelsen av paragrafen ger ej utrymme åt möjligheten att utlämna någon för brott som begåtts ombord å utländskt fartyg eller luftfartyg medan det befann sig inom riket, exempelvis på sjöresa inom territorialgränsen eller vid luftfärd över vårt territorium. Det är naturligt att den stat, där fartyget eller luftfartyget hör hemma, själv söker beivra brottet (jfr betr. det omvända förhållandet 1 kap. 1 § SL). Särskilt om det redan i den främmande staten dömts över brottet synes det olämpligt, att utlämning för verkställighet ej skall kunna äga rum till den staten. Lagrådet förordar därför ett tillägg i nu angiven riktning. Lagrummet torde med viss förkortning i övrigt böra innehålla, att utlämning må beviljas allenast för gärning som helt eller delvis förövats utom riket, eller ombord på utländskt fartyg eller luftfartyg, eller för medverkan därtill. Därunder lärers i fråga om annan medverkan än gärningsmannaskap inbegripas jämväl det fallet att någon utom riket medverkat till gärning som är att anse som förövad här i riket.

Enligt gällande lag må utlämning ej medgivas, om gärningen enligt svensk rätt skulle vara att anse som tryckfrihetsbrott. Detta villkor har uteslutits i det remitterade förslaget. Lagrådet vill för fullständighetens skull erinra om stadgandet i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, enligt vilket ej någon må kunna för missbruk av tryckfriheten eller medverkan däri tilltalas eller dömas till ansvar i annan ordning eller i annat fall än tryckfrihetsförordningen bestämmer. Det lärers icke vara tillåtet att i strid mot denna bestämmelse i tryckfrihetsförordningen utlämna någon som genom tryckt skrift

här medverkat till brott utomlands. Något uttryckligt förbehåll av denna innebörd kan ej anses erforderligt.

4—6 §§.

Beträffande 4 § första punkten erinrar lagrådet om vad som anförts under 1 och 2 §§. Andra punkten torde böra flyttas till 10 § enligt lagrådets förslag.

De i 5 och 6 §§ upptagna bestämmelserna äro avsedda att ersätta föreskrifterna i 4 § andra stycket och 7 § i 1913 års lag. Såväl sakliga som redaktionella ändringar ha emellertid vidtagits. Lagrådet anser det önskvärt, att det tydligare utmärkes att utlämning ej må äga rum för gärning varom förmåles i sådan bestämmelse i 26 och 27 kap. strafflagen som avser brott av krigsman, liksom ej heller för politiskt brott. Det bör klart framgå, att om gärningen innefattar jämväl annat brott, utlämning som må komma i fråga skall äga rum allenast för det senare brottet.

Beträffande 6 § i övrigt synes vanskligt att på sätt som skett i det remitterade förslaget ändra nuvarande lydelsen av ifrågavarande stadgande, vilket avfattats med den schweiziska lagen som mönster. Ämnet är av den ömtåliga natur att man torde böra undvika ändring, helst som man i så fall kan få bättre ledning av internationell doktrin. Det må här även erinras om att förslaget icke upptager den belgiska attentatsklausulen. Denna gav i gällande lag i sin mån visst belägg för att gärningsmannens syfte icke ensamt borde tillerkännas utslagsgivande betydelse vid avgörande av vad som skall anses som politiskt brott. Lagrådet utgår från att man även framdeles kan i överensstämmelse med den schweiziska rättstillämpning som åberopades vid tillkomsten av 1913 års lag tillmäta de objektiva omständigheterna tillbörlig vikt.

Det remitterade förslaget innehåller icke heller någon bestämmelse som anger att s. k. folkmord i enlighet med 1948 års internationella konvention icke må räknas som politiskt brott. Klarhet bör råda på denna punkt; att slutstadgandet till lagförslaget gör undantag för vad som följer av gällande konventioner synes knappast vara ett fullt ändamålsenligt sätt att besvara spørsmålet. I fråga om 1949 års Genèvekonventioner angående sårade och sjuka m. fl. ligger frågan annorlunda till. De brott som där avses kunna regelmässigt ej betecknas som politiska. Konventionerna innefatta ej heller någon förpliktelse att behandla brotten som icke politiska.

Lagrådet hemställer, att lagrummet får innehålla, såsom *första stycke*, att utlämning ej må beviljas för politiskt brott, såsom *andra stycke*, att om gärningen tillika innefattar brott av icke politisk beskaffenhet utlämning må beviljas för det brottet, såframt gärningen i det särskilda fallet prövas övervägande äga karaktären av ett icke politiskt brott, samt såsom *tredje stycke*, att gärning, som enligt därom ingången konvention är att hänföra till folkmord, ej räknas som politiskt brott.

Förevarande 5 och 6 §§ torde, om lagrådets önskemål under 1 och 2 §§ beaktas, böra betecknas 4 och 5 §§.

7 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om förbud mot utlämning på grund av risk för politisk förföljelse synas alltför kategoriska. Tillräcklig grund kan svårigen anses föreligga att ej här, liksom i 54 § utlänningslagen, göra en avvägning mellan brottets beskaffenhet och den politiska förföljelse som må befaras. Det torde emellertid vid en jämkning på denna punkt vara önskvärt att erinra om grundsatserna för politisk flyktings rätt till asyl. Lagrådet förordar därför, att i paragrafen upptages stadgande, att utlämning må äga rum, om faran för politisk förföljelse i det särskilda fallet prövas vara av så underordnad betydelse i förhållande till brottsligheten att utlämning kan ske utan att anspråken på fristad för politiska flyktingar obehörigen åsidosätts.

Lagrummet torde under tidigare angiven förutsättning böra betecknas som 6 §.

8 §.

Genom denna bestämmelse i förslaget har gjorts ett betydelsefullt avsteg från traditionell uppfattning om förfarandet olika stater emellan, när fråga väckts om utlämning. Lagrådet ansluter sig till tanken i bestämmelsen att utlämning ej bör komma till stånd, om den ur humanitär synpunkt skulle stå i uppenbar strid mot svensk åskådning. En sådan prövning kan sägas ge uttryck för att man jämväl i internationella straffrättsliga frågor beaktar den synpunkt som brukar gå under benämningen *l'ordre public*. Tillämpningen av denna grundsats är i förevarande fall uppenbarligen mycket ömtålig men torde, om tillbörlig försiktighet iakttages med hänsyn till den främmande statens berättigade krav, icke bereda oöverstigliga svårigheter. Tydligt är att vid prövning av frågan svenska synpunkter på straffrättsskipningen icke kunna tillerkännas obetingat företräde framför den åskådning som råder i främmande stat. Man måste i stället räkna med att olika kulturländers uppfattningar få respekteras såsom i stort sett likvärdiga. Det är endast om vissa grundläggande principer trädas för nära som den egna rättsordningen måste få slå igenom vid inhemsk myndighets prövning.

Enligt det remitterade förslaget skall utlämning ej få äga rum, om den skulle framstå som uppenbart oförenlig med humanitetens krav. Detta uttryck synes icke tillräckligt vägledande för att tjäna som grund vid en domstolsprövning. Det torde visserligen med hänsyn till lagrummets avsedda funktion vara riktigt, att den humanitära synpunkten särskilt framhäves, men lagrådet anser från angivna utgångspunkter, att paragrafen även bör innehålla en erinran om att utlämningen skall framstå som uppenbart oförenlig med grunderna för straffrättsskipningen här i riket. I tillämpningen torde främst ifrågakomma sådana omständigheter som att den som skulle utlämnas är mycket ung och outvecklad, kanske ännu i skolåldern, eller svårt sjuk. Personliga förhållanden i övrigt måste tydligen vara alldeles särskilt kvalificerade för att hindra utlämning.

I enlighet med det anförda synes paragrafen böra innehålla, att utlämning ej må beviljas, om den i särskilt fall på grund av den misstänktes ungdom, hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt, med beaktande av jämväl brottets beskaffenhet och den främmande statens intresse, finnes ur humanitär synpunkt uppenbart oförenlig med grunderna för straffrättskipningen här i riket. Under tidigare angiven förutsättning torde paragrafnumret böra ändras till 7 §.

9 och 10 §§.

Såsom förut nämnts förordar lagrådet, att bestämmelserna i 9 §, såvitt angår utlämning av den som är misstänkt för brott, flyttas till 2 §. I övrigt torde lagrummet böra erhålla sin motsvarighet i 10 §.

I 10 § av det remitterade förslaget uppställas hinder mot utlämning med hänsyn till vissa åtgärder som företagits av svensk myndighet. Enligt lagrådets mening går stadgandet något för långt. Att den misstänkte här i riket är häktad eller underkastad reseförbud för brottet synes icke utgöra tillräcklig anledning att vägra utlämning och bestämmelsen härom torde lämpligen böra utgå. Vad angår åtal för brottet synes det böra tillkomma Konungen att pröva, huruvida allmänt åtal med hänsyn till den främmande statens begäran skall nedläggas. Paragrafen bör, under enahanda förutsättning som tidigare angivits, erhålla beteckningen 8 §.

Lagrådet har inledningsvis framhållit, att utlämning bör kunna medgivas även för brott varå enligt svensk lag ej kan följa straffarbete, om utlämning ändock äger rum för grövre brott. Den omständigheten att utlämning i annat fall överhuvud icke skulle kunna äga rum förefaller icke att utgöra anledning att hindra lagföring utomlands för lindrigare brott. Förslaget leder också i förevarande hänseende till otillfredsställande konsekvenser. Det kan exempelvis förekomma, att vederbörande dömes till böter, straffskatt eller liknande i hemlandet och att dylikt ekonomiskt straff verkställs, oaktat den dömde vistas i annat land. Men om utlämning sker för ett grövre brott skulle därvid, efter vad det vill synas, enligt 12 § uppställas förbud även mot att ännu icke verkställt ekonomiskt straff blir föremål för exekution.

Då fråga uppkommer om utlämning av den som är *dömd* för ett grövre brott och i samma dom är fälld till ansvar för andra brott bli konsekvenserna av förslagets ståndpunkt särskilt egendomliga. Man får räkna med att, liksom enligt svensk lag, gemensamt straff kan utmätas för flera brott. 4 § i förslaget anger i motsats till gällande lag ett visst mått, till vilket straffet skall uppgå för att utlämning må ske. Det är emellertid icke möjligt att ange vad som av ett gemensamt straff belöper på visst brott. Med hänsyn till det anförda synes, även om alla svårigheter ej kunna undvikas, påkallat att införa en bestämmelse som medger utlämning även för lindrigare brott under nyss angiven förutsättning. Europarådets utkast till utlämningskonvention upptager också en dylik bestämmelse.

Av anförda skäl förordar lagrådet, att *under 9 §* upptages stadgande att, där utlämning finnes kunna beviljas för gärning som avses i 1 §, den må, om skäl äro därtill, under enahanda villkor i övrigt äga rum jämväl för gärning som i svensk lag är belagd allenast med lindrigare straff än straffarbete. Det förutsättes, att den främmande staten begär utlämning även för det eller de lindrigare brotten. Genom förbehållet att »skäl äro därtill» antydes, att de lindrigare brotten ej böra vara alltför obetydliga. Därest fråga uppkommer om att giva bestämmelsen motsvarande tillämpning i fall då någon som är dömd skall utlämnas, torde regelmässigt den omständigheten att rättegång om brotten redan ägt rum böra vara tillräcklig anledning att låta utlämningen omfatta även brott, varå straffarbete ej i och för sig kan följa enligt svensk lag.

Härefter torde *under 10 §* lämpligen böra regleras det fallet, att utlämning begäres i fråga om den som redan är dömd. Härvid synes, som motsvarighet till 4 § andra punkten i det remitterade förslaget, böra såsom första stycke stadgas, att den som i främmande stat dömts för gärning varom i 1 § sägs må utlämnas allenast om påföljden för brottet eller, där fråga jämväl är om annat brott, för brotten tillhoppa utgör minst frihetsstraff i fyra månader eller annat omhändertagande på anstalt under motsvarande tid. Beträffande innebörden härav må nämnas, att det, om frihetsberövandet är till tiden obestämt, får prövas, huruvida det kan antagas få en varaktighet av minst fyra månader.

De av lagrådet i det föregående berörda bestämmelserna om utlämning av den som är misstänkt böra äga motsvarande tillämpning beträffande den mot vilken föreligger fällande dom, dock att enligt vad lagrådet tidigare anført här ej bör gälla regeln om sannolika skäl att den misstänkte begått gärningen. Denna föreskrift torde böra ersättas av ett stadgande som förutsätter att den åberopade domen uppfyller rimlig standard. Det bör sålunda krävas, att domslutet har stöd i utredningen och att domen ej heller i övrigt föranleder allvarlig erinran. Tydligt är, att svensk myndighet icke härigenom får påtaga sig någon detaljgranskning av dom som meddelats i främmande stat. Det är företrädesvis fråga om att pröva, huruvida invändningar som den dömde framställer allvarligt rubba tilltron till domen. Lagrådet vill understryka, att dylik granskning ej blir aktuell i andra fall än då det saknas utlämningstraktat, enligt vilken domen skall godtagas.

I enlighet med det anförda torde såsom andra stycke i förevarande paragraf böra upptagas, att vad i 3—9 §§ är stadgat om utlämning av den som är misstänkt skall äga motsvarande tillämpning i fall som avses i första stycket samt såsom tredje stycke, att i stället för vad i 2 § sägs skall gälla, att utlämning ej må beviljas med mindre domen har stöd av utredningen och ej heller i övrigt föranleder allvarlig erinran, ävensom att genom överenskommelse med främmande stat må bestämmas att i förhållande till den staten fällande dom skall godtagas.

11 §.

Under förevarande paragraf i förslaget ha angivits vissa hinder mot utlämning, vilka ej ha med brottet att göra och äro av övergående natur. Lagrådet vill till en början framhålla, att det icke synes erforderligt att högsta domstolen prövar huruvida hinder av nu nämnd art föreligger. Sådant hinder kan uppkomma även efter domstolens prövning. Jämväl i övrigt synas vissa jämkningar önskvärda. Lagrådet förordar, att i första stycket stadgas att den som här i riket är åtalad för annat brott, varå kan följa frihetsstraff, eller som enligt dom mot honom skall undergå sådant straff eller eljest omhändertagas på anstalt ej må utlämnas så länge hindret består. Motsvarande förbud torde böra gälla, om förundersökning inletts. Häktning och reseförbud torde däremot icke behöva särskilt beaktas.

Å andra sidan synes Konungen böra äga besluta, att förundersökning eller allmänt åtal skall med hänsyn till den främmande statens begäran nedläggas. Stadgande härom kan upptagas i andra stycket. Jämsides härmed synes i huvudsaklig anslutning till det remitterade förslaget böra föreskrivas, att utlämning må äga rum för rättegång om det brott som avses med den främmande statens begäran, på villkor att den misstänkte senare överlämnas till svensk myndighet enligt vad Konungen bestämmer. Med en sådan lydelse kan Konungen medge, att verkställighet av eventuellt kortare straff må äga rum innan den utlämnade återföres hit.

12 §.

Beträffande punkt 2 i första stycket anser lagrådet ur den utlämnades synpunkt försiktigheten bjuda, att man återgår till lydelsen av motsvarande bestämmelse i gällande lag.

Det remitterade förslaget upptager under punkt 4 den nyheten att ovillkorligt förbud skall uppställas mot att den som utlämnas straffas med döden.

Lagrådet vill ge sin fulla anslutning till syftet att det så långt möjligt bör förebyggas att den som utlämnas kommer att undergå dödsstraff. Vid överläggningarna om en internationell utlämningskonvention lär också ett icke obetydligt antal stater ha biträtt denna ståndpunkt. Å andra sidan är alltså icke klargjort vad det föreslagna förbudet kan föranleda med avseende å vårt förhållande till främmande stater som tillämpa dödsstraff. Det är framförallt de anglosachsiska länderna som man härvidlag har anledning att tänka på. Enligt lagrådets mening kan det ifrågasättas, om icke vårt land genom bestämmelsen skulle tillägga sig en alltför långtgående befogenhet att döma över andra kulturländers kriminalpolitik. Dessutom må erinras, att även Danmark och Norge, vilkas rättsuppfattning står vår särskilt nära, tillämpat dödsstraff vid uppgörelsen efter det sista världskrigets slut. För övrigt skall jämväl enligt gällande svensk lagstiftning kunna dömas till dödsstraff, ehuru allenast under krig.

Såvitt lagrådet kan bedöma måste man ställa sig frågande till möjligheten att alltid med framgång kunna hävda ståndpunkten, att den som utlämnas ej må undergå dödsstraff, särskilt i fall då fråga är om folkmord eller annan terror. Det bör självfallet icke ifrågakomma att, i händelse av påtryckningar, via utlänningslagstiftningen nå resultat som utlänningslagen ej medger. Likaledes vore det synnerligen olyckligt, om ett aktuellt fall skulle framtvunga lagändring för att möjliggöra utlämning. Lagrådet ser sig fördenskull nödgat att för sin del avråda från att nu ifrågavarande kategoriska förbud inskrives i lagen. Om förbudet i enlighet härmed utgår ur förslaget, får i stället ankomma på Konungen att förhandlingsvägen söka vinna förståelse hos den främmande staten för den avvisande ståndpunkt som Sverige i likhet med flertalet kulturländer, frånsett extraordinära förhållanden, intar till dödsstraff och därvid söka utverka förklaring att sådant straff ej kommer att tillämpas.

Beträffande paragrafen i övrigt vill lagrådet endast framhålla, att lydelsen av andra stycket bör anpassas till de jämkningar som lagrådet förordat beträffande 5 och 6 §§ i det remitterade förslaget (4 och 5 §§ enligt lagrådets förslag).

13 §.

I andra stycket torde böra utmärkas, att föreskrift om vidare utlämning skall innehålla villkor som avses i 12 §.

14 §.

Andra punkten i paragrafen torde i enlighet med vad lagrådet tidigare förordat böra utgå (jfr under 1 och 2 §§).

16—18 §§.

Dessa paragrafer skulle bli mera överskådliga, därest 16 § får reglera förfarandet medan riksåklagarämbetet har hand om ärendet, 17 § överlämnandet till högsta domstolen och 18 § förfarandet sedan ärendet anmälts därstädes.

I överensstämmelse härmed synes som första stycke i 16 § böra stadgas, att där framställningen icke omedelbart avslås, ärendet överlämnas till riksåklagarämbetet som verkställer erforderlig utredning enligt vad om förundersökning i brottmål är stadgat.

I ett andra stycke av 16 § kan såsom första punkt föreskrivas, att om tvångsmedel skall gälla vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. En andra punkt kan innehålla att beslut av rätten gäller tills vidare intill dess högsta domstolen prövat ärendet enligt vad i det följande sägs och, där utlämning enligt dess beslut kan lagligen beviljas, Konungen avgjort ärendet. Vidare synes som tredje punkt lämpligen böra föreskrivas, att talan mot rättsens beslut föres genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Särskilt intresse tilldrar sig det fallet att den misstänkte eller dömd häktas. Det synes icke påkallat att föreskriva så täta obligatoriska omprövningar av häktningsfrågan som det remitterade förslaget innehåller. Stadgande här om är knappast ägnat att påskynda ärendets behandling och täta omprövningar kunna framstå som meningslösa och förenade med onödiga kostnader. Enligt lagrådets mening bör av rätten meddelat häktningsbeslut få gälla tills vidare i avbidan på ärendets slutliga avgörande. Uppenbarligen måste det tillses, att den häktade ej blir lämnad åt sitt öde om utlämningsärendet drar ut på tiden, men det förefaller tillfyllest, om den häktade äger påfordra att ny förhandling i häktningsfrågan hålles inom tre veckor från senaste häktningsbeslut. Detta utesluter icke, att rätten på begäran eller av eget initiativ utsätter sådan förhandling att äga rum tidigare. Stadgande av nu angiven innebörd kan upptagas som tredje stycke i 16 §.

Under 17 § synes böra stadgas, att sedan utredningen avslutats, riksåklagarämbetet skall överlämna ärendet jämte eget yttrande till högsta domstolen.

Högsta domstolen bör pröva, huruvida hinder mot utlämning möter jämlikt 1—10 §§ enligt lagrådets förslag. Hindersprövningen bör alltså avse även 1 §. I enlighet med vad tidigare framhållits torde det däremot vara onödigt att högsta domstolen uttalar sig om hinder som avses i 11 §. Stadgandet kan upptagas såsom första stycke i 18 §.

Enligt 18 § andra stycket i det remitterade förslaget skall den som begäres utlämnad muntligen höras i högsta domstolen, om han själv eller riksåklagarämbetet begär det, så ock eljest om det av särskild anledning finnes erforderligt. Denna bestämmelse kan befaras medföra vissa praktiska olägenheter. Utlämningsärendena kunna vara av tämligen enkel beskaffenhet och det kan knappast vara lämpligt, att vederbörande då skall ha ovillkorlig rätt att framtvinga förhandling inför högsta domstolen. Om han sitter häktad i annan del av riket, föranledes därav bland annat resa till huvudstaden för honom, fångvaktare och regelmässigt även försvarare. Därest ärendet drar ut på tiden, skulle upprepade sådana resor kunna framtvingas. Som huvudregel bör därför enligt lagrådets mening gälla, att förhandling skall hållas, om det finnes erforderligt. Med tanke på de enklare fallen synes högsta domstolen böra äga befogenhet att i stället uppdraga åt allmän underrätt att hålla förhör enligt vad om bevisupptagning utom huvudförhandling är stadgat. Vidare synes lämpligen böra föreskrivas, att förhandling eller förhör ej må vägras, med mindre tidigare förhör under utredningen måste anses tillfyllest eller saken finnes uppenbar. Att förhandling inför högsta domstolen kan vara särskilt påkallad då fråga är om politiskt brott eller när risk för politisk förföljelse påstås föreligga, är tydligt.

Enligt 17 § tredje stycket i det remitterade förslaget skall, sedan ärendet om utlämning anmälts till prövning hos högsta domstolen, denna taga den befattning med användande av tvångsmedel som ankommer på rätten. Det synes tveksamt, om en sådan ordning kan fungera smidigt. I denna del må påpekas, att man icke på förhand kan veta när riksåklagarämbetets utred-

ning föreligger färdig och att i avvaktan därå häktningförhandling kan vara utsatt vid allmän underrätt å tid som infaller efter det ärendet anmälts hos högsta domstolen. Den skulle i så fall få inställas. Vidare kan det måhända vara svårt att medhinna ärendets beredning och behandling hos högsta domstolen inom den tid som föreskriven periodicitet i häktningsprövningen påfordrar. Det förefaller därför mest praktiskt, att fråga om tvångsmedel, oaktat ärendet anmälts hos högsta domstolen, alltjämt får prövas av underrätt, där ej högsta domstolen förordnar annat. Av vad förut sagts beträffande 16 § följer, att talan mot underrättens beslut skulle få föras direkt hos högsta domstolen. I övrigt bör om utlämningsärendets handläggning hos högsta domstolen gälla vad om brottmål är stadgat, i enlighet med vad som föreslagits i 16 § av det remitterade förslaget.

Under 22 § i förslaget har såsom andra stycke upptagits bestämmelse, att ersättning åt offentlig försvarare ävensom ersättning åt vittne eller annan som hörts i ärendet skall stanna å statsverket, där ej högsta domstolen av särskilda skäl förordnar att ersättningen skall återgäldas av den som begäres utlämnad. Detta stadgande synes lämpligen böra införas i nu förevarande 18 §.

20 §.

Enligt andra stycket i förevarande paragraf i det remitterade förslaget skall i beslut om utlämning utsättas viss tid, högst en månad från beslutets delfående, inom vilken den som avses med beslutet skall hämtas av den främmande staten. Man kan befara, att den angivna tidrymden under särskilda förhållanden kan bli för kort med påföljd att hela förfarandet måste göras om. En dylik eventualitet bör kunna undvikas. Tiden synes därför böra på grund av synnerliga skäl få överstiga en månad från det den främmande staten erhållit del av beslutet.

22 §.

Beträffande andra stycket erinrar lagrådet om vad som anförts under 16—18 §§.

23 §.

I överensstämmelse med 26 § i gällande lag torde möjlighet böra finnas att i fall som avses i denna paragraf verkställa beslag, t. ex. av bevismedel eller stulet gods.

I andra stycket av paragrafen synes böra uttryckligen angivas, att beträffande rättens handläggning skall gälla vad om brottmål är stadgat (jfr 16 § i förslaget). Föreskriften i tredje stycket första punkten torde lämpligen kunna upptagas i förevarande stycke.

Beträffande tredje stycket i övrigt vill lagrådet framhålla, att Konungen bör äga att utbyta anhållande mot reseförbud. Vidare anser lagrådet, att

tiden två månader såsom frist för framställning om utlämning är alltför lång för att utan reservation inskrivas i lagen. Man synes kunna undvika att i paragrafen ange någon längsta tid, helst som det kan antagas att genom konvention meddelas föreskrift härom. Självfallet får även utan föreskrift tillses, att tiden sättes så kort som möjligt. Lagrådet hemställer att lagtexten jämkas i enlighet med vad nu anförts.

Även om framställning om utlämning i allmänhet bör kunna inkomma utan uppskov, kan man svårligen underlåta att beakta eventualiteten att den dröjer något. Lagrådet anser, att den som anhållits eller underkastats reseförbud måste ha möjlighet att få sin sak omprövad — misstag i fråga om person kan exempelvis föreligga — och förordar för det ändamålet en bestämmelse, enligt vilken han äger påfordra ny förhandling inom tre veckor från det beslut senast meddelats. Därvid kan givetvis även frågan om beslag bli prövad på nytt.

24 §.

Beträffande förfarandet vid framställning som avses i denna paragraf torde lämpligen böra föreskrivas, att i tillämpliga delar skall gälla vad som är stadgat angående framställning om utlämning. Någon särskild bestämmelse om de uppgifter som skola lämnas blir i så fall icke erforderlig.

Andra stycket i det remitterade förslaget innehåller, att tillstånd må lämnas allenast såvitt i ärendet lämnade upplysningar giva stöd för misstanke att den utlämnade begått det uppgivna brottet och hinder mot utlämning för brottet i övrigt ej skulle ha mött. Även här torde man böra mera följdriktigt tillämpa de för utlämning givna reglerna, med den skillnaden att man får hålla sig enbart till handlingarna, eftersom den misstänkte förutsättes befinna sig i främmande stat och ej kan medverka vid förhandling. Såvitt angår kraven på bevisning om gärningen blir även traktat om godtagande av häktningsbeslut att tillämpa. Lagrådet föreslår fördenskull, att bestämmelsen får innehålla att medgivande må lämnas allenast om, såvitt handlingarna visa, utlämning jämväl för den gärning, varom nu är fråga, kunnat lagligen äga rum. Av lagrådets förslag till 9 § följer, att medgivande enligt förevarande paragraf må lämnas även beträffande brott som enligt svensk lag är belagt allenast med lindrigare straff än straffarbete.

25 §.

Transport genom riket av den som utlämnas från en främmande stat till annan främmande stat förutsätter enligt förslaget tillstånd av Konungen, och sådant tillstånd må medgivas allenast, om det kan antagas att hinder mot utlämning enligt svensk lag icke skulle ha mött.

Frågan om genomtransport synes tills vidare vara utan större praktisk betydelse för vårt land. Det föreslagna förfarandet måste likväl anses onödigt restriktivt. Med hänsyn till flygtransporter förefaller det också för omständligt, att konseljbeslut skall behöva avvaktas. Lagrådet vill för sin del förordna, att chefen för justitiedepartementet skall äga medgiva, att genom-

transport må äga rum, såframt den utlämnade icke är svensk medborgare och ej heller eljest synnerliga skäl äro däremot. Föreskrift om att tillstånd må meddelas utan iakttagande av vad i lagen stadgas beträffande förfarandet i utlämningsärende synes icke erforderlig. Sista punkten i paragrafen torde därför kunna utgå.

Föredragande departementschefen har i anledning av uttalande i ett remissyttrande anført, att 1945 års lag om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda bleve genom anknytningen till de allmänna straffprocessuella reglerna i princip tillämplig med avseende å utlämningsärenden. Lagrådet anser sig böra framhålla, att häktning enligt 1913 års utlämningslag icke torde ha berättigat till dylik ersättning. Reglerna i förstnämnda lag — exempelvis 5 § — äro icke avpassade för en dylik tillämpning. Den omständigheten att själva förfarandet i utlämningsärenden nu anordnats i större överensstämmelse med rättegångsbalkens regler kan svårigen anses ha medfört någon ändring i nämnda hänseende. Enligt lagrådets mening kan i ömmande fall frågan om ersättning utan stöd av lag ordnas genom beslut i statsrådet.

S l u t s t a d g a n d e t

Enligt det remitterade förslaget skall beträffande förfarandet i utlämningsärende, som inkommit före nya lagens ikraftträdande, äldre lag städse tillämpas. Härigenom skulle bland annat bli erforderligt att, om ej framställningen omedelbart avslås, alltid hålla personen i fråga häktad och detta även om ärendet drar ut på tiden. Lagrådet förordar, att förslaget jämkas så att tillämpningen av den äldre lagen blir fakultativ.

Ur protokollet:

Torsten Johansson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1957.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 14 mars 1957 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 januari 1957 remitterade förslaget till *lag om utlämning för brott*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Beträffande arbetet inom Europarådet på upprättande av en europeisk utlämningskonvention må till komplettering av uppgifterna i remissprotokollet nämnas, att ett slutmöte med expertkommittén ägt rum i Strasbourg den 11—den 13 februari 1957. Kommittén har vid mötet vidtagit vissa ändringar i det förslag som kommittén framlagt i en rapport den 2 juli 1956 och som i sina huvuddrag redovisats i remissprotokollet. Dessa ändringar är dock, enligt vad jag inhämtat, ej av sådan innebörd att de påverkar bedömningen av hur vår lagstiftning om utlämning bör vara utformad.

Lagrådet har vid sin granskning i huvudsak ej funnit något att erinra mot principerna i det remitterade förslaget men har förordat ändringar av såväl saklig som formell innebörd. Jag anser att flertalet av ändringsförslagen bör accepteras, men på några punkter torde det vara anledning att upptaga lagrådets utlåtande till diskussion.

Jag vill ansluta mig till lagrådets önskemål att skillnad bör göras mellan de fall, då den person som avses med den främmande statens begäran om utlämning ännu icke är dömd för något brott, och den situationen att dom mot honom föreligger. Denna skillnad torde dock kunna uttryckas utan en sådan omgruppering av stadgandena i första avdelningen av lagen som lagrådet ifrågasatt. Paragrafföljden i första avdelningen av det remitterade förslaget bör således bibehållas. Vad angår terminologien bör såsom lagrådet tillrätt uttrycket gärning i möjligaste mån användas i stället för brott. Den person som avses med utlämningsframställningen torde såsom skett i det remitterade förslaget få betecknas på sätt som täcker både det fall att han är misstänkt för brott och det fall att han redan är dömd.

4 §.

Lagrådet har förordat, att huvudregeln angående gärningens svårhetsgrad — innebärande att utlämning får äga rum endast om gärningen motsvarar brott varå enligt svensk lag kan följa straffarbete — skall kompletteras på så sätt, att utlämning må kunna medgivas även för ringare brott, om utlämning ändock äger rum för brott av den angivna svårhetsgraden. Såsom lagrådet framhållit skulle en dylik tilläggsregel medföra vissa fördelar; bl. a. skulle man undgå de svårigheter som uppkommer, då utlämning begäres med stöd av dom i vilken någon dömts till gemensamt straff för både grövre och lindrigare brott. Även om huvudregeln kompletteras på detta sätt, kan dock svårigheter av den antydda innebörden uppkomma, exempelvis då någon dömts för militärt eller politiskt brott som också innefattar brott av allmän karaktär eller dömts för flera brott av vilka något enligt svensk lag är att anse såsom preskriberat. Jag vill även framhålla att tilläggsregeln skulle leda till ett otillfredsställande resultat, för den händelse personen vid rättegång efter utlämningen frikännes för det grövre brottet och endast fälles till ansvar för det lindrigare. Jag är därför tveksam huruvida det är lämpligt att införa en tilläggsregel med det av lagrådet föreslagna innehållet. Enligt vad jag anfört i remissprotokollet torde frågan få anstå till dess avgränsningen i huvudregeln upptages till förnyad prövning i samband med den allmänna revisionen av strafflagstiftningen.

6 §.

Av skäl som framgår av remissprotokollet torde det ej vara anledning att, såsom lagrådet ifrågasatt, i denna paragraf särskilt nämna folkmord.

7 §.

Lagrådet har funnit bestämmelserna i denna paragraf om förbud mot utlämning på grund av risk för politisk förföljelse alltför kategoriska och föreslagit att utlämning skall kunna äga rum, om faran för politisk förföljelse i det särskilda fallet prövas vara av så underordnad betydelse i förhållande till brottsligheten, att utlämning kan ske utan att anspråken på fristad för politiska flyktingar obehörigen åsidosättes. Beträffande detta spørsmål vill jag hänvisa till vad jag anfört i remissprotokollet. Som därstädes understrukits bör vid utlämning finnas fullgoda garantier för att den utlämnade icke utsättes för annan påföljd än sådan som direkt anknyter till det brott varom fråga är i utlämningsärendet. Jag finner ej anledning att på grund av vad lagrådet anfört frångå den ståndpunkt som jag intagit i det remitterade förslaget.

8 §.

I fråga om denna paragraf har lagrådet uttalat, att formuleringen i det remitterade förslaget icke synes tillräckligt vägledande för att tjäna som grund vid en domstolsprövning. För att innebörden av stadgandet skall när-

mare preciseras har lagrådet föreslagit att det, samtidigt som den humanitära synpunkten särskilt framhäves, skall innehålla en erinran om att utlämningen skall framstå som uppenbart oförenlig med grunderna för straffrättsskipningen här i riket. Det kan dock ifrågasättas om en sådan allmän hänvisning till den svenska straffrättsskipningen är ägnad att bättre klargöra den avsedda innebörden. Vidare måste antagas att, med den avfattning av bestämmelsen som lagrådet förordat, svårigheter kan uppkomma då det gäller att i traktat mellan Sverige och främmande stat, avseende ömsesidigt åtagande att utlämna brottslingar, giva uttryck åt innehållet i bestämmelsen. Jag anser mig därför böra vidhålla det remitterade förslaget.

9 §.

Såsom lagrådet hemställt torde regeln i 14 § andra punkten i det remitterade förslaget om att utlämningsbegäran skall vara grundad på dom eller häktningsbeslut böra överföras till den avdelning av lagen som avser villkor för att utlämning må ske, och den kan lämpligen komma till uttryck i förevarande paragraf.

Beträffande sådana fall, då utlämningsframställning grundas på fällande dom, har lagrådet förordat att regeln om sannolika skäl att den som begäres utlämnad begått gärningen skall ersättas med ett stadgande som förutsätter att den åberopade domen uppfyller rimlig standard. Jag har ej något att erinra mot detta förslag, som enligt vad lagrådet förordat torde kunna i lagtexten utformas så, att utlämning får ske endast om domen stödjes av utredningen och ej heller eljest föranleder allvarlig erinran. Det skall alltså framgå av de överlämnade handlingarna och vad som förekommer vid prövningen här i landet, att domen i det väsentliga är riktig. Möjlighet bör likväl, såsom förutsatts såväl i det remitterade förslaget som av lagrådet, finnas att i utlämningstraktatet bestämma, att fällande dom skall accepteras utan närmare prövning av domens tillförlitlighet. Det måste härvid beaktas, att en traktat icke får givas sådant innehåll, att skyldighet föreligger att acceptera en dom som enligt vad som framkommer här i riket är helt oriktig. Kan det t. ex. visas, att den dömda befann sig på annan plats när brottet begicks och alltså icke kan ha förövat brottet eller att domen på annat sätt är behäftad med uppenbart fel, skall den givetvis ej accepteras. I det remitterade förslaget har detta icke direkt utsagts i lagtexten. Vid det förnyade övervägande av frågan som lagrådsgranskningen föranlett har jag dock kommit till den uppfattningen, att ett förbehåll med den antydda innebörden bör upptagas i det medgivande att sluta konvention i ämnet som lagtexten skall innehålla. Detta torde lämpligen kunna ske på så sätt, att det utsäges att i överenskommelse med främmande stat må bestämmas att i förhållande till den staten fällande dom skall accepteras, om det ej i särskilt fall framgår att domslutet är uppenbart oriktigt.

Vad angår utlämningsframställning som grundar sig på häktningsbeslut bör i överensstämmelse med det remitterade, av lagrådet i denna del tillstyrkta förslaget gälla, att utlämning må ske endast om sannolika skäl äro

att den med framställningen avsedda personen begått gärningen. Medgivandet att i överenskommelse med främmande stat bestämma att häktningsbeslut av domstol eller domare skall accepteras utan närmare prövning bör i likhet med vad jag föreslagit beträffande fällande dom förses med förbehåll för det fall att det framgår att beslutet är uppenbart oriktigt.

10 och 11 §§.

Det synes ej vara anledning att i lagen upptaga en uttrycklig regel om att Kungl. Maj:t kan besluta nedläggande av förundersökning eller allmänt åtal här i riket med hänsyn till begäran om utlämning. I fråga om nedläggande av förundersökning eller åtal torde gällande bestämmelser böra tillämpas.

12 §.

Lagrådet har på anförda skäl avrått från att i lagen inskriva en kategorisk regel om att den som utlämnas ej må straffas med döden. Enligt lagrådets mening bör det i stället ankomma på Kungl. Maj:t att förhandlingsvägen söka vinna förståelse hos den främmande staten för den avvisande ståndpunkt som Sverige i likhet med flertalet kulturländer, fränsett extraordinära förhållanden, intar till dödsstraff. Jag vill i detta avseende erinra om mitt uttalande i remissprotokollet, att det ej kan anses förenligt med svensk rättsuppfattning att utlämna en person utan garanti för att dödsstraff ej skall komma i fråga. Ehuru det ännu finnes kulturländer som tillämpar dödsstraff i fredstid synes det — bl. a. i belysning av vad som förekommit vid förhandlingarna i utlämningsfrågan inom Europarådet — vara anledning att tro att denna ståndpunkt också skall respekteras. Om det såsom lagrådet antagit skulle föreligga svårigheter att alltid med framgång hävda ståndpunkten, synes det vara så mycket mera angeläget att den stödjес genom ett i den svenska utlämningslagen klart utsagt ovillkorligt förbud. Vad lagrådet anfört ger mig alltså ej anledning att frånga det remitterade förslaget på denna punkt.

18 §.

Jag vill ej motsätta mig lagrådets förslag, att förhandling skall hållas allenast om det finnes erforderligt, men när förhandling är påkallad bör den enligt min mening alltid äga rum vid högsta domstolen. Jag anser mig därför ej böra upptaga lagrådets förslag om befogenhet för högsta domstolen att uppdraga åt allmän underrätt att hålla förhör.

23 §.

Det synes ej vara lämpligt att, såsom lagrådet förordat, beträffande fall som avses i denna paragraf inrymma befogenhet för Kungl. Maj:t att utbyta anhållande mot reseförbud; frågan härom bör i enlighet med det remitterade förslaget ankomma på rättens bestämmande.

I förslaget torde utöver nu angivna ändringar böra vidtagas vissa jämkningar av redaktionell natur.

Föredraganden hemställer att lagförslaget måtte, efter omarbetning enligt vad sålunda anförts, jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande, varjämte föredraganden framhåller, att det icke torde vara något att erinra mot att propositionen av riksdagen behandlas senare än under innevarande vårsession.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Johansson
